

Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh 2024 - 2029

Cill Chainnigh
ag dul glas

 Comhairle Chontae Chill Chainnigh
Kilkenny County Council

Kilkenny **THE BEST
OF IRELAND**

Clár na nÁbhar

Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh 2024-2029

Ár bhFís

Clár na nÁbhar

Giorrúcháin

Creidiúintí Grianghrafadóireachta

Brollach

Achoimre Feidhmiúcháin

1. Réamhrá

1.1 Athrú Aeráide agus a thionchair ar Éirinn

1.2 Cúlra le forbairt an Phlean

1.3 Ról na nÚdarás Áitiúil maidir le Gníomhú ar son na hAeráide

1.4 Raon Feidhme an Phlean

1.5 Pleanáil Gníomhaithe ar son na hAeráide an Údarás Áitiúil

1.6 Conas a forbraíodh an Plean

1.7 Struchtúr an Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide

1.8 Measúnú Comhshaoil

2. Beartas Aeráide

2.1 Comhthéacs an Bheartais Aeráide

2.2 Beartas Idirnáisiúnta um Athrú Aeráide

2.3 Beartas um Athrú Aeráide in Éirinn

2.4 Beartas Áitiúil

3. Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

3.1 Contae Chill Chainnigh

3.2 Comhairle Contae Chill Chainnigh

3.3 Gníomh Dearfach ar son na hAeráide ag Comhairle Contae Chill Chainnigh

4. Gníomhú ar son na hAeráide atá bunaithe ar fhianaise

4.1 Úsáid a bhaint as sonraí atá Bunaithe ar fhianaise sa Phlean seo

4.2 Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide

4.3 Fardal Astuithe Bunlíne

4.4 Spriocanna Astuithe

5. Creat Gníomhaíochtaí ar son na hAeráide

5.1 Comhthéacs

5.2 An Creat, Fís agus Misean

5.3 Téamaí Straitéiseacha

5.4 Gníomhaíochtaí a Fhorbairt

5.5 Gníomhaíochtaí ar son na hAeráide

6. Crios Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh

6.1 Cad is Crios Dícharbónaithe ann

6.2 Ról Chomhairle Contae Chill Chainnigh

6.3 An Próiseas chun an CD a Fhorbairt

6.4 Próifíl ar CD Chathair Chill Chainnigh

6.5 Achoimre ar an bhFardal Astuithe Bunlíne

6.6 An Plean CD

6.7 Na Chéad Chéimeanna Eile

7. Cur i bhFeidhm agus Tuairisciú

7.1 Pleanáil le haghaidh Cur i bhFeidhm

7.2 Maoiniú agus Comhpháirtíochtaí

7.3 Dul Chun Cinn ar Ghníomhú ar son na hAeráide a Rianú

Clár na nÁbhar

Fíoracha

Fíor 1.1: Raon feidhme fhreagracht an Údaráis Áitiúil maidir le gníomhú ar son na haeráide

Fíor 1.2: Treoirphrionsabail um Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide an Údaráis Áitiúil

Fíor 1.3: Réimsí Seirbhíse a bhfuil ionadaíocht acu ar an gCoiste Stiúrtha um Gníomhú ar son na hAeráide

Fíor 1.4: Cruinnithe le hIonadaithe Tofa agus Coistí um Beartais Straitéiseacha

Fíor 1.5: Na Réimsí Seirbhíse a chuidigh le gníomhaíochtaí sa Phlean

Fíor 1.6: Prionsabail um Rialachas Comhshaoil atá mar bhonn agus mar thaca ag an bPlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide

Fíor 2.1: Reachtaíocht agus Comhthéacs Beartais don Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide

Fíor 2.2: Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe

Fíor 3.1: Próifíl Chontae Chill Chainnigh

Fíor 3.2: Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

Fíor 4.1: Minicíocht na gCineálacha Guaise Reatha i gContae Chill Chainnigh. (Foinse, Measúnú Riosca ar Aeráide Chill Chainnigh, RPS)

Fíor 4.2: Tionchair Réamh-mheasta ar Imeachtaí Aeráide sa Toghcháin ar Sheirbhísí Chomhairle Contae Chill Chainnigh

Fíor 4.3: Astaíochtaí gás ceaptha teasa in aghaidh na hearnála i gContae Chill Chainnigh 2018

Fíor 4.4: Astuithe de réir earnála i gComhairle Contae Chill Chainnigh 2018

Fíor 4.5: Úsáid Fuinnimh de réir earnála i gComhairle Contae Chill Chainnigh 2016 - 2018

Fíor 5.1: Creat Gníomhaíochtaí ar son na hAeráide

Fíor 6.1: Tréithe socheacnamaíochta agus comhshaoil CD Chathair Chill Chainnigh.

Fíor 6.2: Léarscáil de Chrios Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh.

Fíor 6.3: Astaíochtaí iomlána gáis ceaptha teasa i limistéar CD Chill Chainnigh de réir earnála

Fíor 6.4: Clár Deiseanna do CD Chathair Chill Chainnigh

Fíor 6.5: Deiseanna Cumasaithe do CD Chathair Chill Chainnigh

Fíor 6.6: Gníomhaíochtaí Chrios Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh

Táblaí

4.1 Achoimre ar na hastaíochtaí a tháirgtear in aghaidh na hearnála i gContae Chill Chainnigh

4.2 Iomlán na n-astaíochtaí agus úsáid fuinnimh ag Comhairle Contae Chill Chainnigh 2018

4.3 Spriocanna Náisiúnta Astuithe Earnála

Ár bhFís

“ Beidh Comhairle Contae Chill Chainnigh ina heagraíocht atá athléimneach ó thaobh na haeráide de agus a spreagann agus a thacaíonn le haistriú an chontae chuig geilleagar atá saibhir ó thaobh na bithéagsúlachta de, inbhuanaithe agus neodrach ó thaobh na haeráide de faoi 2050. ”

Giorrúcháin

AA	Measúnú Cuí	GBRÁ	An Ghníomhaireacht Bainistíochta Rialtais Áitiúil
AE	An tAontas Eorpach	GCC	An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil
AILG	Aontas Rialtas Áitiúil na hÉireann	GCT	Gás Ceaptha Teasa
AIPP	Plean Pailneora Uile-Éireann	GÉAS	Gníomh Éifeachtach ar son na hAeráide a Sheachadadh
BCP	Pointe Ceangail Leathanbhanda	GFO	Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt
BFAN	Bonneagar Feithicle Astaíochta Nialais	ICSMA	Cumann Soláthróirí Bainne Uachtarlainne na hÉireann
BIÉ	Bonneagar Iompair Éireann	IFT	Innéacs Feidhmíochta Tí
BOO	An Bord Oideachais agus Oiliúna	INGA	Idirphlé Náisiúnta ar Ghníomhú ar son na hAeráide
BOOCCC	Bord Oideachais agus Oiliúna Chill Chainnigh agus Cheatharlach	INSB	Ionad Náisiúnta le Sonraí Bithéagsúlachta
BSL	Bord Soláthair an Leictreachais	IOCC	Ionad Oideachais Chill Chainnigh
CB	Ceantar Bardasach	ISO	An Eagraíocht Idirnáisiúnta um Chaighdeánú
CBCC	Cumann Bainistíochta Contae agus Cathrach	ITA	Institiúid Teicneolaíochta Asfalt
CBS	An Coiste um Beartais Straitéiseacha	LASNTG	An Grúpa Oiliúna Náisiúnta um Sheirbhísí Údarás Áitiúil
CCCC	Comhairle Contae Chill Chainnigh	LNM	Léamh Neamh-Méadraithe
CCLCC	Coiste Cúram Leanaí Chontae Chill Chainnigh	LRP	Líonra Rannpháirtíochta Poiblí
CD	Crios Dícharbónaithe	LULUCF	Úsáid Talún, Athrú ar Úsáid Talún agus Foraoiseacht
CÉFSP	Clár Éifeachtúlachta Fuinnimh Soilsithe Poiblí	MSC	Measúnú Straitéiseach Comhshaoil
CFPÁ	An Coiste Forbartha Pobail Áitiúil	NTA	An tÚdarás Náisiúnta Iompair
CFRAM	Bainistíocht agus Measúnú Riosca Tuilte Dobharcheantair	ODR	Oifig Deartha Réigiúnach
CIDU	Córas Inbhuanaithe Draenála Uirbeach	OFÁ	An Oifig Fiontair Áitiúil
CLCC	Comhpháirtíocht LEADER Chill Chainnigh	OFC	Oifigeach Feasachta Comhshaoil
CLG	Cuideachta faoi Theorainn Ráthaíochta	OGH	Ola Glasraí Hidreachóireálte
CLG	Cumann Lúthchleas Gael	OOP	Oifig na nOibreacha Poiblí
CNMI	An Coimisiún Náisiúnta Maoirseachta agus Iniúchóireachta	ORBD	An Oifig Réigiúnach um Bainistiú Dramhaíola
CUÚÁ	Clár Uisce na nÚdarás Áitiúil	ORGA	Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide
EOECNA	Eagraíocht Oideachais, Eolaíochta agus Chultúir na Náisiún Aontaithe	OSR	An Oifig um Sholáthar Rialtais
FAB	Fardal Astuithe Bunlíne	PÁEP	Plean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail
FAÉ	Feirmeoirí Aontaithe na hÉireann	PGAFI	Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide um Fhuinneamh Inmharthana
FBManna	Fiontair Bheaga agus Mheánmhéide	PGAÚÁ	Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide an Údaráis Áitiúil
FL	Feithicil Leictreach		
FSS	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte		
FV	Fótavoltach (Painéil Ghréine)		

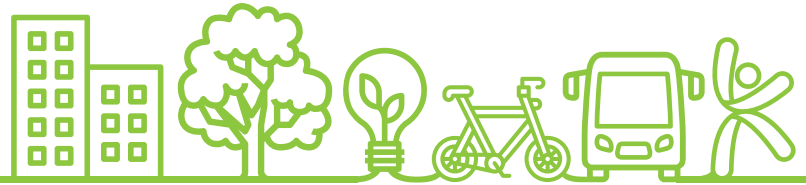
Giorrúcháin

PNGA23	Plean Náisiúnta um Ghníomhú ar son na hAeráide 2023	SP	Soilsiú Poiblí
PSUI	Plean Soghluaisteachta Uirbeach Inbhuanaithe	SPG	Soláthar Poiblí Glas
RCAC	An Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide	SPNF	An tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta & Fiadhúlra
RDB	Réitigh Dúlra-Bhunaithe	TF	Teicneolaíocht Faisnéise
RFF	Rátáil Fuinnimh Foirgnimh	TFC	Teicneolaíocht Faisnéise agus Cumarsáide
RFTP	An Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail	TFC	Teicneolaíocht Faisnéise agus Cumarsáide
RITS	An Roinn Iompair, Turasóireachta agus Spóirt	TRD	Tionól Réigiúnach an Deiscirt
RTBM	An Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara	ÚCNÉ	An tÚdarás um Chaighdeáin Náisiúnta na hÉireann
RTRÁO	An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta	ÚFIÉ	Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann
SCT	Scéim Cosanta Tuilte	ÚSS	An tÚdarás Sláinte agus Sábháilteachta
SETU	Ollscoil Teicneolaíochta an Oirdheiscirt		
SFlanna	Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe		
SFT	Scéim Faoisimh Tuilte		
SGÉ	Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann		

Creidiúintí

Dearadh agus Grianghraif

Rinne [Márta Communications](#) an dearadh grafach agus an brandáil don Phlean seo.

Tá na grianghraif a úsáidtear sa Phlean seo le caoinchead iad seo a leanas:

- Paul Lanigan
- Vicky Comerford
- Richard Dwyer
- Dave Barnaville
- Ludvig Hedenborg - Pexels.com
- Comhairle Contae Chill Chainnigh

Cuirtear íomhánna nár sholáthair Comhairle Contae Chill Chainnigh chun sochair don ghrianghrafadóir ábhartha, de réir mar is cuí. Tá gach íomhá eile le caoinchead ó Chomhairle Contae Chill Chainnigh.

Cill Chainnigh
og dul glas

Brollach

Brollach

Tá aeráid Chill Chainnigh ag athrú agus cruthaíonn sé seo dúshlán agus rioscaí suntasacha dóibh siúd go léir a chónaíonn agus a oibríonn sa chontae. Tá cáilíocht na beatha, rathúnas eacnamaíoch, an comhshaol agus bonneagar ríthábhachtach faoi réir thionchair an athraithe aeráide. Is treochlár é an Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide seo maidir leis an gcaoi a bhfreagróidh Comhairle Contae Chill Chainnigh do na dúshlán, chun ár n-oibleagáidí aeráide a chomhlíonadh agus chun ár dtiomantas do ghníomhaíocht aeráide a dhoimhniú.

Aithnímid go bhfuil ról suntasach le himirt ag Comhairle Contae Chill Chainnigh chun dul i ngleic leis an athrú aeráide. Bíonn tionchar díreach ag ár seirbhísí, ár n-oibríochtaí, ár mbeartais agus ár gclár orthu siúd go léir a chónaíonn agus a oibríonn i gCill Chainnigh. Cuireann sé seo an Chomhairle i riocht uathúil chun dea-shampla a threorú, i gcomhar le tionchar a imirt ar phríomhpháirtithe leasmhara eile chun tabhairt faoi ghníomhaíocht éifeachtach ar son na haeráide.

Athróidh Comhairle Contae Chill Chainnigh an chaoi a ndéanaimid gnó, ag seachadadh ár bPlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide agus spriocanna laghdaithe astaíochtaí agus éifeachtúlacht fuinnimh a bhaint amach. Tacóimid le páirtithe leasmhara, pobail agus gnólachtaí eile sa Chontae beart a dhéanamh freisin.

Is é an misean atá againn ná dea-shampla a threorú agus gníomh aeráide a spreagadh agus a éascú sa Chontae. Táimid tiomanta do thacú leis an aistriú chuig geilleagar atá athléimneach ó thaobh aeráide de, inbhuanaithe agus ísealcharbóin.

Teastaíonn gníomhaíocht chomhchoiteann agus leanúnach chun an Plean seo a sheachadadh ag obair lenár bhfoireann, Ionadaithe Tofa, comhpháirtithe, pobail agus gnólachtaí sa Chontae. Ar leibhéal réigiúnach agus náisiúnta, comhoibreoimid le húdarais Áitiúla sa chomharsanacht, na hOifigí Réigiúnacha um Ghníomhú ar son na hAeráide, na Ranna Rialtais agus na gníomhaireachtaí.

Ní pointe tosaigh é an Plean seo do Chomhairle Contae Chill Chainnigh maidir leis an athrú aeráide. Tá go leor tionscnamh curtha ar fáil againn agus ghníomhaigh muid mar chomhpháirtí ar chinn cheana féin. Tá Scéim Faoisimh Tuilte Chathair Chill Chainnigh curtha ar fáil againn, mar shampla, agus tá níos mó scéimeanna ar bun againn don Chontae. Tá astaíochtaí agus úsáid fuinnimh laghdaithe againn trí ghlacadh le Córas Bainistíochta Fuinnimh ISO50001.

Tá rothar leictreach seirbhíse poiblí tugtha isteach againn i gCathair Chill Chainnigh agus táimid i mbun gach soilsiú poiblí a athrú go DÓsanna atá tíosach ar fhuinneamh. Tríd an bPlean seo, táimid tiomanta do ghníomhaíochtaí a mhéadú agus ár n-iarrachtaí a threisiú.

Níl muid ag déanamh beag is fiú maidir leis na dúshlán atá romhainn, ach táimid dóchasach go bhféadfaimis an uailmhian sa Phlean seo a bhaint amach trí oibriú i gcomhar le tacaíocht ón bhfoireann, ó na hIonadaithe Tofa agus ó pháirtithe leasmhara sa Chontae.

Cathaoirleach
Michael Doyle

Cathaoirleach

Laurence Power

Príomhfheidhmeannach

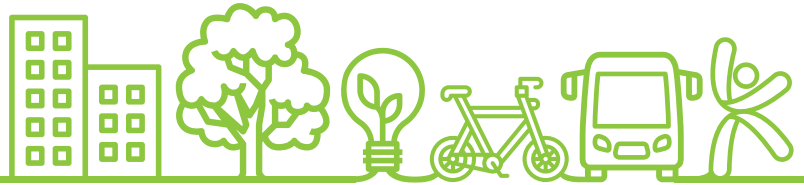

Cill Chainnigh
ag dul glas

Achoimre Feidhmiúcháin

Achoimre Feidhmiúcháin

Is é an t-athrú aeráide an dúshlán domhanda is tábhachtaí dár linne. Tá aeráid na hÉireann ag athrú, agus tá imeachtaí aimsire níos foircní, dochracha agus nach féidir a thuar ag tarlú. Leagann na himeachtaí seo béim ar leochaileacht daoine aonair, gnólachtaí, pobail agus bonneagair i leith athrú aeráide agus leagann siad béim ar an ngá atá le gníomhaíocht phráinneach ar son na haeráide freisin.

Tá sé de chúram ar Údarás Áitiúla dul i gceannas ar ghníomhaíocht aeráide ar leibhéal áitiúil. Tá sé de dhualgas orthu Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide an Údarás Áitiúil a ullmhú agus a chur i bhfeidhm. Neartaíonn an Plean na naisc idir beartaí aeráide áitiúla, réigiúnacha, náisiúnta agus idirnáisiúnta, agus seachadadh gníomhaíochta aeráide éifeachtach ag leibhéal áitiúil agus pobail. Forbraíonn agus méadaíonn sé obair reatha Chomhairle Contae Chill Chainnigh ar ghníomhaíocht ar son na haeráide.

Is Plean reachtúil 5 bliana é an Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide a leagann amach na bearta a dhéanfaidh Comhairle Contae Chill Chainnigh chun úsáid fuinnimh agus astaíochtaí carbóin a laghdú, agus oiriúnú don aeráid atá ag athrú ar fud a rialachais, a seirbhísí agus a cuid oibríochtaí. Ina theannta sin, leagann sé amach conas a éascóidh, a thacóidh agus a spreagfaidh Comhairle Contae Chill Chainnigh gníomh páirtithe leasmhara ar son na haeráide sa Chontae trí cheannaireacht, chomhoibriú agus abhcóideacht.

Ullmháidh an Plean seo i ndlúthchomhar le Coiste Stiúrtha Chomhairle Contae Chill Chainnigh um Ghníomhú ar son na hAeráide, le baill foirne ábhartha ó gach réimse seirbhíse san Údarás Áitiúil agus le hIonadaithe Tofa. Tá ionchur curtha ar fáil ag Coiste Beartaí Straitéisigh 4 (Cosaint an Chomhshaoil, Aeráid agus Fuinneamh), an Líonra Rannpháirtíochta Poiblí, an Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide, Údarás Áitiúla tadhlach, páirtithe leasmhara gnó agus pobail agus an pobal.

Tá an Plean bunaithe ar na sonraí agus an fhianaise eolaíoch is déanaí. Coimisiúnaíodh sé thuarascáil speisialta mar chuid d'ullmhú an Phlean agus rinneadh na torthaí a chomhshamlú sa Phlean. Cuirtear i láthair na príomhrioscaí aeráide atá roimh Chontae Chill Chainnigh, chomh maith leis na hastaíochtaí gás ceaptha teasa a tháirg Comhairle Contae Chill Chainnigh agus an Contae.

Forbraíodh 95 gníomh agus glacfaidh Comhairle Contae Chill Chainnigh iad seo sna cúig bliana amach romhainn. Trí na gníomhartha seo a chur i gcrích, laghdóidh Comhairle Contae Chill Chainnigh a cuid astaíochtaí gás ceaptha teasa féin faoi 51% agus feabhsóidh sí a héifeachtúlacht fuinnimh faoi 50%. Cuirfidh sé bearta chun feidhme freisin chun ullmhú don athrú aeráide, tacú le hathléimneacht, agus chun tairbhí eile a sholáthar amhail sláinte agus folláine fheabhsaithe, bithéagsúlacht fheabhsaithe, cruthú post glas, úsáid inbhuanaithe ábhar agus an geilleagar ciorclach. Beidh comhoibriú le páirtithe leasmhara, lena n-áirítear gnó, an pobal agus eagraíochtaí eile san earnáil phoiblí rithábachtach do rathúlacht an Phlean.

Mar chuid d'ullmhú an Phlean, ceanglaítear ar Údarás Áitiúla Crios Dícharbónúcháin (CD) a shaináithint, - limistéar laistigh den Chontae a fheidhmeoidh mar leaba tástála chun triail a bhaint as an méid is féidir le haghaidh dícharbónú agus gníomhaíocht aeráide ag leibhéal áitiúil agus pobail. Is iad príomhthréithe an CD ná foghlaim agus feabhsú leanúnach le himeacht ama agus comhoibriú le páirtithe leasmhara. Tá Cathair Chill Chainnigh aitheanta mar an CD do Chontae Chill Chainnigh. Agus forbairt á déanamh ar a saintréithe socheacnamaíochta agus comhshaoil, tá bunús láidir sócmhainní agus seirbhísí atá ann cheana féin ag CD Chathair Chill Chainnigh, leis an gcumas chun raon leathan deiseanna dícharbónaithe a sholáthar.

Tugtar breac-chuntas ar an gcaoi a gcuirfean an Plean i bhfeidhm agus ar an raon meicníochtaí trína ndéanfar an dul chun cinn a thomhas agus a chur in iúl.

1 Cill Chainnigh
ag dul glas

Réamhrá

1.1

Athrú Aeráide agus a thionchair ar Éirinn

Tagraíonn athrú aeráide d'athruithe fadtéarmacha ar theocht agus ar phatrúin aimsire, go príomha de bharr gníomhaíochtaí daonna, go háirithe dó breoslaí iontaise.

Aithnítear gurb é an t-athrú aeráide an dúshlán domhanda fadtéarmach is tábhachtaí dár linne, agus tá a thionchar fós le brath ar fud an domhain. Aithníonn i bhFóram Eacnamaíoch an Domhain “Tuarascáil ar Rioscaí Domhanda 2023” gurb é teip gníomhaíochta ar son na haeráide domhanda an príomhriosca atá roimh an domhan sna 10 mbliana atá romhainn.

Soláthraíonn [an Séú Tuarascáil Mheasúnaithe ó Mheitheal Oibre an Phainéal Idir-Rialtasaigh ar Athrú Aeráide \(an IPCC\)](#) fianaise ollmhór a dhearbhaíonn go bhfuil athrú tagtha ar aeráid an domhain ón ré réamhthionsclaíoch (1850-1900) agus gurb iad gníomhaíochtaí daoine, trí astaíochtaí gás ceaptha teasa, is mó is cúis leis an athrú sin. Soláthraíonn sé fianaise gur shroich teochtaí dromchla domhanda 1.1°C os cionn leibhéil 1850-1900, sa tréimhse 2011-2020.

Tá tionchar ag athrú aeráide ar aeráid na hÉireann freisin. Tá sé deimhnithe ag Met Éireann go bhfuil ardú 0.7°C tagtha ar an teocht in Éirinn agus gur tháinig ardú thart ar 7% ar an mbáisteach le 30 bliain anuas¹. Thug siad faoi deara freisin gurbh í 2022 an bhliain ba teo go dtí seo ar taifead.

Tá aeráid téimh ina cúis le méadú ar leibhéal na farraige, trí chailteanas oighear farraige agus leathnú teirmeach (an méadú ar an méid uisce de bharr téimh) mar thoradh ar an aigéan téimh. Tháinig méadú 20 cm ar mheánleibhéal domhanda na farraige idir 1901 agus 2018. Tá an treocht i meán-ardú domhanda ar leibhéal na farraige ag ardú go seasta ó 1901 i leith. Go dtí seo tá ardú comhchosúil tagtha ar leibhéal na farraige in Éirinn le meán de 2-3 mm in aghaidh na bliana.

D'fhulaing Éire drochthionchair aeráide cheana féin agus léirigh teagmhais aimsire foircní le déanaí leochaileacht daoine aonair, gnólachtaí, pobal, earnálacha agus bonneagair i leith an athraithe aeráide, rud a leagann béim ar an ngá atá le práinn maidir le gníomhú ar son na haeráide i ngach earnáil den tsochaí.

Mar shampla, ba chúis le tuilte suntasacha i gcodanna de Chontae Chill Chainnigh, Phort Láirge agus Chorcaí de bharr Stoirm Babet. Is minic gur féidir le drochthionchair an athraithe aeráide cur le dúshlán shóisialta, chomhshaoil agus eacnamaíoch níos leithne, ag méadú leochaileachta agus íogaireachta i leith aeráide agus foircní aeráide atá ag athrú.

Bunaithe ar athruithe a breathnaíodh ar an aeráid agus ar a tionchair, tá Met Éireann, an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (GCC) agus eolaithe aeráide eile in ann réamh-mheastacháin a dhéanamh ar phatrúin aeráide amach anseo in Éirinn:

Tuilte i mBaile Mhic Andáin ó Storm Babet in 2023

¹Ráiteas Bliantúil ar son na hAeráide do 2022. Met Éireann. 2023.

1.1 Athrú Aeráide agus a thionchair ar Éirinn

- Leanfaidh na treochoí aeráide ar aghaidh agus go dtreiseoidh siad sna blianta amach romhainn;
- Táthar ag súil go leanfaidh na teochoí ag méadú i ngach séasúr
- Méadú ar tharluithe foircneacha báistí, go háirithe i rith an Gheimhridh
- Laghdúithe suntasacha ar leibhéil na meánbháistí san Earrach agus sa Samhradh
- Táthar ag súil go dtiocfaidh méadú ar mhinicíocht na gcoinníollacha gaoithe foircní, go háirithe i rith an Gheimhridh
- Is beag athrú atá tagtha ar mheánluas agus ar threo na gaoithe
- Méaduithe ar mhinicíocht tuilte abhann
- Méadú ar mhinicíocht tuilte uisce dromchla
- Méadú ar ardú leibhéil na farraige, cosúil leis an méid a tharla go dtí seo
- Méadú ar mhinicíocht agus ar dhéine tuilte agus creimthe cósta
- Méadú ar mhinicíocht agus déine tonnta teasa an tsamhraidh, teochta foircní agus triomaigh

- Laghdú ar mhinicíocht sioc agus titim sneachta
- Méadú ar fhad an tséasúir fáis

Is féidir staid aeráide na hÉireann sa lá atá inniu ann agus an chuma a d'fhéadfadh a bheith uirthi amach anseo a thabhairt le chéile in aon chonclúid shimplí amháin. Tá aeráid na hÉireann athraithe i gcomparáid leis na 1900í. Níl aon amhras ach go bhfuil sé tar éis téamh i gcomhréir le teocht dhomhanda, rud a fhágann go bhfuil réimse tionchar ann a bhaineann le haeráid níos teo agus le teagmhais aimsire níos foircní.

Damáiste stoirme ag Gairdíní Woodstock agus Crannlann ó Storm Darwin in 2014

1.2 Cúlra le forbairt an Phlean

Tá an Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide 2024-2029 ullmhaithe ag Comhairle Contae Chill Chainnigh, de réir an Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021, a theastaíonn ar gach Údarás Áitiúil in Éirinn Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide cúig bliana a ullmhú agus a chur i bhfeidhm.

Tá an Plean seo ailínithe le Cuspóir Aeráide Náisiúnta foriomlán an Rialtais, mar atá leagtha amach san Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021, a fhéachann leis an aistriú chuig geilleagar atá athléimneach ó thaobh na haeráide de, atá saibhir ó thaobh mbithéagsúlachta de, inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de agus neodrach ó thaobh na haeráide de a shaothrú agus a bhaint amach tráth nach déanaí ná deireadh 2050. Cruthaíonn an tAcht seo spriocanna aeráide na hÉireann atá ceangailteach ó thaobh dlí de chun laghdú faoi 51% ar astaíochtaí gás ceaptha teasa agus éifeachtúlacht fuinnimh 50% a bhaint amach faoi 2030. Agus an Plean seo á ullmhú, cuireann Comhairle Contae Chill Chainnigh reachtaíocht agus beartas aeráide idirnáisiúnta agus náisiúnta eile san áireamh.

Is é Cuspóir Aeráide Náisiúnta na hÉireann ná geilleagar atá athléimneach ó thaobh na haeráide de, atá saibhir ó thaobh na bithéagsúlachta de, inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de agus neodrach ó thaobh na haeráide de a bhaint amach faoi 2050. (Foinse: An tAcht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021).

1.3 Ról na nÚdarás Áitiúil maidir le Gníomhú ar son na hAeráide

Tá Comhairle Contae Chill Chainnigh agus Údarás Áitiúla eile ar fud na hÉireann ar thús cadhnaíochta cheana féin maidir le gníomhú ar son na haeráide a chur i bhfeidhm. Tá ról suntasach ag Comhairle Contae Chill Chainnigh maidir le bearta oiriúnaithe agus maolaithe a chur ar fáil ag leibhéal áitiúil agus pobail.

(Féach cuid 3.3 le haghaidh tuilleadh sonraí faoi thionscadail agus obair atá déanta go dtí seo ag Comhairle Contae Chill Chainnigh).

Is féidir an príomhról atá ag Údarás Áitiúla ina réimsí riaracháin maidir le gníomhaíocht ar son na haeráide a mhiondealú go ginearálta i gceithre réimse freagrachta:

1. Cuntasacht Iomlán

Tá cuntasacht iomlán ag Údarás Áitiúla as gníomhaíocht ar son na haeráide laistigh dá n-eagraíocht agus dá n-oibríochtaí. Áirítear leis seo laghduithe ar astaíochtaí sainordaithe agus spriocanna tíosach ar fhuinneamh a bhaint amach ar fud a gcuid foirgneamh, áiseanna, flít, agus soilsiú poiblí; agus athléimneacht a fhorbairt freisin i leith tionchair diúltacha an athraithe aeráide ar fud na seirbhísí agus na n-oibríochtaí go léir.

2. Tionchar

Is féidir le hÚdarás Áitiúla, trína gcuid gníomhaíochtaí, feidhmeanna, seirbhísí agus luamháin rialála, tionchar a imirt ar earnálacha, gnólachtaí, pobail agus daoine aonair eile sa chontae chun gníomh aeráide a sheachadadh agus a spriocanna earnála aeráide a bhaint amach.

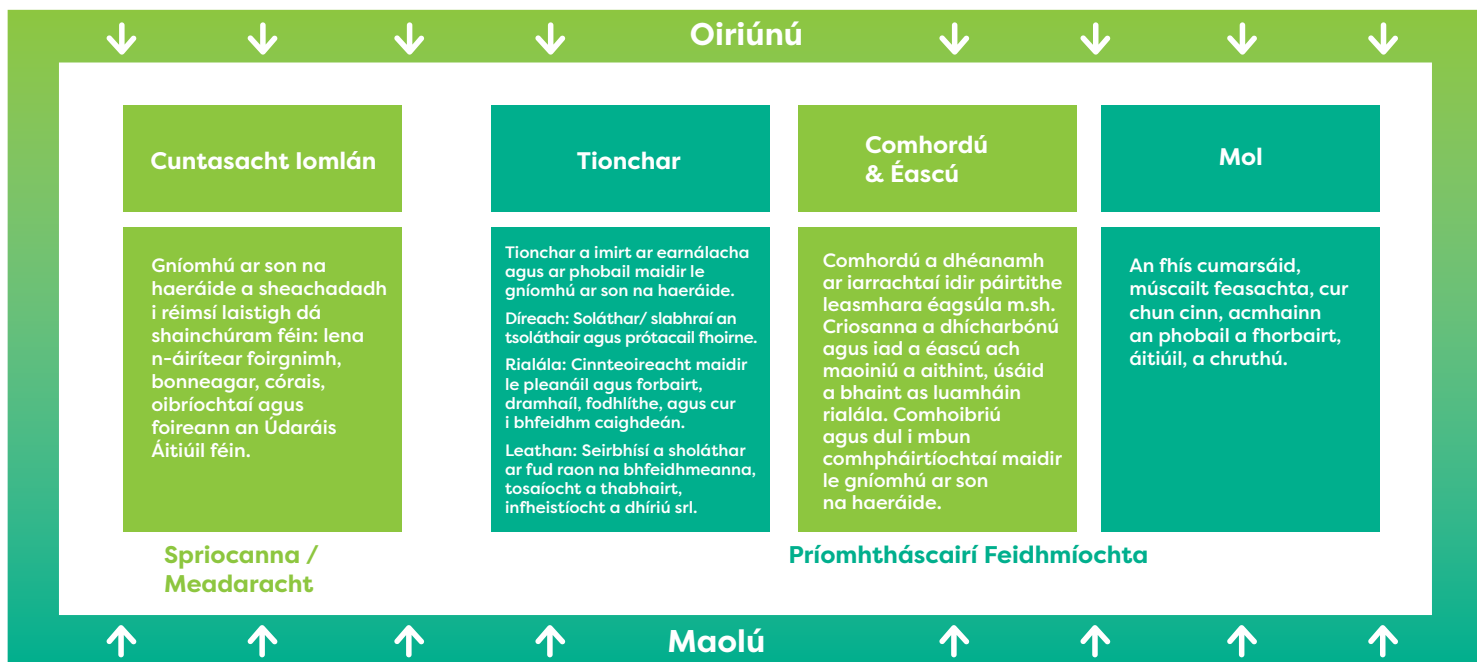
3. Comhordú agus Éascú

Is féidir le hÚdarás Áitiúla gníomhaíocht aeráide a chomhordú agus a fheabhsú trí chomhpháirtíochtaí agus comhoibríthe a éascú idir earnálacha, gnólachtaí agus pobail eile.

4. Mol

Is féidir le hÚdarás Áitiúla tacú le gníomhú ar son na haeráide trí fheasacht a ardú, cumarsáid a dhéanamh, eolas a thabhairt agus páirt a ghlacadh in idirphlé ar shaincheisteanna aeráide.

Raon Údarás Áitiúil um Gníomhú ar son na hAeráide

Fíor 1.1: Raon feidhme fhreagracht an Údarás Áitiúil maidir le gníomhú ar son na haeráide (Foinse: Treoirínte Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil, 2023)

1.4 Raon Feidhme an Phlean

Glacann an Plean seo cur chuige comhleanúnach maidir le gníomhaíocht ar son na haeráide ar fud struchtúir riaracháin agus pholaitiúla an Údaráis Áitiúil. Tá raon de Phleananna Údaráis Áitiúil eile mar thaca leis, lena n-áirítear Plean Corparáideach Chomhairle Contae Chill Chainnigh, Plean Forbartha Chathair agus Chontae Chill Chainnigh agus an Plean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail.

Léiríonn an Plean seo an chaoi a ndéanfaidh Comhairle Contae Chill Chainnigh:

1. A spriocanna sainordaithe laghdaithe astaíochtaí (51%) agus éifeachtúlachta fuinnimh (50%) a bhaint amach thar a chuid foirgneamh, áiseanna, flít agus soilsiú poiblí.
2. Glacadh le gníomhú ar son na haeráide agus cur chuige inbhuanaitheachta ar fud a rialachais, a oibríochtaí agus a sheirbhísí.
3. Ceannaireacht agus comhpháirtíocht a léiriú i ngníomhú ar son na haeráide, trí thionchar a imirt ar ghníomhú ar son na haeráide in earnálacha, gnólachtaí, pobail agus daoine aonair, agus iad a chomhordú, a éascú agus tacú.
4. Tacú le “Crios Dícharbónaithe”, mar leaba tástála do ghníomhaíocht ar son na haeráide.

Tá cúig threoirphrionsabal sa Phlean, mar seo a leanas:

Fíor 1.2: Treoirphrionsabail um Pleananna Gníomhaíochta ar son na hAeráide an Údaráis Áitiúil (Foinse: Treoirlínte Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil. RCAC, 2023)

1.5 Pleanáil Gníomhaithe ar son na hAeráide an Údaráis Áitiúil

Is é 51% an sprioc foriomlán náisiúnta laghdaithe astaíochtaí atá le baint amach faoi 2030. Leagtar amach sa Phlean seo na bearta maolaithe agus oiriúnaithe a ghlacfaidh Comhairle Contae Chill Chainnigh chun tacú leis an sprioc laghdaithe astaíochtaí de 51% a bhaint amach faoi 2030. Ba chóir a thabhairt faoi deara, áfach, cé go bhfuil ról suntasach straitéiseach agus ceannaireachta ag Údarás Áitiúla ina réimsí riaracháin, níl siad freagrach as na spriocanna laghdaithe astuithe a bhaint amach in earnálacha eile sa chontae.

Neartóidh Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh na naisc idir beartas aeráide náisiúnta agus idirnáisiúnta agus seachadadh gníomhaíochta aeráide éifeachtach (maolú agus oiriúnú) ag leibhéal áitiúil agus pobail.

Cinntíonn an Plean go sonrach ailíniú idir físeanna ardleibhéil an Phlean Náisiúnta um Ghníomhú ar son na hAeráide, straitéis aeráide an Rialtais Áitiúil agus gníomhaíochtaí praiticiúla.

Treisíonn an Plean freisin an tiomantas atá ag an earnáil Rialtais Áitiúil a bheith i gceannas ar ghníomhaíocht ar son na haeráide ag leibhéil áitiúla agus náisiúnta, mar a léirítear sa straitéis Rialtais Áitiúil [“Gníomhú Éifeachtach ar son na hAeráide a Sheachadadh 2030” \(CBCC, 2022\).](#)

Cad is Maolú Aeráide ann?

Tagraíonn Maolú Aeráide d'iarrachtaí chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú nó a chosc.

Cad is Oiriúnú Aeráide ann?

Tagraíonn Oiriúnú Aeráide do ghníomhaíochtaí a ullmhaíonn do thionchair an athraithe aeráide

1.6 Conas a forbraíodh an Plean

Forbraíodh an Plean ar bhealach comhoibríoch agus córasach, de réir [“Treoirlínte Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil”](#) arna dtáirgeadh ag Oifigí Réigiúnacha na Roinne Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide agus Gníomhaithe ar son na hAeráide (RCAC, 2023).

Bhí rannpháirtíocht agus ionchur cuimsitheach ó fud na Comhairle, agus ón bpobal i gcoitinne agus ó phríomhpháirtithe leasmhara eile. Seo thíos achoimre ar na príomhchéimeanna ar tugadh fúthu in ullmhú an Phlean.

Céim 1: Rialachas agus Acmhainní Foirne

Sular ullmhaíodh an Plean Gníomhaíochta Aeráide seo, bunaíodh dhá struchtúr nua laistigh de Chomhairle Contae Chill Chainnigh, is iad sin an Oifig um Ghníomhú ar son na hAeráide, agus an Coiste Stiúrtha um Ghníomhú ar son na hAeráide.

(i) Oifig Thiomnaithe um Ghníomhú ar son na hAeráide

Bunaíodh Oifig thiomanta nua um Ghníomhú ar son na hAeráide laistigh den Stiúirthóireacht Comhshaoil i Meán Fómhair 2022. Faoi láthair (Márta 2024) tá ceathrar ball foirne mar seo a leanas:

- Comhordaitheoir um Ghníomhú ar son na hAeráide
- Oifigeach um Ghníomhú ar son na hAeráide
- Oifigeach Pobail um Ghníomhú ar son na hAeráide
- Oifigeach Cléireachais

Ina theannta sin, de réir mar a cheanglaítear faoi Straitéis Éifeachtúlachta Fuinnimh na hEarnála Poiblí², tá ball foirne sinsearach ainmnithe ag Comhairle Contae Chill Chainnigh chun ról an Oifigigh Feidhmíochta Fuinnimh a ghlacadh chun bainistíocht agus feidhmíocht fuinnimh a thiomáint agus a chomhordú ar fud na heagraíochta.

Tá foireann bhreise beartaithe don Oifig um Ghníomhú ar son na hAeráide ag an gCumann Bainistíochta Rialtais Áitiúil (CBRÁ) ina straitéis aeráide “Gníomhú Éifeachtach ar son na hAeráide 2030 a Sheachadadh” agus cuirfear ar fáil iad sna blianta amach romhainn.

Is é ról na hOifige um Ghníomhú ar son na hAeráide ná gníomhaíocht ar son na haeráide a chomhordú agus a phríomhshruthú ar fud sheirbhísí uile Chomhairle Contae Chill Chainnigh agus monatóireacht agus tuairisciú a dhéanamh ar chur i bhfeidhm na ngníomhartha sa Phlean Gníomhaíochta Aeráide.

Tá sé tábhachtach a aibhsiú, in ainneoin ról na foirne tiomnaithe san Oifig um Ghníomhú ar son na hAeráide, go bhfuil ról le himirt ag gach ball foirne den eagraíocht maidir le hiarrachtaí um ghníomhú ar son na haeráide a chur chun cinn.

“Is é ról na hOifige um Ghníomhú ar son na hAeráide ná gníomhaíocht ar son na haeráide a chomhordú agus a phríomhshruthú ar fud sheirbhísí uile Chomhairle Contae Chill Chainnigh agus monatóireacht agus tuairisciú a dhéanamh ar chur i bhfeidhm na ngníomhartha sa Phlean Gníomhaíochta Aeráide.”

1.6 Conas a forbraíodh an Plean

Bhí ionadaíocht ag Réimsí Seirbhíse Chomhairle Contae Chill Chainnigh ar an gCoiste Stiúrtha um Gníomhú Aeráide			
Taisteal Gníomhach	Timpeallacht	Teicneolaíocht Faisnéise	Soilsiú Poiblí
Caomhnú Ailtireachta	Bainistíocht Áiseanna	An Oifig Fiontair Áitiúil	Bóithre
Na healaíona	Airgeadas	Seirbhís Leabharlainne	Tionscadail Speisialta
Bithéagsúlacht	Seirbhísí Dóiteáin	Ceantair Bhardasacha	Turasóireacht
Cosaint Shibhialta	Tionscadail Chaipitil um Fhóirithint Tuilte	Páirceanna	Athbheochan ar Bhailte
Pobal	Oidhreacht	Pleanáil	Seirbhísí Uisce
Seirbhísí Corparáideacha	Tithíocht	Soláthar	

Fíor 1.3: Réimsí Seirbhíse a bhfuil ionadaíocht acu ar an gCoiste Stiúrtha um Gníomhú ar son na hAeráide

(ii) An Coiste Stiúrtha um Gníomhú ar son na hAeráide

Bunaíodh Coiste Stiúrtha nua tras-rannach um Gníomhú ar son na hAeráide, agus thionóil sé a chruinniú tionscnaimh i mí Eanáir 2023. Tá an Coiste Stiúrtha comhdhéanta de cheannairí seirbhíse, príomhphearsanra agus ionadaí ó Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt. Is é ról an Choiste Stiúrtha um Gníomhú ar son na hAeráide ná ceannaireacht a chur ar fáil laistigh de Chomhairle Contae Chill Chainnigh chun cabhrú lena spriocanna aeráide a bhaint amach, agus chun tacú le hullmhú agus le cur i bhfeidhm Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh trí bhearta cuí a dhéanamh laistigh dá réimsí seirbhíse.

Céim 2: Bailiú Sonraí

Agus í ag obair i gcomhpháirtíocht le hÚdarás Áitiúla sa chomharsanacht (Ceatharlach, Port Láirge, Loch Garman agus Tiobraid Árann), ag baint úsáide as creat a d'ullmhaigh ORGA an Oirthir agus Lár na Tíre, choimisiúnaigh Comhairle Contae Chill Chainnigh na tuarascálacha neamhspleácha seo a leanas chun an Plean a threorú:

1. Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide (2023)

Na príomhrioscaí aeráide atá os comhair Chomhairle Contae Chill Chainnigh a aithint agus a sheirbhís seachadta.

2. Fardal Astuithe Bunlíne (2023)

Na hastaíochtaí gás ceaptha teasa a tháirgtear sa chontae a shainaithint, lena n-áirítear na hastaíochtaí a chruthaigh Comhairle Contae Chill Chainnigh.

Féach Cuid 4 le haghaidh tuilleadh eolais ar an Measúnú Riosca Aeráide agus ar an bhFardal Astuithe Bunlíne.

Ina theannta sin, choimisiúnaigh an Chomhairle Fardal Astuithe Bunlíne agus Plean Dícharbónaithe do Chrios Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh (2023). Féach Cuid 6 le haghaidh tuilleadh eolais.

Céim 3: Oiliúint

Chuir an Grúpa Oiliúna Náisiúnta um Sheirbhísí Údaráis Áitiúil (LASNTG), i gcomhpháirtíocht leis na hOifigí Réigiúnacha um Gníomhú ar son na hAeráide (ORGA), [Clár Oiliúna um Gníomhú ar son na hAeráide](#) de chuid an Údaráis Áitiúil ar fáil d'fhoireann na Comhairle agus d'Íonadaithe Tofa chun cabhrú le hullmhú Pleananna Gníomhaíochta ar son na hAeráide an Chontae.

Bhí sé cholún sa chlár (i.e. ceannaireacht, feasacht, cumas, beartas, gníomh agus athrú) atá mar bhonn agus mar thaca ag na gealltanais atá leagtha amach sa Phlean Náisiúnta um Gníomhú ar son na hAeráide. Neartaigh agus cumasaigh sé ceannaireacht gníomhaíochta ar son na haeráide na nÚdarás Áitiúil agus chuir sé le feasacht agus le cumas laistigh den earnáil chun seachadadh gníomhaíochta ar son na heráide éifeachtach a threisiú.

I gComhairle Contae Chill Chainnigh ghlac 398 de lucht freastail páirt i 11 de na cúrsaí oiliúna seo ó 2021 i leith, thar gach réimse seirbhíse, lena n-áirítear criúna lasmuigh agus foireann laistigh. Ghlac 66% d'Íonadaithe Tofa páirt sa chlár oiliúna freisin. Ina theannta sin, reáchtáil Cumann Rialtas Áitiúil na hÉireann (AILG) sainoiliúint um gníomhaíocht ar son na heráide d'Íonadaithe Tofa.

1.6 Conas a forbraíodh an Plean

Céim 4: Dul i gcomhairle leis an bPobal i gCoitinne agus le Páirtithe Leasmhara eile (Céim Chomhairliúcháin Réamhdhréachta)

Rannpháirtíocht le Páirtithe Leasmhara

Tugadh cuireadh do bhaill den phobal i gcoitinne agus do pháirtithe leasmhara eile a dtuairimí a thabhairt faoi na tosaíochtaí agus saincheisteanna na Chomhairle agus don chontae, a mheas siad, maidir le gníomhú ar son na haeráide. Bhí an chéim chomhairliúcháin phoiblí réamhdhréachta seo ar siúl ó Aibreán go Meitheamh 2023. Áiríodh leis an gclár imeachtaí agus rannpháirtíochta seo a leanas:

- Seastán eolais ag Lá na Cruinne, Cill Chainnigh (22 Aibreán 2023)
- Fógra poiblí ar thairseach na Comhairle Consultkilkenny.ie ag lorg aighneachtaí (Bealtaine 2023)
- Seastán eolais ag Seachtain Rothar Chill Chainnigh (14 Bealtaine 2023)
- Cur i láthair do Chruinniú Bliantúil Líonra Bhailte Slachtmhara Chill Chainnigh (24 Bealtaine 2023)
- Cur i Láthair do Líonra Rannpháirtíochta Poiblí Chill Chainnigh (LRP) Iomlánach (31 Bealtaine 2023)
- Agallaimh ar raidió áitiúil (“Ours to Protect” KCLR, 8 Meitheamh 2023; “Follow the Leaders” KCLR, 26 Bealtaine 2023, CKLR 24 Lúnasa 2023)
- Preaseisiúintí agus postáil ar na meáin shóisialta

Rannpháirtíocht le hIonadaithe Tofa agus le Coistí um Beartas Straitéiseach

Tá ról ríthábhachtach ag Ionadaithe Tofa Chomhairle Contae Chill Chainnigh, mar aon leis na Coistí um Beartas Straitéiseach³ (CBSanna), maidir le beartas um ghníomhaíocht ar son na haeráide a threorú agus tacú leis, monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm agus maoiniú leordhóthanach a chinntiú don Phlean. Bhuail an Oifig um Gníomhú ar son na hAeráide leis na hIonadaithe Tofa agus na CBSanna chun an Dréachtphlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide a phlé le linn a ullmhúcháin mar seo a leanas:

Ionadaithe Tofa	Uimhir.	Dátaí
Cruinnithe Iomlánacha na Comhairle	6	Márta 2023 - Feabhra 2024
Ceardlanna	2	Meán Fómhair 2023 & Feabhra 2024
Ceantar Bardasach Chathair Chill Chainnigh (CD)	1	Nollaig 2023
Coiste um Beartais Straitéiseacha (CBS) 4 Cosaint Comhshaoil, Gníomhú ar son na hAeráide & Fuinneamh	4	Deireadh Fómhair 2022 – Feabhra 2024
Coiste um Beartais Straitéiseacha CBS2	1	Nollaig 2022

Fíor 1.4: Cruinnithe le hIonadaithe Tofa agus le Coistí um Beartas Straitéiseach in ullmhú an Phlean

³ Is coistí de chuid an Údaráis Áitiúil iad Coistí um Beartais Straitéiseacha a bhfuil comhairleoirí tofa, ionadaithe ó ghrúpaí gnó, feirmeoireachta, comhshaoil/caomhnaithe, ceardchumann agus baill phobail agus dheonacha ina gcomhaltaí acu. Is é an ról atá acu ná comhairle agus cúnaimh a thabhairt don chomhairle maidir le ceapadh, forbairt agus athbhreithniú beartais.

1.6 Conas a forbraíodh an Plean

Pleananna Athbheithnithe

Chomh maith le dul i gcomhairle go díreach leis an bpobal i gcoitinne, rinne an Oifig um Gníomhaíocht ar son na hAeráide athbheithniú ar Phleananna agus ar thuarascálacha ábhartha chun saincheisteanna a d'ardaigh an pobal faoi athrú aeráide i gCo. Chill Chainnigh a aithint.

Áiríodh leis seo athbheithniú ar aighneachtaí a bhain leis an aeráid a rinneadh chuig an gComhairle le linn ullmhúchán Phlean Forbartha Cathrach agus Contae Chill Chainnigh (2021-2027), an Plean Áitiúil Eacnamaíoch agus Pobail (2023-2028), agus Plean Soghluaiasteachta Uirbeach Inbhuanaithe Chathair Chill Chainnigh (SUMP). Ba léir ón athbheithniú seo go raibh an aeráid ina príomhcheist don phobal. Pléadh é ar fud na gcomhairliúchán poiblí do na pleananna go léir agus fuarthas líon mór freagraí a d'ardaigh an cheist maidir leis an athrú aeráide.

Rinneadh measúnú freisin ar thuarascáil “Comhráite Aeráide” (RCAC, 2022). Athbheithniú a bhí sa tuarascáil seo ar fhreagraí ó rannpháirtíocht an phobail ar an ‘Plean Náisiúnta um Gníomhú ar son na hAeráide 2021’ don Idirphlé Náisiúnta ar Gníomhú ar son na hAeráide. Ba ábhar spéise ar leith an t-aiseolas agus na moltaí ó Líonra Rannpháirtíochta Poiblí Chill Chainnigh (LRP), a cuireadh ar fáil le linn ceardlainne faoin athrú aeráide (31 Márta 2021), mar chuid den tionscnamh Idirphlé Náisiúnta ar Gníomhú ar son na hAeráide.

I dteannta a chéile, cuireann na haighneachtaí seo baraiméadar úsáideach ar fáil de thosaíochtaí an phobail maidir le gníomhaíocht ar son na haeráide sa chontae. Chuir siad le tuiscint na Comhairle ar na saincheisteanna a ardaíodh agus a dhoimhniú freisin.

Baineadh úsáid as na haighneachtaí agus an t-aiseolas ón gcéim chomhairliúcháin phoiblí chun an Chomhairle a chur ar an eolas maidir lena ról tionchair, comhordaithe, éascaithe agus tacaíochta ar gníomhaíocht aeráide sa chontae.

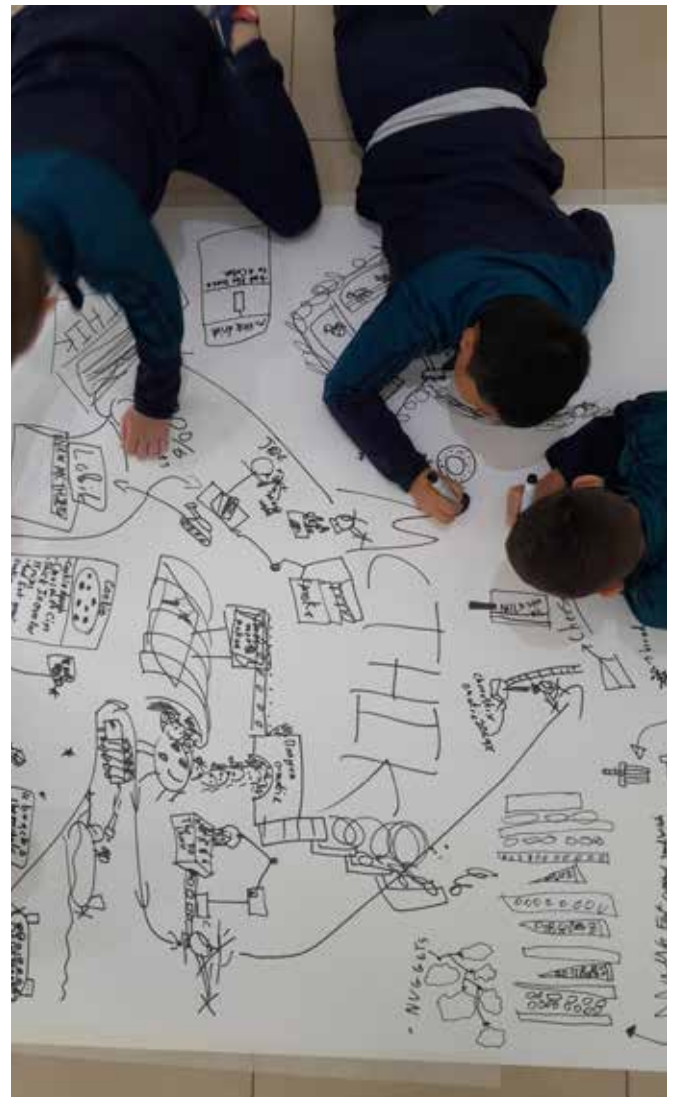
Ceardlann Tionscadal
Sandwich, Bookville, Deireadh Fómhair 2023.

Tugadh cuireadh do pháistí bunscoile áitiúla tarraingt ar an gcuma a d'fhéadfadh a bheith ar gníomhaíocht ar son na haeráide. (Iomhá le caoinchead Kathy Conlon)

Ba iad seo a leanas na príomhthéamaí a d'éascair as an gcomhairliúchán agus an t-athbheithniú réamhchréachta:

- Eolas (faoi Dheontais, Cás-Staidéir, Smaointe)
- Cumarsáid (saor ó Bhéarlaíocht)
- Taisteal (Taisteal Inbhuanaithe, Poiblí agus Gníomhach)
- Fuinneamh
- Geilleagar Ciorclach (Bia, Dramhaíl, Ábhair)
- Deiseanna Eacnamaíochta
- Réitigh Dúlra-Bhunaithe
- Aistriú Cóir agus Cothrom
- Maoiniú

Tá an Plean faoi réir fhaomhadh ó Chomhaltaí Tofa an Údaráis Áitiúil, tar éis comhairliúcháin agus rannpháirtíochta poiblí. Ní mór do Chomhaltaí Tofa an Údaráis Áitiúil é a ghlacadh laistigh de thréimhse ama 12 mhí tar éis don Aire é a fhógairt, i.e. faoin 23 Feabhra 2024.

1.6 Conas a forbraíodh an Plean

Comhairliúchán do Chrios Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh

Coimisiúnaíodh agus tugadh faoi chomhairliúcháin le páirtithe leasmhara freisin laistigh de Chathair Chill Chainnigh mar chuid d'ullmhú Plean do Chrios Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh (CD). Áiríodh leis seo comhairliúchán leis na nithe seo a leanas;

- LRP Chill Chainnigh
- Comhlachas Tráchtála Chill Chainnigh
- Cuideachta Chomhpháirtíocht Leader Chill Chainnigh
- Turasóireacht Chill Chainnigh
- Ionadaithe Tofa ó Cheantar Bardasach Chathair Chill Chainnigh
- Pobail Fuinnimh Inmharthana (PFI) i gCathair Chill Chainnigh

Féach Cuid 6 den tuarascáil seo le haghaidh tuilleadh eolais ar CD Chathair Chill Chainnigh

1.6 Conas a forbraíodh an Plean

Céim 5: Gníomhartha a Aithint

D'fhonn comhoibriú agus ionchur láidir trasrannach a chinntiú in ullmhú an Phlean, réachtáil an Oifig um Gníomhú ar son na hAeráide ceardlanna le gach réimse seirbhíse agus le príomhphearsanra ar fud na Comhairle. Réachtáladh 25 cheardlann pleanála um gníomhaíocht ar son na haeráide idir Iúil agus Meán Fómhair 2023.

Bhí na ceardlanna seo bunaithe ar rioscaí aeráide agus sonraí astaíochtaí, agus dearadh iad chun cabhrú le foireann na Comhairle gníomhachtaí tosaíochta a shainaithint óna réimse seirbhíse le cur san áireamh sa Phlean. D'aithin an fhoireann breis agus 200 gníomhaíochtaí a comhdhlúthaíodh ansin i 95 gníomhaíochtaí straitéiseach faoi chúig théama an Phlean seo (féach Cuid 5 den tuarascáil seo le haghaidh tuilleadh eolais).

Taisteal Gníomhach	Airgeadas	Teicneolaíocht Faisnéise	Pleanáil
Caomhnú Ailtireachta, Bithéagsúlacht & Oidhreacht	An tSeirbhís Dóiteáin & Cosaint Shibhialta	An tAonad Iniúchta Inmheánaigh	Soláthar
Na healaíona	Bainistíocht Cabhlach	Oifig Fiontair Áitiúil & Turasóireacht	Bóithre & Seirbhísí Uisce
Athbheochan Phobail & Baile	Tionscadail Chaipitil um Fhóirithint Tuilte	Clár Uisce na nÚdarás Áitiúil	Aonad Géarchéime na hÚcráine
Seirbhísí Corparáideacha	Éire Shláintiúil	Seirbhís Leabharlainne	
Timpeallacht	Sláinte agus Sábháilteacht	Ceantair Bhardasacha	
Bainistíocht Saoráidí & Soilsiú Poiblí	Tithíocht	Páirceanna & Tionscadail Speisialta	

Fíor 1.5: Na 25 Réimse Seirbhíse a ghlac páirt i gceardlanna aonair leis an bhFoireann um Gníomhú ar son na hAeráide chun gníomhartha a aithint don Phlean

Céim 6: Measúnú Comhshaoil ar an bPlean

Tá dualgas dlíthiúil ar Chomhairle Contae Chill Chainnigh tabhairt faoi mheasúnú cuimsitheach ar thionchair chomhshaoil an Phlean ar an gcomhshaoil nádúrtha. Tá sonraí iomlána na céime measúnaithe seo leagtha amach i gCuid 1.8.

Céim 7: Ag Scríobh an Phlean

Rinneadh anailís ar an eolas ar fad a bailíodh le linn Chéimeanna 2-5 thuas agus cuireadh le chéile iad sa Phlean.

Céim 8: Comhairliúchán Reachtúil

Cuireadh an Dréachtphlean ar chomhairliúchán poiblí ón 16 Samhain 2023 go dtí an 20 Nollaig 2023, agus tugadh cuireadh don phobal aighneachtaí a dhéanamh. Tugadh faoi chlár leathan rannpháirtíochta poiblí lena n-áirítear clinici buail isteach sna leabharlanna, seimineár gréasáin poiblí, rannpháirtíocht sna meáin áitiúla, raidió agus na meáin shóisialta, táirgeadh físeáin agus leathanach gréasáin nua.

Fuarthas tríocha dó aighneachtaí ar an Dréachtphlean. Léadh gach ceann díobh seo, rinneadh anailís orthu agus rinneadh achoimre orthu le haghaidh tuarascála don Phríomhfheidhmeannach. Rinneadh roinnt mionathruithe ar an bPlean de bhun na n-aighneachtaí a fuarthas, agus cheadaigh Ionadaithe Tofa Chomhairle Contae Chill Chainnigh iad. Tá sonraí iomlána na céime comhairliúcháin reachtúil ar an leathanach Gníomhú ar son na hAeráide de shuíomh gréasáin na Comhairle, lena n-áirítear na haighneachtaí a fuarthas agus na mionathruithe a rinneadh ar an bPlean sonraithe i “Tuarascáil an Phríomhfheidhmeanaigh ar Aighneachtaí a Fuarthas chuig Dréachtphlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh 2024-2029”.

Céim 9: Glacadh leis an bPlean

Ghlac na hIonadaithe Tofa leis an Plean ar an 19 Feabhra 2024 ag cruinniú iomlánach na Comhairle.

1.7 Struchtúr an Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide

Tá an Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide roinnte ina ocht gcuid mar seo a leanas:

1. Réamhrá
2. Beartas Aeráide
3. Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh
4. Gníomhú ar son na hAeráide atá bunaithe ar fhianaise
5. Creat Gníomhaíochtaí ar son na hAeráide
6. Crios Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh
7. Cur i bhFeidhm agus Tuairisciú
8. Aguisíní (Tuarascálacha forlíontacha a thugann eolas agus tacaíocht don Phlean, agus atá ar fáil ar shuíomh gréasáin na comhairle, lena n-áirítear):
 - Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh
 - Fardal Astuithe Bunlíne Chontae Chill Chainnigh
 - Plean CD Chathair Chill Chainnigh (Céim 1)
 - Cathair Chill Chainnigh CD FAB
 - Tuarascáil um Measúnú Straitéiseach Comhshaoil
 - Tuarascáil Tionchair Natura

1.8 Measúnú Comhshaoil

Ag obair i gcomhpháirtíocht le hÚdarás Áitiúla sa chomharsanacht (Ceatharlach, Port Láirge, Loch Garman agus Tiobraid Árann), agus ag baint úsáide as creat a d'ullmhaigh ORGA an Oirthir agus Lár na Tíre, choimisiúnaigh an Chomhairle Measúnú Straitéiseach Comhshaoil⁴ (MSC) agus Measúnú Cuí⁵ (AA) den Phlean. Chuaigh an Chomhairle i gcomhairle freisin le comhairlí reachtúla de réir mar a cheanglaítear faoi Rialachán MSC. Ullmhaíodh an Tuarascáil um Measúnú Straitéiseach Comhshaoil agus an Tuarascáil Tionchair Natura um Measúnú Cuí agus tá siad ar fáil mar dhoiciméid fhorlíontacha.

Tá na leasuithe ar na gníomhartha sa Phlean seo a moladh tríd an bpróiseas um Measúnú Straitéiseach Comhshaoil agus Measúnú Cuí, ionchorpraithe sna gníomhartha deiridh. Ina theannta sin, tá deich bPrionsabal um Rialachas Comhshaoil a moladh freisin curtha san áireamh sa Phlean.

Beidh na Prionsabail seo mar bhonn agus mar thaca ag gach ceann de na gníomhartha a chuirfear i gcrích leis an bPlean seo. Féach Fíor 1.6 thíos.

Tagairt	Prionsabail Rialachais Timpeallachta
EG1	tionscadail um ghníomhaíocht aeráide a chur chun cinn a thacaíonn le comhthairbhí chomhshaoil agus a uasmhéadaíonn siad, amhail cosaint agus feabhsú na bithéagsúlachta; caighdeán feabhsaithe aeir, uisce nó ithreach; nó luach feabhsaithe áineasa, taitneamhachta agus oidhreachtá cultúrtha, chun a chinntiú go mbaintear tairbhe as.
EG2	Tacaíocht a thabhairt do thionscadail agus do thionscnaimh a bhaineann le gníomhaíocht aeráide a fhéachann le feabhas a chur ar struchtúr, ar bhainistíocht agus ar shláinte na hithreach trí charbón orgánach ithreach a mhéadú – rud a chruthóidh comhbhuntaistí comhshaoil chun athléimneacht tuilte a fheabhsú trí chumas coinneála uisce ithreacha a fheabhsú agus an leibhéal a mhéadú agus an ceapadh GCT a bhaineann le feidhmeanna úsáid talún a chothromú.
EG3	Cinntiú go bpleanáiltear agus go gcuirtear i bhfeidhm forbairt na n-údarás áitiúil arna thacú nó tacáithe ag gníomhartha plean ar bhealach a bhreithníonn go hiomchuí an acmhainneacht le haghaidh comhleasa comhshaoil, tionchar féideartha comhshaoil agus riachtanais chosanta comhshaoil. Ní thacófar le haon tionscadal forbartha de chuid an údarás áitiúil a bhaineann le gníomhaíocht aeráide ar dócha go mbeidh éifeachtaí diúltacha suntasacha aige ar an gcomhshaoil glactha.
EG4	Cur chun cinn beart athléimneachta tuilte a chur chun cinn – trí rialú nó trí thionchar mar is cuí – a bhfuil gníomhaíochtaí an phlean mar thaca acu ar bhealach a thacaíonn le gníomhaíocht aeráide agus le comhthairbhí a bhaineann le bithéagsúlacht, agus a thugann aird chuí ar chosaint agus ar fheabhsú daoine neamhchoitianta, cosanta nó gnáthóga agus speicis thábhachtacha.
EG5	Cur chun cinn tionscadal a bhaineann le gníomhaíocht ar son na haeráide a dtacaíonn an plean leo a chur chun cinn ar bhealach a thacaíonn le comhleasa gníomhaíochta aeráide agus cultúrtha, agus a thugann aird chuí ar ghnéithe agus íogaireachtaí cultúrtha, seandálaíochta nó ailtireachta.
EG6	Cur chun cinn na dtionscadal a bhaineann le gníomhaíocht aeráide a bhfuil an plean mar thaca acu a chur chun cinn ar bhealach a thacaíonn le comhthairbhí cháilíocht uisce gníomhaíochta aeráide, agus cuspóirí na Creat-Treorach Uisce a bhaint amach.
EG7	Tionscadail um ghníomhaíocht aeráide a chur chun cinn a thacaíonn le crainn chosanta, fála sceaigh agus gnáthóga eile ar nós bogaigh, criosanna tuilte a chuireann le bonneagar glas.
EG8	Tacú le deiseanna chun nascacht éiceolaíochta gnáthóg agus láithreán neamhainmnithe a fheabhsú agus a athchóiriú (lena n-áirítear nascacht sruthchúrsa) chun athléimneacht agus feidhmiú éiceachórais iomlán a fheabhsú agus tacú le gníomhaíocht aeráide laistigh den chontae.
EGP9	Cinntiú go bhfuil na réamhchúraimí riachtanacha glactha ag tionscadail na n-údarás áitiúil arna dtacú ag gníomhartha plean chun speicis ionracha a shainaithint agus a bhainistiú, go háirithe maidir le speicis Sceideal III. Ní thacófar le haon tionscadal forbartha údarás áitiúil a bhaineann le gníomhaíocht aeráide ar dóigh dó a bheith ina chúis le leathadh speiceas ionrach atá liostaithe i Sceideal III. Beidh gach tionscadal tacáithe ag teacht leis an sprioc gnáthóg thalún agus uisceach a chosaint, a athchóiriú agus a fheabhsú go hiomchuí agus coinníollacha chun tacú le cur chun cinn na speiceas dúchasach.
EGP10	Tacú le deiseanna chun athchóiriú, athshlánú agus cothabháil tailte móna a chur chun cinn lena n-áirítear feabhsú na bithéagsúlachta, agus spriocanna aeráide a bhaint amach trí na gníomhartha aeráide laistigh den phlean a chur i bhfeidhm.

Fíor 1.6: Prionsabail um Rialachas Comhshaoil atá mar bhonn agus mar thaca ag an bPlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide.

⁴ Tá an Plean faoi réir ag comhlíonadh Threoir an AE um Measúnú Straitéiseach Comhshaoil (Treoir SEA 2001/42/CE) maidir le measúnú a dhéanamh ar éifeachtaí pleananna agus clár áirithe ar an gcomhshaoil

⁵ Tá Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide na n-Údarás Áitiúil faoi réir measúnú iomchuí faoi Airteagal 6(3) den Treoir um Gnáthóga an AE (Treoir 92/43/CEE) chun a chinneadh an dócha go mbeidh tionchar suntasach ag a chur chun feidhme ar aon láithreáin Natura 2000

2 Cill Chainnigh
ag dul glas

Beartas Aeráide

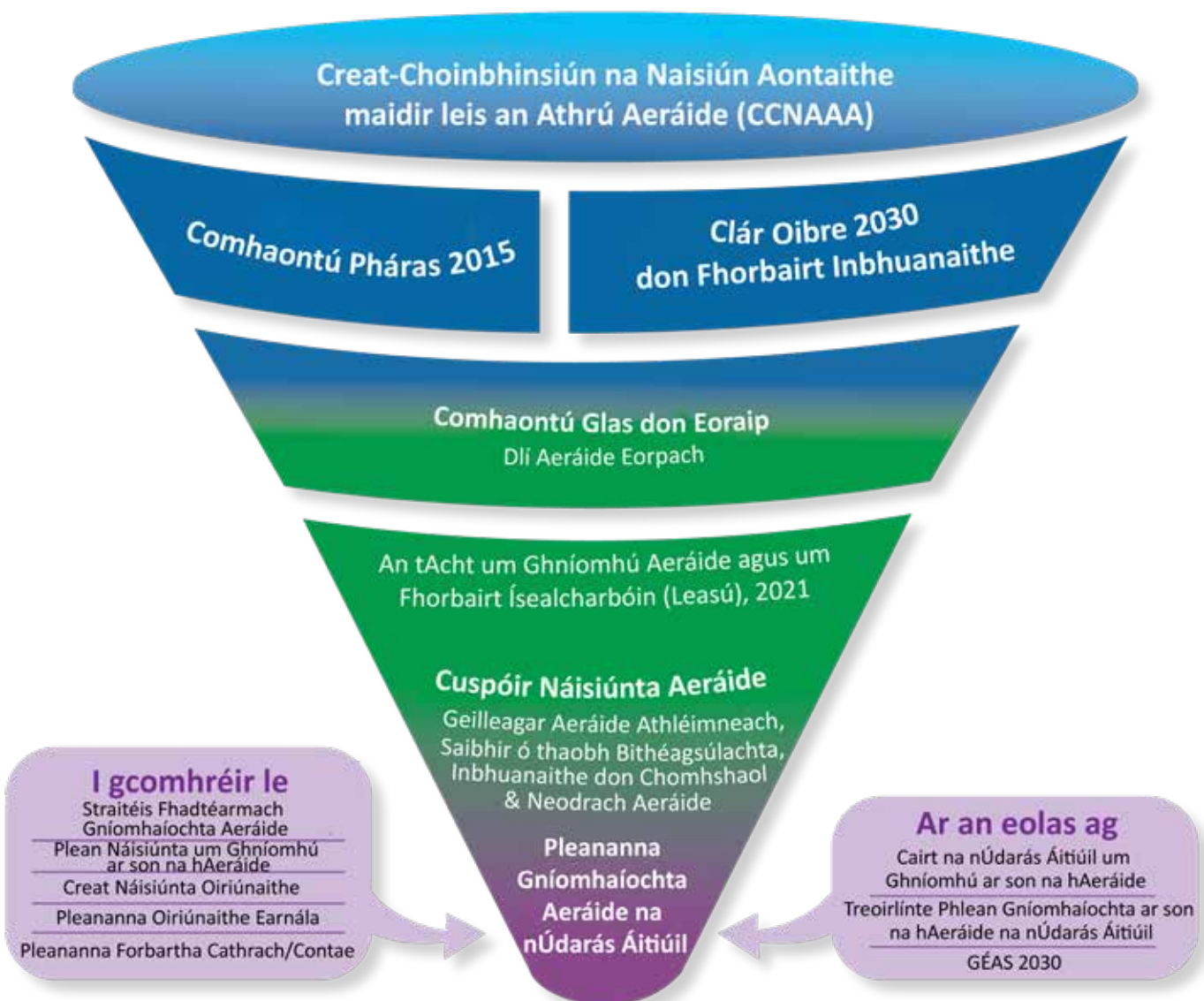

2.1 Comhthéacs an Bheartais Aeráide

Tugtar spreagadh do ghníomhú ar son na haeráide leis an bhfianaise eolaíochta a thacaíonn le torthaí thionchar an chine dhaonna ar an athrú aeráide agus leis an gconradh idirnáisiúnta is déanaí atá ceangailteach ó thaobh dlí maidir leis an athrú aeráide, ina leagtar amach an creat le haghaidh freagairtí beartais uailmhianacha agus neartaithe, Comhaontú Pháras 2015. Dá bhrí sin, leagtar amach an Dréachtphlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide seo laistigh de chomhthéacs níos leithne de bheartas aeráide idirnáisiúnta, AE, náisiúnta agus eárnála.

Léirítear é seo i bhFíor 2.1 thíos.

Fíor 2.1: Reachtaíocht agus Comhthéacs Beartais don Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide (Foinse: Oifigí Réigiúnacha um Ghníomhú ar son na hAeráide)

2.2 Beartas Idirnáisiúnta um Athrú Aeráide

Aithníodh go bhfuil gá le comhoibriú agus uailmhian ar an leibhéal idirnáisiúnta chun dul i ngleic leis an athrú aeráide ar bhonn rathúil. Ó bunaíodh [Creat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar Athrú Aeráide \(CCNAAA\)](#) in 1994, tá iarracht déanta ag tíortha comhoibriú idirnáisiúnta a thógáil chun an méadú ar an meánteocht dhomhanda a theorannú agus chun déileáil le tionchair an athraithe san aeráid, a eascraíonn as na méaduithe teochta seo.

Mar thoradh ar na hiarrachtaí sin, síníodh Comhaontú Pháras 2015 ag [Comhdháil na bPáirtithe 21 \(CP21\)](#). Is conradh idirnáisiúnta ar athrú aeráide atá ceangailteach ó thaobh dlí é [Comhaontú Pháras](#) 2015 a shínigh gach ceann de na 196 ballstát, Éire san áireamh, agus a tháinig i bhfeidhm ar an 4 Samhain 2016. Trí dhá sprioc atá léirithe go soiléir, féachann Comhaontú Pháras le gníomhú ar son na haeráide forásach agus uailmhianach le himeacht ama chun athrú contúirteach aeráide a sheachaint trí:

- i. An méanmhéadú teochta domhanda a choinneáil go mór faoi bhun 2°C agus iarrachtaí a dhéanamh chun an t-ardú teochta a theorannú go 1.5°C os cionn leibhéil réamhthionsclaíocha; agus
- ii. An cumas a mhéadú chun oiriúnú do dhrochthionchair an athraithe aeráide agus athléimneacht aeráide a chothú.

Comhaontú idirnáisiúnta eile a bhfuil dlúthbhaint aige le Comhaontú Pháras is ea [Clár Oibre um Fhorbairt Inbhuanaithe 2030](#) a ghlac Ballstáit na NA i mí Mheán Fómhair 2015. Ag croilár an chláir oibre tá 17 [Sprioc um Fhorbairt Inbhuanaithe \(SFIInna\)](#). Tá sé mar aidhm do na spriocanna sin ‘deireadh a chur leis an mbochtaineacht, an pláinéad a chosaint agus saol agus ionchais gach duine a fheabhsú, i ngach áit’ Tá 169 sprioc sna 17 SFI atá le baint amach faoi 2030.

Chun tacú le laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa faoi ghealltanais Chomhaontú Pháras, d’fhorbair an Coimisiún Eorpach an [Comhaontú Glas don Eoraip](#) i mí na Nollag 2019, atá dírithe ar an Eoraip a dhéanamh ar an gcéad mhór-roinn atá neodrach ó thaobh na haeráide de. Tá sé mar aidhm ag an gComhaontú go mbeidh glanastaíochtaí nialasacha gás ceaptha teasa faoi 2050, fás eacnamaíoch a dhíchúpláil ó úsáid acmhainní, agus gan aon duine a fhágáil ar lár.

Thug an AE sraith tograí isteach chun beartais aeráide, chánachais, fuinnimh agus iompair an AE a ailíniú chun tacú leis an aidhm sin a bhaint amach. Leis an [Dlí Aeráide Eorpach](#), bhí na spriocanna sin ceangailteach ó thaobh dlí de, lena n-áirítear gealltanais chun laghdú faoi 55% ar a laghad a bhaint amach ar ghlanastaíochtaí gás ceaptha teasa faoi 2030 i gcomparáid le leibhéal 1990.

SPRIOCANNA FORBARTHA INBHUANAITHE

Fíor 2.2: Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe

2.3 Beartas um Athrú Aeráide in Éirinn

Léiríonn beartas athraithe aeráide in Éirinn uailmhian an AE. Ag oibriú i dtreo an Chuspóra Náisiúnta ar son na hAeráide, cuireann [an Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin \(Leasú\), 2021](#), geilleagar agus sochaí inbhuanaithe chun cinn ina ndéantar astaíochtaí gás ceaptha teasa a chomhardú nó a shárú trí gháis ceaptha teasa a bhaint.

Tá an beartas náisiúnta aeráide deartha chun tacú le gníomhaíocht aeráide uailmhianach agus bhunathraithe in Éirinn suas go dtí 2030, agus ina dhiaidh sin go dtí 2050. Bainfear é seo amach trí raon beart lena n-áirítear; buiséid charbóin, uasteorainneacha astaíochtaí earnála, straitéisí oiriúnaithe agus maolaithe, agus socruithe láidre maoirseachta agus tuairiscithe.

Leagtar amach sa [Phlean um Ghníomhú ar son na hAeráide 2023](#) treocharlár go dtí 2025 i dtreo beart cinntitheach a ghlacadh chun astaíochtaí a laghdú ina leath faoi 2030 agus glan-nialas a bhaint amach, tráth nach déanaí ná faoi dheireadh 2050, mar atá geallta sa Chlár don Rialtas – Ár dTodhchaí Roinnte (2020).

Leagtar amach i [Straitéis Fhadtéarmach reatha na hÉireann maidir le Laghdúithe ar Astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa](#) conairí táscaha, tar éis 2030, i dtreo neodracht charbóin a bhaint amach d'Éirinn faoi 2050. Cuireann an Straitéis leis na conairí dícharbónaithe a leagtar síos sna buiséid charbóin, na huasteorainneacha astaíochtaí earnála agus an Plean Náisiúnta Gníomhaithe ar son na hAeráide, chun beartas aeráide comhleanúnach agus éifeachtach a áirithiú. Tá anailís ar roghanna aistrithe ar fud gach príomhearnála den gheilleagar mar bhonn taca leis agus soláthraíonn sé nasc ríthábhachtach idir spriocanna aeráide na hÉireann do 2030 agus an sprioc fhadtéarmach atá leagtha síos ag Cuspóir Náisiúnta na hÉireann ar son na hAeráide agus ag Dlí Aeráide na hEorpa.

D'fhoilsigh Éire a céad [Chreat Náisiúnta um Oiriúnú \(CNO\)](#) in 2018, ina leagtar amach an comhthéacs chun a chinntiú gur féidir le príomhearnálacha agus údarás áitiúla measúnú a dhéanamh ar na príomhríoscaí agus leochaileachtaí a bhaineann leis an athrú aeráide, gníomhaíochtaí atá athléimneach ó thaobh na haeráide de a chur i bhfeidhm, agus a chinntiú go ndéantar breithnithe oiriúnaithe aeráide a phríomhshruthú i gceapadh beartais náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil.

Foilsíodh [Pleananna Earnála um Oiriúnú Aeráide](#) sna ranna rialtais ar fad, mar fhreagairt ar an gCreat Náisiúnta um Oiriúnú. Sainaithnítear i ngach plean na príomhríoscaí atá le sárú san earnáil trí chéile agus an cur chuige atá á ghlacadh chun aghaidh a thabhairt ar na ríoscaí sin agus athléimneacht ar son na haeráide a thógáil don todhchaí. Tugtar aghaidh sna pleananna ar na hearnálacha seo a leanas: Talmhaíocht, Foraoiseacht agus Bia Mara, Bithéagsúlacht, Oidhreacht Thógtha agus Seandálaíochta, Bonneagar Iompair, Líonraí Leictreachais agus Gáis, Líonraí Cumarsáide, Bainistíocht Riosca i gCás Tuilte, Cáilíocht Uisce agus Bonneagar Seirbhísí Uisce agus Sláinte.

Léiríonn [Cairt na nÚdarás Áitiúil um Ghníomhú ar son na hAeráide](#), a shínigh Comhairle Contae Chill Chainnigh i mí Dheireadh Fómhair 2019, agus tiomantas chun iarrachtaí a mhéadú agus ról lárnach a imirt go háitiúil agus go náisiúnta maidir le gníomhú éifeachtach ar son na haeráide a chur i bhfeidhm. Cuireann sé de chúram ar gach údarás áitiúil ceannaireacht láidir a thabhairt maidir le gníomhú ar son na haeráide a chur chun cinn ar an leibhéal réigiúnach agus ar an leibhéal áitiúil, le cloí le SFInna na NA, go háirithe Gníomhú ar son na hAeráide Sprioc 13, chomh maith le hastaíochtaí óna n-oibríochtaí féin a laghdú agus comhoibriú agus comhpháirtíocht a dhéanamh le fiontair áitiúla, grúpaí pobail, saoránaigh agus earnálacha poiblí, príobháideacha agus oideachais maidir le tionscnaimh um ghníomhú ar son na haeráide.

2.3 Beartas um Athrú Aeráide in Éirinn

Is é [Gníomhú Éifeachtach ar son na hAeráide 2030 a Sheachadadh faoi \(GÉAS 2030\)](#) straitéis an rialtais áitiúil maidir le gníomhú ar son na haeráide a foilsíodh i mí Aibreáin 2021. Is ionann an straitéis agus tiomantas earnála uileghabhálach chun cur chuige comhleanúnach a chinntiú maidir le gníomhú ar son na haeráide i struchtúir riaracháin agus pholaitiúla na 31 údarás áitiúil go léir. Is treochlár é d'Údarás Áitiúla chun an dícharbónú agus an t-oiriúnú riachtanach a sheachadadh laistigh den earnáil.

Bhunaigh [an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide an Idirphlé Náisiúnta ar Ghníomhú ar son na hAeráide \(INGA\)](#) chun rannpháirtíocht phoiblí a éascú i bhforbairt an Phlean Náisiúnta um Ghníomhú ar son na hAeráide. Tugtar le fios i “gComhráite Aeráide 2022” INGA 2022 go bhfuil leibhéal ard feasachta ar athrú aeráide i measc mhuintir na hÉireann, agus tá siad ag iarraidh a bheith páirteach i ngníomhú ar son na haeráide. Léiríonn sé freisin, cé go bhfuil toilteanas a bheith páirteach i ngníomhú ar son na haeráide, b’fhéidir nach mbeadh a fhios ag daoine cé na gníomhartha is éifeachtaí nó cá háit le tosú ag gníomhú. Rinne na torthaí an INGA a mheas, lena n-áirítear an “Comhráite Aeráide” i bhforbairt an Phlean seo.

Aithníodh i [bPlean Náisiúnta Forfheidhmithe um Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe \(SFlanna\) 2018-2020](#) go bhfuil “ról ríthábhachtach le himirt ag an Rialtas Áitiúil maidir le beartais náisiúnta a aistriú ina ngníomhartha praiticiúla inláimhsithe ar féidir leo cabhrú le cuspóirí na SFI a shainiú inár n-iompraíochtaí agus spriocanna aonair agus pobail.”

Aithníonn na NA Údarás Áitiúla mar cheann de naoi “Mórghrúpa”, a bhfuil ról ríthábhachtach acu i bhforbairt inbhuanaithe.

Ailíniú an Phlean seo thar a shaolré

Fanfaidh an Plean ailínithe le pleananna agus clár ardleibhéil, Treoirlínte agus reachtaíocht thar a shaolré. Measfaidh Comhairle Contae Chill Chainnigh aon gníomhartha, bearta nó moltaí ábhartha nuashonraithe a d’fhéadfadh teacht chun cinn i nuashonruithe ar an bPlean Náisiúnta um Ghníomhú ar son na hAeráide (nó ar an gCreat Náisiúnta Pleanála) thar shaolré an Phlean.

Tá meas déanta ar na SFlanna agus an Plean seo á fhorbairt, go háirithe SFlanna:

Uimh 7: Fuinneamh Inacmhainne agus Glan

Uimh 8: Obair Chuibhiúil agus Fás Eacnamaíoch

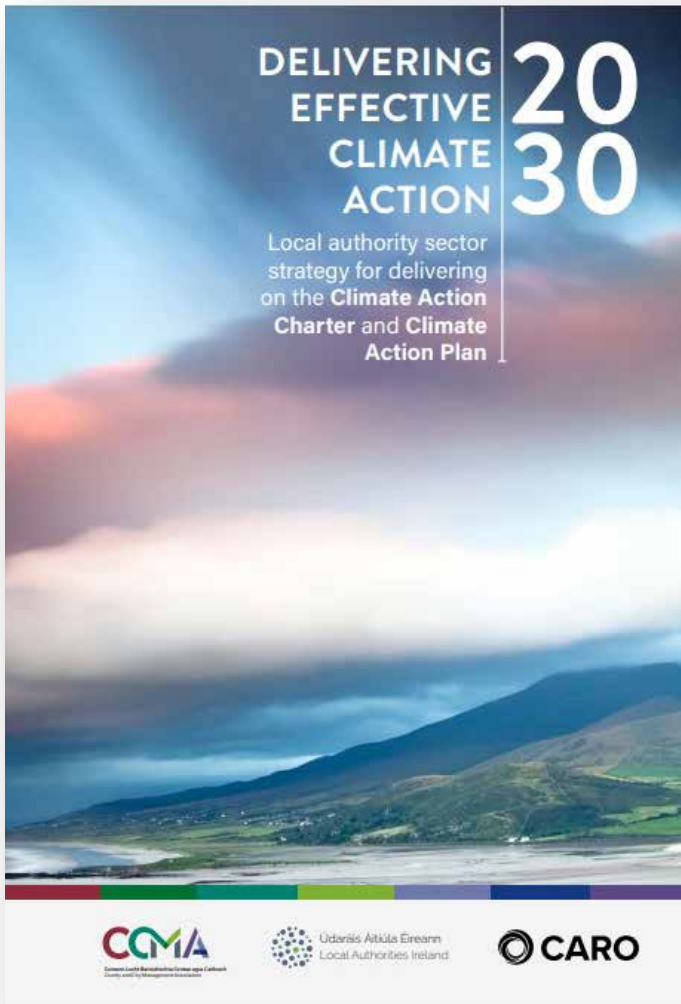
Uimh 9: Tionsclaíocht, Nuálaíocht agus Bonneagar

Uimh 11: Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe

Uimh 12: Tomhaltas agus Táirgeadh Freagrach,

Uimh 13: Gníomhú ar son na hAeráide

Uimh 17: Comhpháirtíochtaí do na Spriocanna

2.4 Beartas Áitiúil

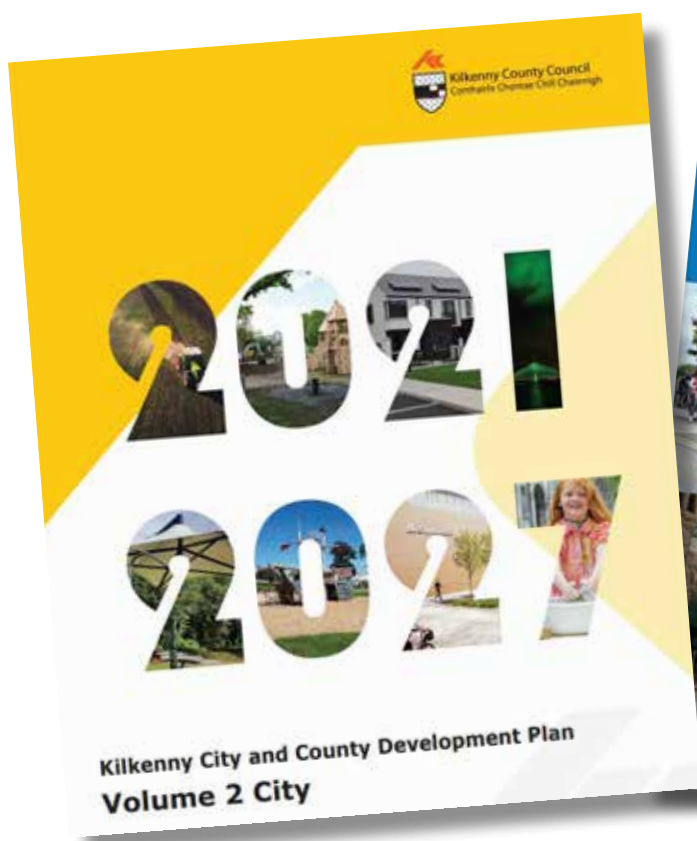
Leagtar amach i bPlean Forbartha Chathair agus Chontae Chill Chainnigh 2021–2027 an creat pleanála spásúlachta do Chontae Chill Chainnigh ar feadh tréimhse 6 bliana, le creat agus fíis don chaoin a dtarlóidh forbairt nua ar fud an chontae i gceantair uirbeacha agus tuaithe araon. Is iad na príomhchodanna den Phlean Forbartha Contae ná straitéis lonnaithe, straitéis tithíochta agus straitéis fuinnimh in-athnuaite an chontae.

Áirítear leis an Acht um Gníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021, foráil nua in Alt 10 den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú) a shonraíonn go n-áireofar sa Phlean Forbartha forálacha chun “(ii) astaíochtaí gás ceaptha teasa antrapaigineacha a laghdú agus aghaidh a thabhairt ar an ngá atá le hoiriú don athrú aeráide, ag cur plean gníomhaíochta ar son na haeráide an Údaráis Áitiúil san áireamh (de réir bhrí alt 14B den Acht um Gníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin 2015), i gcás ina bhfuil plean den sórt sin déanta don limistéar atá i gceist”.

Maidir leis seo, tá an Plean Forbartha Contae agus Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide an Údaráis Áitiúil ag teacht lena chéile agus ba cheart iad a mheas mar chuid den chreat forbartha inbhuanaithe foriomlán don chontae.

Leagtar amach i bPlean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail Chill Chainnigh 2023 – 2028 (PÁEP), ar feadh tréimhse sé bliana, na cuspóirí agus na gníomhaíochtaí is gá chun forbairt eacnamaíoch agus forbairt áitiúil agus pobail Chontae Chill Chainnigh a chur chun cinn agus tacú leo, go díreach ann féin agus i gcomhpháirtíocht le páirtithe leasmhara i bhforbairt eacnamaíochta agus pobail eile. Cinntíonn an PÁEP gur féidir leis an Rialtas agus le páirtithe leasmhara eile oibriú le chéile chun a chinntiú go dtacaíonn a dtionscnaimh, a gcláir agus a dtionscadail le cáilíocht beatha níos fearr do dhaoine a chónaíonn agus a oibríonn sa chontae.

Ullmhaíodh an PÁEP agus Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide de chuid Chomhairle Contae Chill Chainnigh le dianmhachnamh ar a chéile, agus tacófar le cuspóirí eacnamaíochta agus pobail/sóisialta an PÁEP trí gníomhaíochtaí Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh atá ag tabhairt aghaidh ar an taobh amuigh de réir mar a sheachadtar iad trí sheirbhísí na Comhairle.

3 Cill Chainnigh
ag dul glas

Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

3

Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

3.0 Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

Bíonn tionchar ag tréithe fisiceacha, sóisialta agus eacnamaíocha an Chontae ar astaíochtaí, rioscaí aeráide agus gníomhartha a theastaíonn chun tionchar an athraithe aeráide a laghdú. Déanann an chuid seo a leanas achoimre ar phríomhthréithe Chontae Chill Chainnigh mar chomhthéacs don Phlean seo, agus ar an timpeallacht ina bhfeidhmíonn agus ina bhfreastalaíonn Comhairle Contae Chill Chainnigh ar an gContae. Soláthraíonn sé freisin próifíl de Chomhairle Contae Chill Chainnigh, agus déanann sé achoimre ar na tionscnaimh atá ar bun ag an gComhairle chun ullmhú don athrú aeráide.

3.1 Contae Chill Chainnigh

Is Contae meánmhéide in oirdheisceart na hÉireann é Contae Chill Chainnigh a chlúdaíonn thart ar 2,100 ciliméadar cearnach. Tá teorainn aige leis na contaetha comharsanachta Laoise, Ceatharlach, Loch Garman, Port Láirge agus Tiobraid Árann.

Is éard atá i dtopagrafaíocht an Chontae ná machaire torthúil lárnach, le talamh ard san oirthuaisceart (Ardchlár Chaisleáin an Chomair), san iarthuaisceart (Sliabh Ardach) agus san oirdheisceart (Cnoic Bhréanail).

Sreabhann trí abhainn mhóra (na “Trí Deirfiúracha”) trí Chill Chainnigh, i.e. an Fheoir, an tSiúir agus an Bhearú. Is taoide iad réimsí íochtair na n-aibhneacha seo. Tá rochtain dhíreach ag an gContae ar Mhuir Éireann, trí Chalafort Belview ar an tSiúir, agus trí Ros Mhic Thriúin ar an mBhearú.

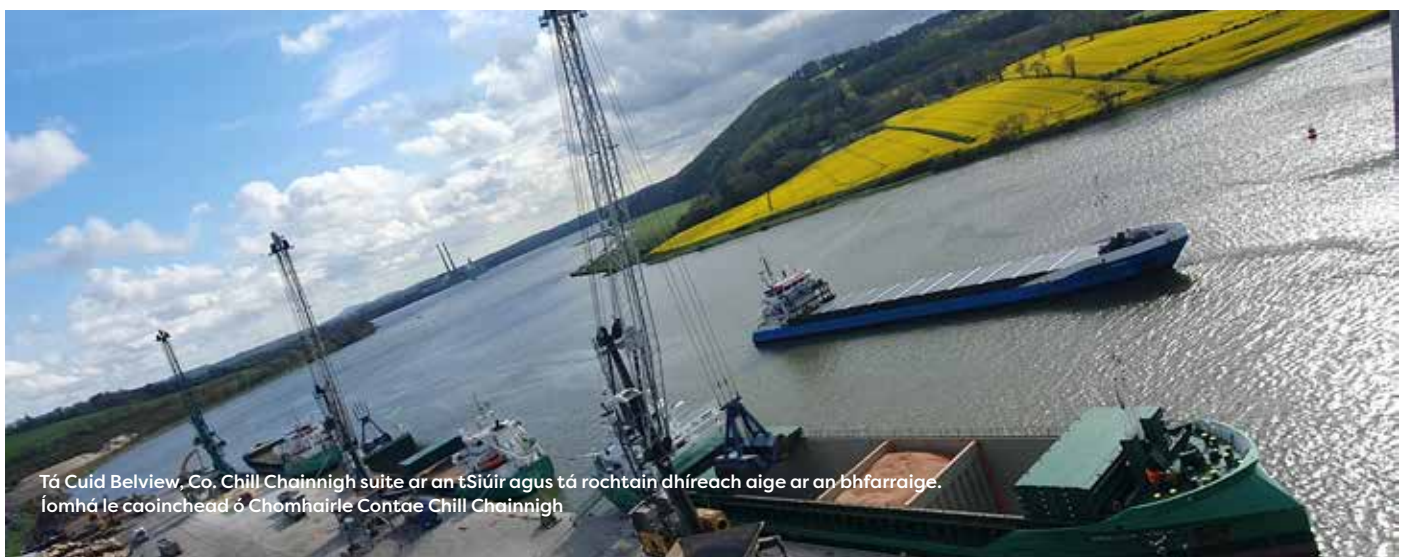
Is é daonra an Chontae ná 104,160¹. Tá na príomhcheantair daonra i gCathair Chill Chainnigh (daonra 27,184)², mar aon leis na bailte Callainn, Caisleán an Chomair, Gráig na Manach, Baile Mhic Andáin agus Port an Chalaídh. Lasmuigh de Chathair Chill Chainnigh, agus ceantair Phort an Chalaídh agus Chalafort Belview, is contae tuaithe den chuid is mó é an Contae.

Cuimsíonn an gréasán iompair phoiblí sa Chontae iarnróid, bus, tacsáí agus tacsáí hacnaí. Tá dhá líne iarnróid do phaisinéirí sa Chontae; an líne Baile Átha Cliath-Port Láirge a fhreastalaíonn ar Chathair Chill Chainnigh agus Baile Mhic Andáin, agus an líne Phort Láirge-Luimneach a ritheann i ndeisceart an Chontae a fhreastalaíonn ar Phort Láirge. Freastalaíonn iarnród ar Chalafort Belview, ag nascadh le líne Phort Láirge. Féach Fíor 3.1.

Tá roinnt seirbhísí réigiúnacha agus áitiúla bus ag freastal ar an gContae, agus gréasán bus i gCathair Chill Chainnigh. Tá dhá mhótarbhealach (M8 agus M9), sé bhóthar náisiúnta (N10, N24, N25, N76, N77, N78) agus gréasán suntasach bóithre réigiúnacha agus áitiúla ag freastal ar an gContae. Tá glasbhealach amháin, Glasbhealach an Oirdheiscirt, suite i ndeisceart an Chontae.

In ainneoin na roghanna iompair phoiblí, tá an Contae ag brath go mór ar ghluaisteacháin phríobháideacha mar an príomh-mhodh iompair.

Tá geilleagar éagsúil ag an gContae a chuimsíonn na hearnálacha seo a leanas: Foirgníocht (c.26%); Mórdhíol agus Miondhíol (c.19%); Gairmiúil, Eolaíoch nó Teicniúil (c.16%)³; Seirbhísí Poiblí (5%); agus talmhaíocht (8%)⁴. Tá láidreachtaí geilleagracha ag an gContae agus cáil ar shármhaitheas i gcúrsaí fáilteachais, na nealaíona, cultúir, cruthaitheachta agus seirbhísí airgeadais idirnáisiúnta. Is eárnálacha fáis i ngeilleagar an Chontae iad Fintech/Regtech/Insurtech.⁵

Tá Cuid Belview, Co. Chill Chainnigh suite ar an tSiúir agus tá rochtain dhíreach aige ar an bhfarraige. Íomhá le caoinchead ó Chomhairle Contae Chill Chainnigh

¹ POS, Daonáireamh, 2022

² POS, Daonáireamh, 2022

³ Tuarascáil chomhairliúcháin, Plean Eacnamaíoch agus Pobail Chill Chainnigh (PÁEP), Nollaig 2022

⁴ Plean Forbartha Chathair agus Chontae Chill Chainnigh 2021-2027

⁵ Plean Forbartha Chathair agus Chontae Chill Chainnigh 2021-2027

3 Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

3.2 Comhairle Contae Chill Chainnigh

Tá Comhairle Contae Chill Chainnigh, le thart ar 650 fostaithe, ar cheann de na fostóirí is mó sa Chontae. Soláthraíonn an Chomhairle réimse leathan agus éagsúil seirbhísí agus tacaíochtaí, agus bainistíonn sé punann mór sócmhainní freisin. Féach Fíor 3.2.

Bíonn tionchar díreach ag seirbhísí, oibríochtaí, polasaithe agus clár Chomhairle Contae Chill Chainnigh orthu siúd go léir a chónaíonn agus a oibríonn sa Chontae.

I measc na seirbhísí a sholáthraíonn Comhairle Contae Chill Chainnigh tá:

- Bóithre agus Iompar
- Tithíocht
- Pleanáil & Rialú Foirgníochta
- Timpeallacht
- An Oifig um Fhorbairt Eacnamaíoch/Fiontair Áitiúil
- Margaíocht Turasóireachta
- Gníomhú ar son na hAeráide
- Seirbhísí Uisce
- Seirbhísí Dóiteáin agus Tarrthála
- Cosaint Shibhialta
- Pobal
- Páirceanna
- Na healaíona
- Oidhreacht
- Bithéagsúlacht
- Leabharlanna
- Seirbhísí Tréidliachta

Riarann an Chomhairle líon mór de chláir deontas poiblí freisin. Chomh maith le seirbhísí a chuirtear ar fáil don phobal, bainistíonn an Chomhairle raon oibríochtaí inmheánacha mar Acmhainní Daonna, Oiliúint, Seirbhísí Corparáideacha, Soláthar agus Cumarsáid.

Trí na seirbhísí seo a sheachadadh, táirgeann Comhairle Contae Chill Chainnigh astaíochtaí gáis cheaptha teasa agus úsáideann fuinneamh. Ceanglaítear ar an gComhairle iad sin a laghdú i gcomhréir leis na spriocanna náisiúnta faoi 2030. Ina theannta sin, i bhfianaise scóip na seirbhísí a chuirtear ar fáil, is féidir leis an gComhairle tionchar a imirt agus tacú le laghdúithe astaíochtaí agus fuinnimh ar fud an Chontae.

Próifíl Chontae Chill Chainnigh

CONTAE CHILL CHAINNIGH
2,073 km²

**PRÍOMHAIBHNEACHA
AN FHEOIR
AN BHEARÚ
AN tSIÚR**

**POIRT
BAILE PHIARAIS**

PRÍOMHRÉIMSI RIOSCA:

TUILE

TARLUITHE ADHAIMSIRE

mar stoirmeacha gaoithe,
frasaíocht, tréimhsí fuar

OS CIONN NA MEÁN- TEOCHANNA DROMCHLA

 Fórsa Saothair: **46,196**

 Tógáil: **26%**

 Mórdhíol & Miondhíol: **19%**

 Gairmiúil, Eolaíoch nó Teicniúil: **16%**

 Talmhaíocht: **8%**

**OSPIDÉAL &
IONAID SLÁINTE**
30

SCOILEANNA
71

DAONRA
104,160

TEAGHLAIGH
36,787

Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

Astuithe GCT (Gás Ceaptha Teasa)

258
Cabhlach
22.90%

100 Foirgnimh
& Áiseanna
31.16%

24 Ionadaí Tofa

Ceantair Bhardasacha

Cill Chainnigh

Baile an Phoill

Caisleán an Chomair

Callainn - Baile Mhic Andáin

Caiteachas ioncaim 2022

€97 milliún

Caiteachas caipitiúil 2022

€63 milliún

11,400 Solas
Poiblí 45.94%

FOIREANN
Thart ar 650

DROICHID > 1.8M AR LEITHEAD
(Á mbainistiú ag Comhairle Contae Chill Chainnigh)
500

BÓITHRE
(Á mbainistiú ag Comhairle Contae Chill Chainnigh)
3,400 KMS

**Oifigí
Corparáideacha: 10**

Stáisiúin Dóiteáin: 7

Leabharlanna: 9

Clós Innealra: 1

Músaem: 1

Páirceanna: 1

Clóis Súgartha: 30

Iostaí Bóthair: 13

Ionad Fóillíochta: 1

**Tithíocht Shóisialta:
2,890**

3 Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

3.3 Gníomh Dearfach ar son na hAeráide ag Comhairle Contae Chill Chainnigh

Tá Comhairle Contae Chill Chainnigh ag ullmhú agus ag pleanáil don athrú aeráide le roinnt blianta anuas, ag cur struchtúir rialachais i bhfeidhm agus ag tabhairt faoi thionscadail chun fuinneamh agus astaíochtaí a laghdú. Léirítear na torthaí seo le feabhas de 37.5% ar éifeachtúlacht fuinnimh na Comhairle idir 2009 agus 2022. Tháinig feabhas 17% ar na hastaíochtaí a rinne an Chomhairle in 2022 i gcomparáid le bonnlíne 2016–2018.

Tá achoimre thíos ar chuid de na tionscnaimh atá ar bun ag Comhairle Contae Chill Chainnigh le blianta beaga anuas agus a chuireann bonn láidir ar fáil don obair aeráide atá ag teastáil sna blianta atá amach romhainn:

Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt

Bhunaigh Comhairle Contae Chill Chainnigh agus Cheatharlach, i gcomhpháirtíocht leis na Cuideachtaí Leader i gCeatharlach agus i gCill Chainnigh, Gníomhaireacht Fuinnimh Cheatharlach Chill Chainnigh in 2002 chun faisnéis agus seirbhísí fuinnimh inbhuanaithe a sholáthar don phobal, do ghnólachtaí agus d'Údarás Áitiúla. Ó shin i leith tá sé méadaithe chun Loch Garman agus Port Láirge a chuimsiú, ag déanamh ionadaíochta anois do réigiún iomlán an Oirdheiscirt mar Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt (SEEA). Cuireann an SEEA comhairle agus tacaíocht ar fáil do na hÚdarás Áitiúla de réir na gComhaontuithe Seirbhíse.

Fuinneamh agus Astuithe á thuairisciú d'Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann

Tá Comhairle Contae Chill Chainnigh ag tuairisciú ar a cuid fuinnimh agus astuithe don ÚFIÉ gach bliain ó 2012 tríd an gCóras Monatóireachta agus Tuairiscithe (M&T).

Cúnant na Méaraí an AE um Aeráid agus Fuinneamh

Shínigh Comhairle Contae Chill Chainnigh Cúnant na Méaraí an AE um Aeráid agus Fuinneamh in 2015. Is tionscnamh deonach é Cúnant na Méaraí a fhaigheann tacaíocht ón gCoimisiún Eorpach a thugann na mílte Rialtas Áitiúil le chéile chun tiomantas a thabhairt do chuspóirí aeráide agus fuinnimh an AE a chur i bhfeidhm.

Straitéis Oiriúnaithe Aeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh 2019–2024

D'ullmhaigh Comhairle Contae Chill Chainnigh “Straitéis Oiriúnaithe Aeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh 2019–2024” agus glacadh léi in 2019. Áiríonn sé raon gníomhaíochtaí chun oiriúnú do thionchair an athraithe aeráide thar chúig théama, i.e. Fuinneamh agus Foirgnimh, Athléimneacht Tuilte, Iompar, Bainistíocht Acmhainní, agus Réitigh agus Pobail Dúlra.

Comhaontas Aeráide

Chuaigh Comhairle Contae Chill Chainnigh isteach sa Chomhaontas Aeráide in 2020, tionscnamh Eorpach a bhfuil sé mar aidhm leis, gníomhaíocht chathrach uailmhianach a bhaint amach san Eoraip agus ag an am céanna tacú le maoirseacht na bhforaoisí báistí ag na pobail dhúchasacha in Abhantrach na hAmasóine.

Deimhniú ISO50001 (Caighdeán Bainistíochta Fuinnimh)

Bhain Comhairle Contae Chill Chainnigh Deimhniú ISO50001 (Caighdeán Bainistíochta Fuinnimh) amach in 2020. Is Caighdeán Bainistíochta Fuinnimh é caighdeán ISO 50001 maidir le húsáid agus tomhaltas fuinnimh agus cuireann sé cur chuige córasach ar fáil d'eagraíochtaí chun feabhas leanúnach a bhaint amach i dtéarmaí feidhmíochta fuinnimh, éifeachtúlacht fuinnimh, úsáid fuinnimh agus tomhaltas. Chun an deimhniú a choinneáil ní mór do Chomhairle Contae Chill Chainnigh Iniúchtaí Faireachais bliantúla a bheith acu, chomh maith le hIniúchadh Deimhnithe gach 3 bliana.

An Oifig um Gníomhú ar son na hAeráide

Bunaíodh Oifig thiomanta nua um Gníomhú ar son na hAeráide laistigh de Stiúthóireacht Comhshaoil Chomhairle Contae Chill Chainnigh in 2022. Is é ról na hOifige um Gníomhú ar son na hAeráide ná gníomhaíocht ar son na haeráide a chomhordú agus a phríomhshruthú ar fud sheirbhísí uile Chomhairle Contae Chill Chainnigh agus monatóireacht agus tuairisciú a dhéanamh ar chur i bhfeidhm na ngníomhaíochtaí sa Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide. Tá ceathrar ball foirne san Oifig faoi láthair – Comhordaitheoir um Gníomhú ar son na hAeráide, Oifigeach um Gníomhú ar son na hAeráide, Oifigeach Pobail um Gníomhú ar son na hAeráide, Oifigeach Cléireachais – agus pleananna acu le haghaidh tuilleadh foirne sna blianta amach romhainn.

An Coiste Stiúrtha um Gníomhú ar son na hAeráide

Bunaíodh Coiste Stiúrtha nua tras-rannach um Gníomhú ar son na hAeráide in 2023. Tá Stiúthóir Seirbhísí ina chathaoirleach ar an gCoiste Stiúrtha, agus tá sé comhdhéanta de chinn seirbhíse, príomhphearsanra agus ionadaí ó Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt. Is é ról an Choiste ná ceannaireacht a chur ar fáil laistigh de Chomhairle Contae Chill Chainnigh chun cabhrú lena spriocanna aeráide a bhaint amach, agus chun tacú le hullmhú agus le cur i bhfeidhm Phlean Gníomhaíochta Aeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh trí bhearta cuí a dhéanamh laistigh dá réimsí seirbhíse.

Oiliúint um Gníomhú ar son na hAeráide an Údarás Áitiúil

Tá foireann Chomhairle Contae Chill Chainnigh agus lonadaithe Tofa tiomanta agus ghlac siad páirt san Oiliúint um Gníomhú ar son na hAeráide de chuid na nÚdarás Áitiúil a chuir an Grúpa Oiliúna Náisiúnta um Sheirbhísí Údarás Áitiúil (LASNTG) ar fáil i gcomhpháirtíocht leis na hOifigí Réigiúnacha um Gníomhú ar son na hAeráide (ORGA). Is é aidhm na hoiliúna ná cabhrú le hullmhú Pleananna Gníomhaíochta ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil. Ghlac 398 duine páirt i 11 chúrsa Oiliúna um Gníomhú Aeráide ó 2021 i leith, ar fud na réimsí seirbhíse go léir, lena n-áirítear criúnna lasmuigh agus foireann laistigh araon. Ghlac 66% d'ionadaithe Tofa páirt sa chlár oiliúna freisin. Ina theannta sin, reáchtáil Cumann Rialtas Áitiúil na hÉireann (AILG) sainoiliúint um gníomhaíocht ar son na heráide d'ionadaithe Tofa.

3 Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

Clár Faoisimh Tuilte

D'fhorbair Comhairle Contae Chill Chainnigh, i gcomhpháirtíocht le hOifig na nOibreacha Poiblí (OOP), clár oibreacha faoisimh tuilte chun oiriúnú do thionchair méadaithe na dtuilte sa Chontae. Go dtí seo, tá oibreacha faoisimh tuilte curtha i gcrích i gCathair Chill Chainnigh (2006), agus tá maoiniú ceadaithe ag Oifig na nOibreacha Poiblí do shé Scéimeanna Faoisimh Tuilte eile i nGráig na Manach, Baile Héil, Achadh Úr, Baile Mhic Andáin, Inis Tíog agus Baile an Phoill.

Athfhorbairt Brewhouse

D'fhorbair Comhairle Contae Chill Chainnigh, i gcomhpháirtíocht le Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta, An Brewhouse, ar shuíomh na n-iarOifigí Diageo, isteach in oifig úrscothach nua le Teastas Óir LEED don Inbhuanaitheacht. Is deimhniú foirgneamh glas é seo a aithníonn cleachtais tógála is fearr sa rang ar fud na cruinne.

Tá rátáil LEED Óir bainte amach ag An Brewhouse, Ceathrú na Mainstreach, an rátáil is airde maidir le dearadh foirgneamh glas

Tá 80 rothar leictreach Bolt ar fáil don phobal i gCathair Chill Chainnigh

Aonad Taistil Ghníomhach

Bunaíodh Aonad Taistil Ghníomhach i gCeantar Bardasach Chill Chainnigh in 2021 chun aghaidh a thabhairt ar thaisteal agus iompar inbhuanaithe lena n-áirítear taisteal gníomhach, iompar poiblí, bainistíocht tráchta, páirceáil agus soghluaisteacht. Príomhchuspóir is ea Plean um Shoghluaisteacht Uirbeach Inbhuanaithe a ullmhú agus a chur i bhfeidhm do Chathair Chill Chainnigh. Tá roinnt beart curtha i gcrích ag an Aonad lena n-áirítear:

Rothar leictreach: I mí Lúnasa 2022, tháinig Cathair Chill Chainnigh ina hóstach ar Bolt rothar leictreach, arna éascú ag Roinn Taistil Ghníomhach Chomhairle Contae Chill Chainnigh. Tá na rothar déanta as alúmanam athchúrsáilte 100% agus tá 80 ar fáil ar fud na cathrach faoi láthair. Bhain 3,714 duine úsáid as na rothar ina gcéad bhliain gan trácht ar aon rud eile, ag méadú breis agus 33,000 turas aonair agus achar iomlán de 68,140 km. I gcomparáid le tiomáint, chuir sé seo suas le coigilt charbóin de thart ar 10,000kg, atá comhionann le 2 theach a théamh ar feadh bliana.

Bonneagar Rothaíochta agus Coisithe: I measc samplaí den iliomad tionscnamh bonneagair rothaíochta agus coisithe ar tugadh fúthu tá: 140 seastán páirceála rothar agus 4 stáisiún deisithe rothar suiteáilte ar fud Chathair Chill Chainnigh; Bonneagar Bealaí Sábháilte go dtí an Scoil curtha ar fáil ag Scoil Náisiúnta Dún Iomagáin agus Scoil Shinsearach Eoin; Mullaird suiteáilte ar Bhóthar Achadh Úr/Bóthar na nGráinseach agus ar Bhóthar Phort Láirge/Bóthar an Tondais chun lánaí rothar a chosaint agus chun taisteal gníomhach chun na scoile a spreagadh; Áiseanna feabhsaithe do choisithe agus cóireáil acomhail ar Shráid an Deagánaigh agus Séipéal Phádraig i gCathair Chill Chainnigh; Cosán coisithe agus rothar roinnte suiteáilte i gceantair Drakelands agus Pococke; Lána nua chun Clós na Sailí agus Bóthar Dhroichead Binéid a nascadh; Trasrianta coisithe suiteáilte/uasghrádaithe in áiteanna iolracha ar fud Chathair Chill Chainnigh; Líonra rothaíochta straitéiseach á ullmhú; Tuarascáil Féidearthachta tugtha chun críche maidir le hathghiniúint an líonra lánaí agus sráideanna siar ó Lár na Cathrach; Córas aontreo tugtha isteach i Sráid an Droichid, Callainn le háiseanna feabhsaithe do choisithe, Córas aontreo tugtha isteach ar Shráid Urumhan, Cathair Chill Chainnigh le spás breise curtha ar fáil do chosáin scartha níos leithne agus feabhsaithe ar réimse poiblí agus soilsíú poiblí.

3 Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

Tionscadal Glan-Nialais SMC do Chathracha Beaga agus Meánmhéide

Tháinig Comhairle Contae Chill Chainnigh isteach sa chlár seo, tionscnamh de chuid Thionól Réigiúnach an Deiscirt in 2023. Cuireann an tionscadal 18 mí réitigh agus seirbhísí ar fáil chun tacú le dícharbónú i gcathracha beaga agus meánmhéide.

Clár na bPobal Fuinnimh Inmharthana

Tacaíonn Comhairle Contae Chill Chainnigh leis an gclár náisiúnta um Phobail Fuinnimh Inmharthana (PFI) arna chomhordú ag an ÚFIÉ, arna sheachadadh go háitiúil ag Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt, trí mhaoiniú droichid a sholáthar do PFI i gCill Chainnigh. Cuidíonn an maoiniú seo le PFI máistirphleananna fuinnimh a ullmhú agus tabhairt faoi bhearta éifeachtúlachta fuinnimh sa phobal.

Tithíocht Údaráis Áitiúil

Tá Comhairle Contae Chill Chainnigh ag cur clár iarfheistithe éifeachtúlachta fuinnimh i bhfeidhm ar thithíocht reatha de chuid an Údaráis Áitiúil, i gcomhpháirtíocht leis an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht. Ina theannta sin, tá Comhairle Contae Chill Chainnigh ag dearadh tithíocht nua de chuid an Údaráis Áitiúil le bheith níos tiosaí ar fhuinneamh. Sampla is ea Páirc Nua, Bóthar Chaisleán an Chomair, forbairt tithíochta sóisialta iontach leaba amháin agus dhá leaba a ainmníodh sa chatagóir athnuachana de Ghradaim Tithíochta Pobail Chomhairle na hÉireann um Thithíocht Shóisialta Allianz. Forbraíodh na tithe ó roinnt foirgneamh a bhí ann cheana féin lena n-áirítear iartheach tábhairne agus teach aíochta atá as úsáid, chomh maith le tógáil aonad nua. Tá inbhuanaitheacht ag croilár na forbartha trí úsáid a bhaint as foirgnimh atá ann cheana féin, ag dearadh go rátáil Foirgneamh Fuinnimh Nearly Nialais (NZE) rátáil A, ag ionchorprú réitigh fuinnimh in-athnuaithe ar nós painéil greine PV agus glasra agus crainn a chur.

Is scéim tithíochta A-rátáil Foirgneamh Fuinnimh Nearly Nialais (NZE) é Páirc Nua, Bóthar Chaisleán an Chomair, arna fhorbairt ag Comhairle Contae Chill Chainnigh.

Clár Náisiúnta um Thaistil Níos Cliste

Chuaigh Comhairle Contae Chill Chainnigh isteach sa Chlár Taistil Níos Cliste, tionscnamh deonach de chuid an Údaráis Náisiúnta Iompair in 2020, chun tacú le hathrú iompair ar thaisteal ar fud na heagraíochta.

Pleananna Bainistíochta Soghluaisteachta

Tá Máistirphleananna Soghluaisteachta ullmhaithe do Challainn, Achadh Úr, Baile an Phoill, Fíodh Dúin, Caisleán an Chomair, Baile Mhic Andáin agus Gráig na Manach ag Ceantair Bhardasacha Chontae Chill Chainnigh faoi seach. Soláthraíonn na Pleananna roghanna taistil inbhuanaithe agus gníomhacha, agus réitigh bhainistíochta tráchta do na bailte.

Ciste na Séadchomharthaí Pobail

Ó 2020 i leith tá príomh suíomhanna seandálaíochta sa Chontae a chaomhnú ag Comhairle Contae Chill Chainnigh, le hairgeadas ó Ciste na Séadchomharthaí Pobail, chun iad a chosaint ó éifeachtaí an athraithe aeráide ar mhaithe le pobail agus leis an bpobal.

Tá an suíomh stairiúil Shéipéal Ghráinseach na Fearta agus Cloigtheach á chaomhnú agus á dheisiú faoi láthair ag Comhairle Contae Chill Chainnigh faoi Chiste na Séadchomharthaí Pobail, go páirteach chun éifeachtaí an athraithe aeráide a sheasamh.

Tá an suíomh stairiúil Shéipéal Ghráinseach na Fearta agus Cloigtheach á chaomhnú agus á dheisiú faoi láthair ag Comhairle Contae Chill Chainnigh faoi Chiste na Séadchomharthaí Pobail, go páirteach chun éifeachtaí an athraithe aeráide a sheasamh.

3 Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

Halla an Chontae

Tugadh faoi chlár bearta éifeachtúlachta fuinnimh i Halla an Chontae, lena n-áirítear uasghrádú soilsithe, deisiúcháin fuinneoga, inlúí áiléir agus córas rialaithe teasa nua.

Leabharlanna

Tugadh faoi chlár beart éifeachtúlachta fuinnimh i bhfoirgnimh leabharlainne sa Chontae. Áirítear leis seo coire agus rialtáin ola ardéifeachtúlachta nua a shuiteáil, uasghrádú soilsithe agus athsholáthar an dín i leabharlann Ghráig na Manach. Tá na córais teasa agus na soilse uasghrádaithe ag na leabharlanna i gCaisleán an Chomair, Áth na nUrlainn agus An Loch Buí, agus tá níos mó inlith feistithe acu. Sábháil na hoibreacha seo le chéile thart ar 11.5 tonna CO₂ in aghaidh na bliana.

Léiriú an Ealaíontóra ar Leabharlann nua Mayfair i gCathair Chill Chainnigh ag oscailt in 2024.

An tSeirbhís Dóiteáin agus Tarrthála

In 2016 agus 2022 faoi seach, chuir Stáisiún Dóiteáin Chathair Chill Chainnigh agus Stáisiún Dóiteáin Ghráig na Manach Painéil PV Gréine isteach. Rinne Stáisiún Dóiteáin Chathair Chill Chainnigh uasghrádú ar dhoirse, soilsiú agus fuinneoga freisin. San iomlán sábhálann na hoibreacha seo meastachán de 8,600Kg d'astaíochtaí CO₂ in aghaidh na bliana idir an dá fhoirgneamh.

Tá raon beart éifeachtúlachta fuinnimh déanta ag Seirbhís Dóiteáin agus Tarrthála Chill Chainnigh chun idiú agus astaíochtaí fuinnimh a laghdú.

Ionad Fóillíochta an Watershead

Tá eolas ag Ionad Fóillíochta an Watershead ar mhodhanna inbhuanaithe a úsáid chun a gcuid áiseanna a théamh agus a chumhachtú, atá faoi úinéireacht ag Comhairle Contae Chill Chainnigh agus atá á mbainistiú ag Cuideachta theoranta, Ionad Fóillíochta Údaráis Áitiúla Chill Chainnigh Teoranta. Ainmníodh an Watershed mar iomaitheoir sa bhabhta ceannais i nGradaim Fuinnimh ÚFIÉ 2023 faoin gCatagóir Gnóthais Bheaga agus Mheánmhéide.

Áiríodh le dhá cheann de na hiarfheistithe is déanaí coire sliseanna adhmaid 500kW nua agus córas PV Gréine 150kwp a shuiteáil.

Suiteáladh an coire sliseanna adhmaid mar chuid de chomhaontú Seirbhísí Fuinnimh. Ciallaíonn sé seo nach raibh aon chostais chaipitil ag an Watershed ach ina ionad sin íocann sé as an teas a úsáideann sé ar phraghas comhaontaithe mar chuid de chomhaontú 15 bliana, le WoodCo ar leis agus a chothaíonn an coire. Déantar an teas in-athnuaite a thagarmharcáil i gcoinne praghsanna gáis reatha agus ráthaítear go mbeidh sé níos saoire.

Faightear an sliseanna adhmaid go háitiúil agus seachadtar é gach coicís. Ar an iomlán teastaíonn 500 tonna de shlis adhmaid in aghaidh na bliana don Watershed agus mar thoradh air seo déantar coigilteas suas le 300 tonna CO₂ in aghaidh na bliana i gcomparáid le gás a d'úsáid siad roimhe seo. Suiteáladh córas PV Gréine ag an Watershed go déanach in 2022 freisin agus tá os cionn 103,000kwh táirgthe aige go dtí seo.

Ionad Fóillíochta an Watershead, ainmnithe mar iomaitheoir sa bhabhta ceannais i nGradaim Fuinnimh an ÚFIÉ 2023.

3 Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

Tionscadal Éifeachtúlachta Fuinnimh Soilsithe Poiblí (CÉFSP)

Is í Comhairle Contae Chill Chainnigh an príomhúdarás i Réigiún an Oirthir don Tionscadal um Éifeachtúlacht Fuinnimh Soilsithe Poiblí (CÉFSP). Is tionscadal náisiúnta é an CÉFSP chun bonneagar Soilsithe Poiblí a uasghrádú ó bholgáin ghealbhruithacha solais go lóchrainn DÓS atá tíosach ar fhuinneamh. Go dtí seo tá uasghrádú déanta ag Comhairle Contae Chill Chainnigh ar níos mó ná leath de na 10,726 solas. Is é 70% an sprioclaghdú fuinnimh agus réamh-mheastar torthaí níos airde fós trí shoilse a mhaolú lasmuigh de bhuaicuaireanta agus scamhadh chun an áit a bhfuil an solas dírithe a bheachtú.

Laghdóidh an Tionscadal um Éifeachtúlacht Fuinnimh Soilsithe Poiblí úsáid fuinnimh i soilsíú poiblí faoi 70% ar a laghad.

Bus Chathair Chill Chainnigh

Bunaíodh Seirbhís Bus Cathrach nua in 2019 faoin gClár Iompar d'Éirinn. Tá 2 bhealach sa Chathair. Bhain 254,403 paisinéir úsáid as an tseirbhís bus in 2023.

D'iompair Bus Chathair Chill Chainnigh breis agus 250,000 paisinéir in 2023.

Clós Innealra

Tá Clós Innealra Chomhairle Contae Chill Chainnigh, atá lonnaithe i bPáirc Thionsclaíoch Hebron, freagrach as cuid mhór de chabhlach na Comhairle Contae a bhainistiú. Suiteáladh Painéil PV Gréine sa chlós in 2016, agus uasghrádaíodh soilsíú idir 2017 agus 2021 le laghdú CO2 measta de 4000Kgs in aghaidh na bliana. Ina theannta sin, tá dhá choire gáis nua níos éifeachtaí curtha isteach. Ritheann ceann de na coirí ar ghás bithmheatáin, foinse fuinnimh in-athnuaite a tháirgtear i bPort Láach i gContae Phort Láirge, agus áirítear leis aonad dí-chomhbhrú gáis a cheadaíonn gás a stóráil faoi bhrú ard. Laghdaíonn an córas seo aschur carbóin faoi 15 tonna CO2 in aghaidh na bliana. Thosaigh an Clós Innealra le déanaí freisin (Deireadh Fómhair 2023) ar thriail a dhéanamh ar úsáid Ola Glasraí Hidreachóireáilte (OGH) i gcuid de chabhlach na Comhairle chun astaíochtaí a laghdú.

Tá Comhairle Contae Chill Chainnigh ag baint triail as an úsáid Ola Glasraí Hidreachóireáilte (OGH) mar bheart eatramhach i líon beag dá cabhlach, chun astaíochtaí carbóin a laghdú.

3 Próifíl Chomhairle Contae Chill Chainnigh

Cill Chainnigh ag dul Glas

Mar chuid de thiomantas Chomhairle Contae Chill Chainnigh do ghníomhaíocht ar son na haeráide agus ceannaireacht a ghlacadh, tá branda nua 'Cill Chainnigh ag dul Glas' forbartha ag an gComhairle. Léiríonn an branda seo gníomh dearfach aeráide agus inbhuanaitheachta. Úsáidfear é mar áis fhísiúil chun cumarsáid a dhéanamh laistigh den Chomhairle agus go seachtrach le gnólachtaí agus leis an bpobal i gcoitinne ar na bearta aeráide agus inbhuanaitheachta a dhéanann Comhairle Contae Chill Chainnigh.

Cuimsíonn an dearadh sa bhranda Ag Dul Glas sé dheilbhín a léiríonn gnéithe éagsúla de ghníomhaíocht aeráide agus inbhuanaitheachta:

Foirgnimh: Táirgeann tithe, foirgnimh phoiblí agus gnólachtaí atá tíosach ar fhuinneamh níos lú astaíochtaí agus úsáideann siad níos lú fuinnimh.

Crann: Déanann crainn dé-ocsaíd charbóin a ionsú agus a stóráil, ionsúnn siad báisteach, spásanna fionnuara uirbeacha agus tacaíonn siad le bithéagsúlacht, rud a chabhraíonn linn a chosaint ó imeachtaí foircneacha aeráide.

Bolgán solais: Tá an bolgán seo le filiméad duille ina shiombail ar fhuinneamh in-athnuaite agus ar an turas a rachaimid ar aghaidh chun ár n-ídiú fuinnimh a laghdú agus bogadh ar shiúl ó bhreoslaí iontaise.

Rothar: Léiríonn an rothar seo taisteal gníomhach agus inbhuanaithe. Trí níos mó inbhuanaitheachta a thaisteal, ní hamháin go bhfuilimid ag feabhsú sláinte an duine go fisiciúil agus go meabhrach, táimid ag cruthú níos lú torainn agus ag laghdú truailliú aeir freisin.

Má laghdaítear ár n-iontaoibh ar fheithiclí príobháideacha beidh níos lú astaíochtaí á scaoileadh isteach sa chomhshaol agus cosnaíonn sé ár spásanna glasa agus ár dtimpeallacht nádúrtha.

Bus: Trí iompar poiblí a chur in ionad thurais ghluaisteáin, is féidir linn brú tráchta agus astaíochtaí dé-ocsaíd charbóin a laghdú, rud a fheabhsóidh cáilíocht an aeir.

Duine: Is í dé-ocsaíd charbóin a tháirgtear trí ghníomhaíochtaí daonna is mó a chuireann le téamh domhanda. Tá sé ríthábhachtach daoine a chur i gcroílár na ghníomhaíochta ar son na haeráide chun na hiarmhairtí is measa a bhaineann le turraingí aeráide agus tionchair dhiúltacha an athraithe aeráide a mhaolú. Tugann sé cumhacht freisin do dhaoine an t-athrú a thiomáint i dtreo trasdul glas.

4 Cill Chainnigh
ag dul glas

Gníomhú ar son na hAeráide atá bunaithe ar fhianaise

4.1

Úsáid a bhaint as sonraí atá Bunaithe ar fhianaise sa Phlean seo

Tá an Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide seo bunaithe ar fhianaise eolaíoch agus ar shonraí. Trí úsáid a bhaint as cur chuige atá bunaithe ar fhianaise maidir le gníomhaíocht ar son na haeráide, chabhraigh sé leis an gComhairle na rioscaí agus na dúshláin shonracha atá os comhair an Údaráis Áitiúil de bharr an athraithe aeráide a shainaithint, measúnú a dhéanamh ar na gáis cheaptha teasa a tháirgtear, agus na deiseanna agus na meicníochtaí is iomchuí a shainaithint chun gníomhaíocht ar son na haeráide éifeachtach a sheachadadh laistigh den chontae.

Coimisiúnaíodh na tuarascálacha seo a leanas chun an bonn fianaise a thógáil don Phlean seo:

- Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide
- Fardal Astuithe Bunlíne an Chontae
- Fardal Astuithe Bunlíne do Chrios Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh (féach Cuid 6 le haghaidh tuilleadh sonraí)

4.2 Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide

Is ea measúnú ar na hathruithe agus na rioscaí tuartha a bhaineann leis an athrú aeráide cuid lárnach den bhunús fianaise don ghníomhaíocht ar son na haeráide. Choimisiúnaigh Comhairle Contae Chill Chainnigh Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide¹ chun na rioscaí seo a mheas. Ullmhaíodh an measúnú, measúnú cáilíochtúil Leibhéal-1, de réir Threoirlínte Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil agus rinne Grúpa SPT é. Soláthraíonn an tuarascáil breithmheas ar na rioscaí aeráide atá ann faoi láthair agus a bheidh ann amach anseo agus ar na tionchair ar oibríochtaí agus ar sheachadadh seirbhísí na Comhairle.

Áiríodh leis an measúnú athbhreithniú ar na himeachtaí aimsire foircneacha i gContae Chill Chainnigh le 30 bliain anuas, agus sainaitint na bpríomhghuaiseacha aeráide amhail báisteach, tuilte, stoirmeacha gaoithe, triomach, titim sneachta srl agus a dtionchair ar sholáthar sheirbhísí Chomhairle Contae Chill Chainnigh. Ag baint úsáide as an t-eolas seo, agus tuar aeráide ó Met Éireann agus ó chomhlachtaí eile, rinne sé measúnú ar na rioscaí agus na tionchair aeráide atá tuartha do Chomhairle Contae Chill Chainnigh amach anseo.

Íomhá le caoinhead Vicky Comerford

Mar thoradh ar Stoirm Babet (Deireadh Fómhair 2023) tharla tuilte móra i gcodanna de Chontae Chill Chainnigh, Baile Mhic Andáin san áireamh mar a thaispeántar anseo

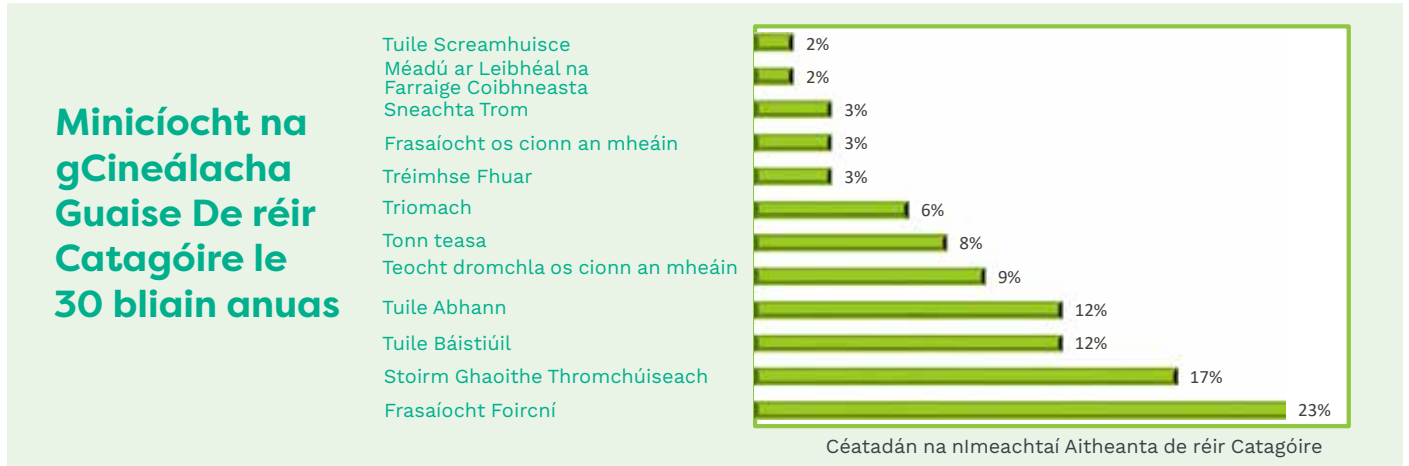
¹ Measúnú Riosca Aeráide Leibhéal 1 do Chomhairle Contae Chill Chainnigh (2023). Grúpa SPT.

4.2 Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide

Cuireadh dhá cheardlann ar fáil mar chuid d'ullmhú na tuarascála Measúnaithe Riosca ar Athrú Aeráide, agus d'fhreastail gach réimse seirbhíse sa Chomhairle orthu. Ní hamháin go ndearna an próiseas seo eolas don tuarascáil, ach chabhraigh sé freisin le feachtas a ardú ar fud na Comhairle ar na rioscaí agus na hiarmhairtí a bhaineann leis an athrú aeráide, chun neamhchosaintí agus leochaileachtaí a shainaithint, agus chun eolas a thabhairt do na gníomhaíochtaí a shainaithnítear sa Phlean seo.

Rinne an Measúnú Riosca anailís ar thionchair agus ar mhinicíocht raon guaiseacha aeráide ar sholáthar seirbhísí na Comhairle faoi láthair agus amach anseo, agus iad grúpáilte faoi sheacht gcatagóir leathana (Sláinte agus Folláine, Comhshaol, Sóisialta, Airgeadais, Clú agus Oidhreacht Chultúrtha).

Fíor 4.1: Minicíocht na gCineálacha Guaise Aeráide Reatha i gContae Chill Chainnigh. Foinse: Measúnú Riosca ar Aeráide Chill Chainnigh, SPT, 2023.

D'aithin an Measúnú Riosca na baoil seo a leanas mar na rioscaí is suntasaí amach anseo do sholáthar sheirbhísí Chomhairle Contae Chill Chainnigh (bunaithe ar mhinicíocht agus ar thionchar tuartha):

- Tuile Abhann
- Frasaíocht Foircní
- Triomach

Cineál Guaise		Minicíocht Réamh-mheasta	Minicíocht Réamh-mheasta (Scór)	Damáiste Acmhainní	Sláinte agus Folláine	Timpeallacht	Sóisialta	Airgeadais	Cáil	Oidhreacht Chultúrtha	Tionchar Réamh-mheasta
Tionchar Amach Anseo	Tuile Abhann	Go minic	4	Mór	Mór	Measartha	Measartha	Mór	Measartha	Mór	3.57
	Triomach	Go minic	4	Measartha	Mór	Mór	Measartha	Measartha	Measartha	Fánach	3.00
	Stoirm ghaoithe thromchúiseach	Go minic	4	Measartha	Mór	Mór	Beag	Beag	Fánach	Measartha	2.71
	Tuile Báistiúil	Go minic	4	Measartha	Beag	Measartha	Beag	Beag	Beag	Measartha	2.43
	Frasaíocht Foircní	Go han-rhnic	5	Measartha	Beag	Measartha	Beag	Beag	Beag	Measartha	2.43
	Tonn teasa	Go minic	4	Beag	Moderate	Mór	Beag	Fánach	Fánach	Measartha	2.29
	Frasaíocht os cionn an mheáin	Coitianta	3	Measartha	Beag	Beag	Beag	Fánach	Fánach	Measartha	2.00
	Teocht dromchla os cionn an mheáin	Go minic	4	Fánach	Negligible	Tubaisteach	Beag	Fánach	Fánach	Measartha	2.00
	Tréimhse fhuar	Ó am go chéile	2	Beag	Beag	Fánach	Beag	Beag	Fánach	Beag	1.71
	Sneachta trom	Ó am go chéile	2	Beag	Beag	Beag	Fánach	Beag	Fánach	Beag	1.71
	Méadú ar Leibhéal na Farraige Coibhneasta	Ó am go chéile	2	Fánach	Fánach	Beag	Fánach	Fánach	Fánach	Beag	1.29
	Tuile screamhuisce	Ó am go chéile	2	Fánach	Fánach	Fánach	Fánach	Fánach	Fánach	Fánach	1.00

Fíor 4.2: Tionchar Réamh-mheasta Imeachtaí ae Aeráide sa Todhchaí ar Chomhairle Contae Chill Chainnigh. Seirbhísí. Foinse: Measúnú Riosca Aeráide Leibhéal 1 do Chomhairle Contae Chill Chainnigh (2023)

Bainfidh Comhairle Contae Chill Chainnigh úsáid as an t-eolas seo chun tosaíocht a thabhairt do na gníomhartha agus na bearta a ghlacfaidh sí chun oiriúnú don athrú aeráide, e.g. córas réamhaisnéise agus monatóireachta tuilte a fhorbairt chun réamhaisnéis agus rabhadh a fheabhsú; leanúint ar aghaidh ag obair i gcomhpháirtíocht leis an OOP chun cosaintí tuilte abhann a sholáthar (féach Cuid 3.3 le haghaidh tuilleadh eolais ar thionscadail faoisimh tuilte atá ar bun cheana féin ag Comhairle Contae Chill Chainnigh); réitigh/bearta atá bunaithe ar an dúlra a chur i bhfeidhm amhail gairdíní báistí agus díonta glasa chun an iomarca uisce a choinneáil agus a sháithiú; agus measúnuithe riosca aeráide a dhéanamh ar shócmhainní oidhreachta faoi úinéireacht Údaráis Áitiúil.

² Nolan, P. agus Flanagan, J., 2020. Réamh-mheastacháin Aeráide Ardtairghe d'Éirinn - Cur chuige cnuasach il-mhúlna. An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil. Loch Garman.

4.2 Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide

Riosca atá ag Teacht Chun Cinn

Sainaitníodh sa tuarascáil freisin riosca atá ag teacht chun cinn a bhaineann le hathruithe ar imeachtaí saolré plandaí agus ainmhithe de bharr athruithe aeráide. Tá feineolaíocht, nó uainiú timthrialta bliantúla plandaí agus ainmhithe, thar a bheith íogair d'athruithe aeráide. Is féidir le hathrú aeráide cur isteach ar an gcaoi a n-idirghníomhaíonn speicis agus ar an mbealach a bhfeidhmíonn éiceachórais ar an iomlán, rud a rachaidh i bhfeidhm ar bhitheagsúlacht an chontae.

Táthar ag súil go dtiocfaidh fadú ar an séasúr fáis de bharr athruithe réamh-mheasta ar theocht agus meastar go gcuirfear tús le séasúr an Earraigh idir 15 agus 24 lá roimhe sin.² Beidh impleachtaí aige seo don Chomhairle Contae ó thaobh bainistiú a dhéanamh ar ghearradh féir, páirceanna agus bithéagsúlacht, agus don chontae níos leithne maidir le tionchair ar fheirmeoireacht, ar ghairneoireacht agus ar bhonneagar glas.

Moltaí

Sainaitníodh sa tuarascáil roinnt moltaí lena n-áirítear iad seo a leanas:

- Tar éis an measúnú cáilíochtúil Leibhéal 1 seo a chur i gcrích, ba cheart go nglacfaidh measúnuithe riosca do Phleananna gníomhaíochta aeráide amach anseo cur chuige níos cainníochtúla.
- Cur chuige córasach a ghlacadh chun gach imeacht aeráide suntasach sa chontae a thairgeadh, a dtionchar ar sholáthar seirbhíse agus cur isteach ar an gComhairle, mar aon leis na costais ghaolmhara; agus tuairisc a thabhairt ar an gcéanna ar bhonn bliantúil.
- Tacair sonraí maidir le bonnlíne ábhartha bhreise a shainithint agus a chóimheas agus cláir mhonatóireachta a chur chun feidhme, amhail:
 - **Tuilte Báistiúil (tuilte mar gheall ar bháisteach mhór)** Athbhreithniú a dhéanamh ar léarscáileanna draenála reatha do cheantair uirbeacha agus limistéir a aithint le haghaidh tuilleadh measúnaithe nó nuashonruithe
 - **Tuilte Screamhuisce** Limistéir leochaileacha atá i mbaol tuilte screamhuisce a aithint agus a mhapáil agus bearta monatóireachta a chur i bhfeidhm.

Baineadh úsáid as torthaí agus moltaí an Mheasúnaithe Riosca Aeráide chun eolas agus tosaíocht a thabhairt do na gníomhaíochtaí sa Phlean seo. (Féach Cuid 5 le haghaidh sonraí ar ghníomhaíochtaí atá le seachadadh sa Phlean seo).

Is féidir teacht ar an Tuarascáil Measúnaithe Riosca ar Athrú Aeráide iomlán mar thuarascáil Fhorlíontach ar consult.kilkenny.ie nó ar shuíomh gréasáin na Comhairle.

Íomhá le caoinchead Richard Dwyer

D'fhéadfadh tionchar suntasach a bheith ag athruithe ar shaolréanna ainmhithe agus plandaí de bharr athrú aeráide ar bhitheagsúlacht.

Seirbhís Díoteáin agus Tarrthála Chill Chainnigh ag aslonnú daltaí ó Bhunscoil Inis Tióg le linn Storm Babet, Deireadh Fómhair 2023.

4.3 Fardal Astuithe Bunlíne

Choimisiúnaigh an Chomhairle Fardal Astuithe Bunlíne³ chun tuiscint a fháil ar fhoinsí agus ar mhéid na n-astaíochtaí gáis cheaptha teasa a tháirgtear laistigh de Chontae Chill Chainnigh, agus iad siúd atá faoi smacht agus faoi shainchúram an Údaráis Áitiúil.

Is léargas é an fardal ar am na n-astaíochtaí a tháirgtear, pointe tosaigh inar féidir laghdúithe astaíochtaí sa todhchaí nó gníomhartha maolaithe a thomhas agus a mheas.

Ullmhaíodh an Fardal Astuithe Bunlíne de réir Threoirlínte Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil. Ba í Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt a thug faoi é. Is féidir teacht ar an bhFardal Bunlíne Astuithe mar thuarascáil Fhorlíontach ar cheachtar acu seo, dul i gcomhairle le kilkenny.ie nó ar shuíomh gréasáin na Comhairle.

Cé nach bhfuil Comhairle Contae Chill Chainnigh freagrach ach as na hastaíochtaí sin a eascraíonn as a cuid gníomhaíochtaí díreacha féin, rinneadh measúnú freisin ar astaíochtaí ó earnálacha eile an chontae chun forbhreathnú agus comhthéacs úsáideach a chur ar fáil. Aithníodh agus rinneadh anailís ar astaíochtaí ó raon gás cheaptha teasa lena n-áirítear Dé-ocsaíd Charbóin (CO₂), Meatán (CH₄) agus Ocsaíd Nítríúil (N₂O), agus tuairiscíodh iad i gcileagram tonna (kt) de Choibhéis Dé-ocsaíd Charbóin (CO₂eq)⁴. Rinneadh measúnú ar ídiú fuinnimh freisin.

Seo a leanas na hearnálacha a ndearnadh measúnú ar astaíochtaí agus ar ídiú fuinnimh ina leith:

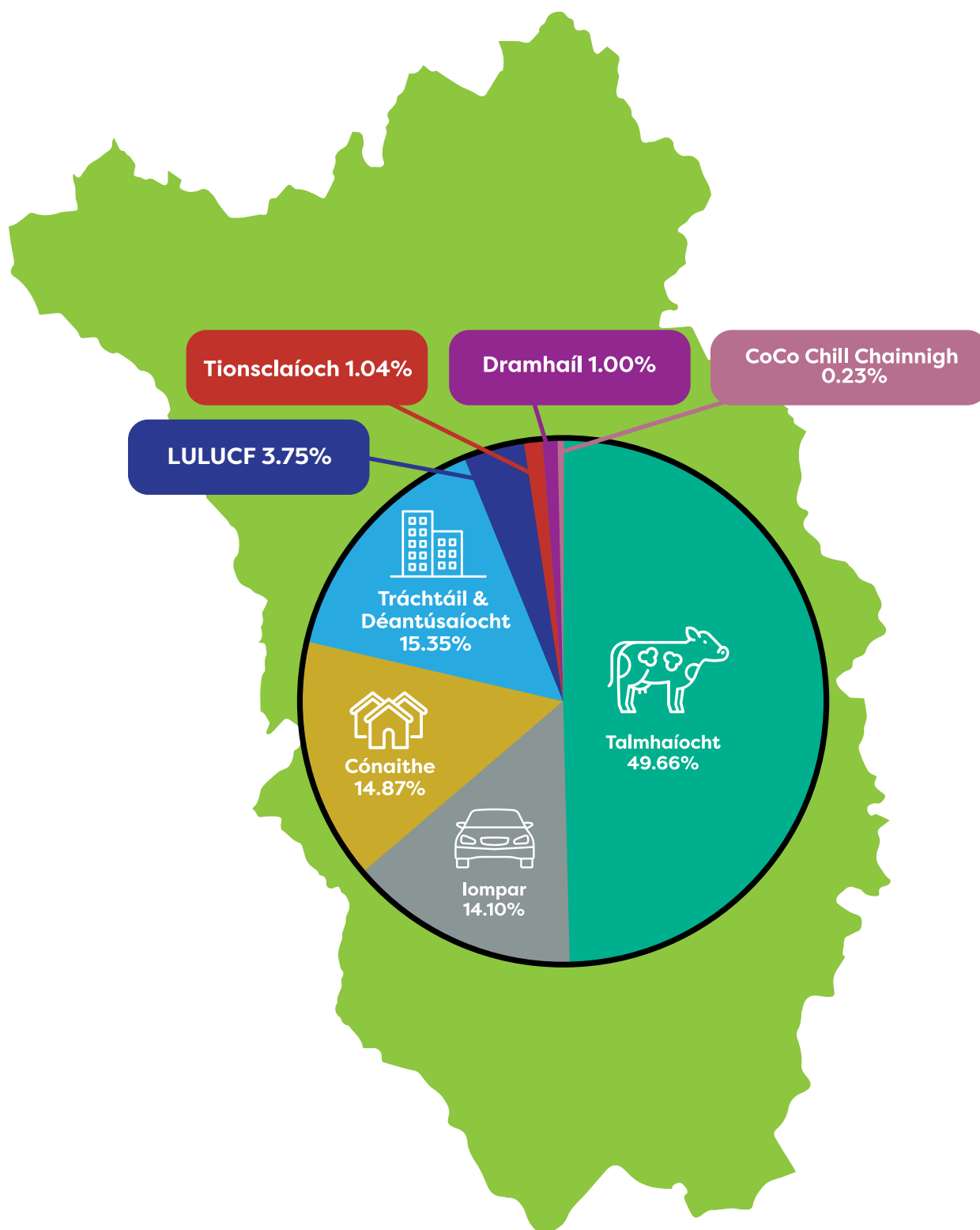
- Comhairle Contae Chill Chainnigh
- Cónaithe
- Déantúsaíocht agus Tráchtáil
- Próisis Thionsclaíoch
- Talmhaíocht
- Iompar
- Úsáid Talún, Athrú ar Úsáid Talún agus Foraoiseacht (LULUCF)
- Dramháil
- Gáis F (Gáis fhlúairínithe)

Fuarthas amach san fhardal astaíochtaí gurbh ionann iomlán na n-astaíochtaí gás cheaptha teasa a táirgeadh i gContae Chill Chainnigh in 2018 agus 1,945.45kt CO₂eq. Is ionann é seo agus 19.6 tonna an duine. Ba é an ídiú fuinnimh in 2018 do Chontae Chill Chainnigh ná 3,312.73 uair Gigeavata (GWh).

³ Fardal Astuithe Bunlíne Leibhéal 2. Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt 2023

⁴ Is aonad tomhais é CO₂eq a úsáidtear chun éifeachtaí aeráide gás cheaptha teasa éagsúla a chaighdeánú.

4.3 Fardal Astuithe Bunlíne

Astuithe Iomlán Chontae Chill Chainnigh 2018

Fíor 4.3: Astaíochtaí gás ceaptha teasa in aghaidh na hearnála i gContae Chill Chainnigh 2018 (Foinse: Fardal Astuithe Bunlíne Leibhéal 2. Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt 2023)

4.3 Fardal Astuithe Bunlíne

Earnálacha a tháirgeann astuithe i gContae Chill Chainnigh	Foinsí Astuithe												Iomlán (ktCO ₂ eq)	sciar % d'astuithe contae
	Leictreachas	Breoslaí Iontaise							CH ₄	N ₂ O	CO ₂	SF ₆		
		Gás Nádúirtha	Ola Théite	Diosail	Petireal	GPL	Gual	Móin						
Comhairle Contae Chill Chainnigh	2.90	0.41	0.04	1.12	0.01	0.01	-	-	-	-	-	-	4.47	0.23
Cónaithe	86.63	14.53	121.03	-	-	4.65	25.03	34.24	2.83	0.37	-	-	289.32	14.87
Déantúsaíocht agus Tráchtáil	84.54	48.96	112.32	-	-	19.79	32.01	0.30	0.24	0.37	-	-	298.53	15.35
Próisis Thionsclaíocha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.04	12.29	6.99	20.32	1.04
Talmhaíocht	49.88	-	0.08	-	-	-	-	-	660.13	256.04	-	-	966.15	49.66
Iompar	0.45	1.14	-	213.93	47.99	-	-	-	0.89	9.91	-	-	274.31	14.10
LULUCF	-	-	-	-	-	-	-	-	6.55	5.65	60.66	-	72.86	3.75
Dramhaíl	-	-	-	-	-	-	-	-	16.83	1.13	1.51	-	19.48	1.0
F-gháis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Astuithe Iomlána (ktCO₂ eq)	224.40	65.04	233.47	215.05	47.99	24.45	57.03	34.55	687.48	274.52	74.46	6.99	1,945.45	

Tábla 4.1: Achoimre ar na hastaíochtaí a tháirgtear in aghaidh na hearnála i gContae Chill Chainnigh, lena n-áirítear miondealú ar fhoinse na n-astaíochtaí.

(Foinse: Fardal Astuithe Bunlíne Leibhéal 2. Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt 2023)

4.3 Fardal Astuithe Bunlíne

Astaíochtaí agus Úsáid Fuinnimh Chomhairle Contae Chill Chainnigh

Ríomhtar astaíochtaí agus úsáid fuinnimh na nÚdarás Áitiúil do thrí phríomhréimse, mar seo a leanas:

- Foirgnimh agus Áiseanna
- Flít
- Soilsiú Poiblí

Is iad seo na trí réimse a gceanglaítear ar Údarás Áitiúla tuairisc a thabhairt orthu go bliantúil don ÚFIÉ faoin gcóras “Monatóireacht agus Tuairisciú” (M&T) (féach Cuid 7 le haghaidh tuilleadh sonraí). Ní gá tuairisc a dhéanamh faoi láthair (Deireadh Fómhair 2023) ar astaíochtaí eile a ghintear ó sholáthar seirbhísí ar nós tithíocht shóisialta an Údarás Áitiúil agus taisteal foirne trí M&T.

Mar sin, ríomhtar iomlán na n-astaíochtaí agus úsáid fuinnimh iomlán do Chomhairle Contae Chill Chainnigh trí na sonraí do na trí réimse intuairiscithe a chomhcheangal. Léiríonn Tábla 4.2 thíos na hastaíochtaí agus úsáid fuinnimh iomlána do Chomhairle Contae Chill Chainnigh mar a tuairiscíodh san Fhardal Astaíochta Bunlíne:

Bhí Ionad Fóillíochta an Watershed ar an ngearrliosta ag an ÚFIÉ do ghradam fuinnimh in 2023 mar aitheantas ar na tionscnaimh ar tugadh fúthu chun costais fuinnimh agus astaíochtaí carbóin a laghdú.

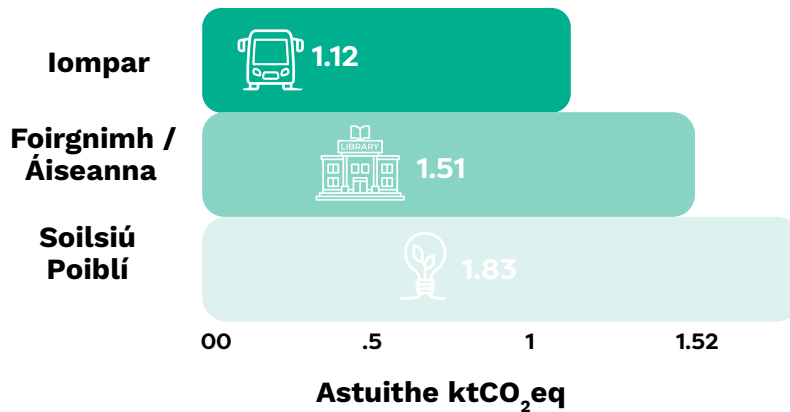
Astaíochtaí agus Úsáid Fuinnimh Chomhairle Contae Chill Chainnigh					
Astuithe iomlána i gCo. Chill Chainnigh (ktCO ₂ eq)	Astuithe Chomhairle Contae Chill Chainnigh (ktCO ₂ eq)	Astuithe na Comhairle mar % d'Astuithe iomlána an Chontae	Úsáid Iomlán Fuinnimh i gCo. Chill Chainnigh (GWh)	Úsáid Fuinnimh Chomhairle Contae Chill Chainnigh (GWh)	Úsáid fuinnimh na Comhairle mar % den úsáid iomlán fuinnimh i gCo. Chill Chainnigh
1,945.45	4.47	0.23%	3,312.73	15.45	0.46 %

Tábla 4.2: Iomlán na n-astaíochtaí agus úsáid fuinnimh ag Comhairle Contae Chill Chainnigh 2018

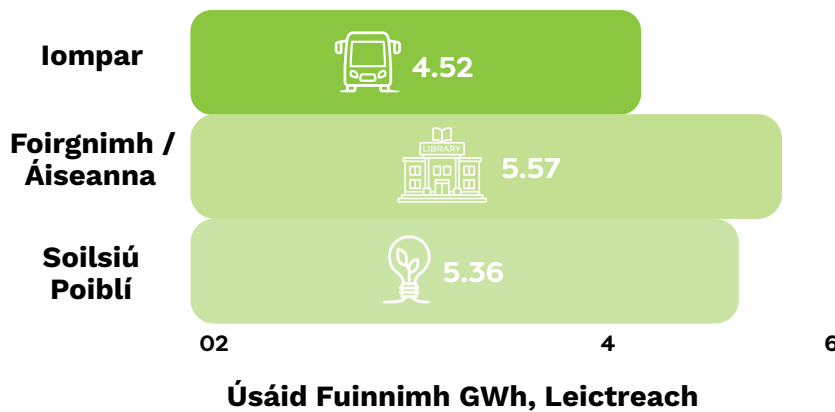
4.3 Fardal Astuithe Bunlíne

Soláthraíonn an Fardal Astuithe Bunlíne miondealú breise ar na hastaíochtaí a tháirgtear agus ar an bhfuinneamh a úsáidtear do gach ceann de na trí réimse (soilsiú poiblí, foirgnimh agus áiseanna, agus flít). Léiríonn Fíor 4.3 na hastaíochtaí gás ceaptha teasa arna dtáirgeadh ag gach ceann de na réimsí seo. Táirgeann soilsiú poiblí na hastaíochtaí is airde ag 1.83 ktCO₂eq, nó 41%, agus ina dhiaidh sin Foirgnimh agus Áiseanna (1.51 ktCO₂eq) nó 34 %, agus Flít (Iompar) ag 1.12 ktCO₂eq, nó 25%.

Fíor 4.4: Astuithe de réir earnála i gComhairle Contae Chill Chainnigh 2018. (Foinse: Fardal Astuithe Bunlíne Leibhéal 2. Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt 2023)

Fíor 4.5: Úsáid Fuinnimh de réir earnála i gComhairle Contae Chill Chainnigh (2016-2018). (Foinse: Fardal Astuithe Bunlíne Leibhéal 2. Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt 2023)

Léiríonn Fíor 4.4 úsáid fuinnimh le haghaidh soilsiú poiblí, foirgnimh agus áiseanna, agus flít (nóta: is é seo meán na húsáide thar an tréimhse 2016-2018). Ba iad Foirgnimh & Áiseanna an tomhaltóir fuinnimh ab airde ag 5.57 gígeavata nó (36.05%). B'ionann Soilsiú Poiblí agus 5.36 gígeavata (34.69%) agus b'ionann Iompar agus 4.52 gígeavata (29.26%).

Ní mór do Chomhairle Contae Chill Chainnigh na spriocanna seo a leanas a bhaint amach do na trí réimse seo:

- i. Feabhsú 50% ar éifeachtúlacht fuinnimh faoi 2030
- ii. Laghdú 51% ar astaíochtaí gás ceaptha teasa faoi 2030

Tá na sonraí seo ar mhéid na n-astaíochtaí agus na húsáide fuinnimh i ngach ceann de na limistéir (soilsiú poiblí, flít, foirgnimh agus áiseanna) an-úsáideach do Chomhairle Contae Chill Chainnigh. Chabhraigh sé mar aon le eolas faoi chainníocht agus nádúr na sócmhainní seo, le gníomhaíochtaí sa Phlean a threorú agus a chur in ord tosaíochta. Féach Cuid 3.2 chun tuilleadh eolais a fháil ar líon na bhfoirgneamh agus na n-áiseanna, na soilse poiblí agus na bhflít atá faoi úinéireacht agus faoi bhainistiú Chomhairle Contae Chill Chainnigh.

4.4 Spriocanna Astaíochtaí

Spriocanna Náisiúnta Astaíochtaí

Tá sprioc náisiúnta foriomlán laghdaithe ar astaíochtaí de 51% faoi 2030 aitheanta ag an Rialtas, agus an sprioc níos fadtéarmaí maidir le glan-astaíochtaí **nialasacha** a bhaint amach faoi 2050 (NCAP 2023). Ina theannta sin, tá spriocanna astaíochtaí earnála comhaontaithe ag an Rialtas do phríomhearnálacha lena n-áirítear leictreachas, iompar, áit chónaithe, thráchtála, talmhaíocht, dramhaíl etc. Féach Tábla 4.3 thíos.

Earnáil	Laghdú ar Astuithe faoi 2030 (i gcomparáid le bunlíne 2018)
Leictreachas	-75%
Iompar	-50%
Timpeallacht Thógtha - Cónaithe	-40%
Timpeallacht Thógtha - Tráchtáil	-45%
Tionsclaíocht	-35%
Talmhaíocht	-25%
LULUCF ⁵	le dearbhú ⁶
Eile (F-gháis, Dramhaíl & Peitriiliam)	-50%
Spriocanna laghdaithe astaíochtaí 2030 atá ina cheangal de réir dlí ⁷	51%

Tábla 4.3: Spriocanna Náisiúnta Astaíochtaí Earnála, arna gcomhaontú ag an Rialtas ar an 28 Iúil 2022. (Foinse: Plean Náisiúnta um Ghníomhú ar son na hAeráide 2023).

Spriocanna um Laghdú Astaíochtaí Chomhairle Contae Chill Chainnigh

Is é sprioc laghdaithe astaíochtaí na hearnála poiblí ná 51% faoi 2030, lena n-áirítear Údarás Áitiúla. Is laghdú iomlán é seo ar na tonaí astaíochtaí gás ceaptha teasa arna dtáirgeadh faoi 2030.⁸ Is é an sprioc tonnáiste iomlán ná laghdú 51% ar astaíochtaí díreacha a bhaineann le fuinneamh (tomhaltas teirmeach agus iompair), chomh maith le laghduithe réamh-mheasta ar thaobh an tsoláthair in astaíochtaí indíreacha a bhaineann le fuinneamh ó leictreachas.

Spriocanna Astaíochta d'earnálacha eile i gContae Chill Chainnigh

Tá gach earnáil freagrach as a spriocanna earnála féin maidir le hastaíochtaí gás ceaptha teasa a bhaint amach, mar atá leagtha amach sa Phlean Náisiúnta um Ghníomhú ar son na hAeráide. Ina ainneoin sin, sainaithnítear i dTreoirínthe Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil (RCAC, 2023) go bhfuil ról suntasach ceannaireachta ag Údarás Áitiúla i dtiomáint an chláir

aeráide ina réimsí riaracháin. Cuireann na treoirínthe de chúram ar Údarás Áitiúla “a bhfeidhmeanna rialála agus straitéiseacha a uasmhéadú chun tionchar a imirt agus tacú le hastaíochtaí a laghdú ar fud gach earnála den tsochaí ag leibhéal áitiúil.” Dá bhrí sin, cé go bhfuil cuntasacht agus oibleagáidí iomlána ag Comhairle Contae Chill Chainnigh gan ach a cuid astaíochtaí gás ceaptha teasa féin a laghdú faoi 2030, déanfaidh siad iarracht freisin, trí oibriú i gcomhpháirtíocht le gnó, pobail agus eagraíochtaí, tionchar a imirt ar gach earnáil eile sa chontae, chun iad a chomhordú, a éascú agus tacú leo chun a n-astaíochtaí a laghdú agus a gcuid spriocanna faoi seach a bhaint amach.

Is é sprioc laghdaithe astaíochtaí na hearnála poiblí ná 51% faoi 2030, lena n-áirítear Údarás Áitiúla.

⁵ Úsáid Talún, Athrú ar Úsáid Talún agus Fhaoiseacht.

⁶ Tá deireadh curtha leis an uasteorainn astaíochtaí earnála don earnáil LULUCF ar feadh suas le 18 mí ó mhí Iúil 2022 chun an tAthbheithniú ar Úsáid Talún a chur i gcrích

⁷ Mar a fhoráiltear le cuid 6A(5) den Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021

4.4 Spriocanna Astuithe

Nóta ar na Blianta Bunlíne

Is éard is bliain bhunlíne ann ná an bhliain a roghnaítear mar phointe tosaigh a ndéantar astaíochtaí agus úsáid fuinnimh amach anseo a thomhas ina coinne. Úsáidtear roinnt blianta bunlíne agus tagraítear dóibh sa Phlean, mar seo a leanas:

Bunlíne Náisiúnta Astuithe: Is í 2018 an bhliain bhunlíne náisiúnta maidir le spriocanna astaíochtaí, mar atá leagtha amach sa Phlean Gníomhaíochta Náisiúnta um Aeráide 2021.

Bunlíne Fuinnimh an Údaráis Áitiúil: Is í 2009 an bhliain bhunlíne a leagtar síos spriocanna éifeachtúlachta fuinnimh na nÚdarás Áitiúil ina coinne, agus is í seo an bhunlíne a úsáidtear san Fhardal Astuithe Bunlíne.

Bunlíne Astuithe an Údaráis Áitiúil: Is é meán 2016-2018 an bhunlíne a leagtar síos spriocanna astaíochtaí na nÚdarás Áitiúil ina aghaidh, mar atá leagtha amach sa Phlean Náisiúnta um Ghníomhú ar son na hAeráide, agus is é seo an bhunlíne a úsáidtear le haghaidh astaíochtaí Údaráis Áitiúil i bhFardal Astuithe Bunlíne an Chontae (FAB). Mar sin féin, úsáideann gach astaíochtaí eile sa FAB bunlíne náisiúnta 2018.

Cabhróidh laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa le cáilíocht an aeir a fheabhsú. Tá comhshaoil níos sláintiúla ar cheann de na tairbhí iomadúla a bhaineann le gníomhaíocht ar son na haeráide, arna thacú ag Éire Shláintiúil/Clár Chill Chainnigh Shláintiúil.

⁸ Tá spriocanna laghdaithe astaíochtaí bunaithe ar thonnáiste iomlán de astaíochtaí gáis cheaptha teasa. Is éard a bheidh sa tonnáiste iomlán faoi 2030 ná laghdú 51% ar astaíochtaí díreacha a bhaineann le fuinneamh (m.sh. ó thomhaltas teirmeach agus iompair), móide laghduithe réamh-mheasta ar thaobh an tsoláthair ar na hastaíochtaí indíreacha ó leictreachas a bhaineann le fuinneamh.

5 Cill Chainnigh
ag dul glas

Creat Gníomhaíochtaí ar son na hAeráide

Íomhá le caoinchead Richard Dwyer

5. Creat Gníomhaíochtaí ar son na hAeráide

5.1 Comhthéacs

Tá ról cuimsitheach ceannaireachta ag Comhairle Contae Chill Chainnigh chun abhcóideacht a dhéanamh ar son, agus tionchar agus tacaíocht a thabhairt do ghníomhaíocht ar son na haeráide laistigh den Chontae. Bíonn tionchar díreach ag a chuid seirbhísí, oibríochtaí, polasaithe agus cláir ar gach duine a chónaíonn agus a oibríonn i gCill Chainnigh.

Tríd an bPlean seo, glacfaidh Comhairle Contae Chill Chainnigh cur chuige straitéiseach maidir le cumas inmheánach a fhorbairt, feasacht an phobail a fheabhsú agus ullmhacht don athrú aeráide agus don athrú aeráide a éascú ar fud an Chontae.

Braitheann rath an Phlean go héifeachtach ar:

- Ár bhfís a chur in iúl
- Comhoibriú táirgiúil a chumasú leis na páirtithe leasmhara inmheánacha agus seachtracha go léir
- Tionchar a imirt ar dhaoine eile chun gníomhaíochtaí dearfacha aeráide a sheachadadh
- Gníomhaíochtaí sa Phlean a sheachadadh agus a thuairisciú

Fís

Is í an fhís do Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh ná go mbeidh an Chomhairle mar

“Eagraíocht atá athléimneach ó thaobh na haeráide de, a spreagann agus a thacaíonn le haistriú an Chontae chuig geilleagar atá athléimneach ó thaobh na haeráide de, saibhir ó thaobh na bithéagsúlachta de, inbhuanaithe agus neodrach ó thaobh carbóin de faoi 2050.”

Seasann an fhís seo leis an bhfís náisiúnta do ghníomhaíocht ar son na haeráide in Éirinn, ar a dtugtar an Cuspóir Náisiúnta Aeráide, chun dul sa tóir ar “an t-aistriú chuig geilleagar atá athléimneach ó thaobh na haeráide de, saibhir i mbithéagsúlacht agus neodrach ó thaobh na haeráide de tráth nach déanaí ná deireadh na bliana 2050 agus ar an gcaoi sin ceartas aeráide, agus an t-aistriú ceart a chur chun cinn”. (An tAcht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021.

5.2 An Creat, Fís agus Misean

Cruthaíonn an creat sa Phlean seo comhleanúnachas idir an fhís ardleibhéil, an misean, na téamaí straitéiseacha, na cuspóirí agus na gníomhaíochtaí a chuirtear ar fáil ar an talamh. Áiríonn sé bearta rianaithe agus frámaí ama. Forbraíodh an creat de réir Threoirlínte Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil (RCAC 2023).

Fíor 5.1: Creat Gníomhaíochtaí ar son na hAeráide

Misean

Is é misean an Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide seo ná

“Chun spriocanna reachtúla astaíochtaí agus fuinnimh Chomhairle Contae Chill Chainnigh a bhaint amach, gníomhaíocht ar son na haeráide a neadú i rialachas agus oibríochtaí uile na Comhairle, agus ar an gcaoi sin gníomhaíocht ar son na haeráide a spreagadh agus a éascú sa Chontae.”

5.3 Spriocanna Straitéiseacha an Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide

Bhí na Spriocanna Straitéiseacha sa Phlean seo bunaithe ar na saincheistean a tháinig chun cinn le linn ullmhú an Phlean, lena n-áirítear sonraí faoi rioscaí agus astaíochtaí aeráide Chill Chainnigh, úsáid fuinnimh, rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara agus iarrachtaí leanúnacha gníomhaíochta ar son na haeráide na nÚdarás Áitiúil.

Sprioc Straitéiseach 1: Rialachas agus Ceannaireacht

Cuspóir 1.1: Chun rialachas atá dírithe ar ghníomhaíocht ar son na haeráide a neadú i gComhairle Contae Chill Chainnigh, agus chun tacú le gníomhaíocht ar son na haeráide sa Chontae agus í a spreagadh trí cheannaireacht, comhoibriú, abhcóideacht agus cumarsáid.

Cuspóir 1.2: Ár sócmhainní agus ár mbonneagar a phleanáil agus a chosaint ó imeachtaí aimsire cruá.

Sprioc Straitéiseach 2: Comhshaol Thógtha agus Iompar

Cuspóir 2.1: Chun sprioc laghdaithe astaíochtaí Chomhairle Contae Chill Chainnigh de 51% a bhaint amach, agus sprioc éifeachtúlachta fuinnimh de 50% inár bhfoirgnimh, ár bhflít agus ár soilsiú poiblí faoi 2030.

Cuspóir 2.2: Athrú chuig taisteal gníomhach agus inbhuanaithe a sholáthar agus a éascú.

Cuspóir 2.3: Feabhas a chur ar éifeachtúlacht fuinnimh agus ar chleachtais inbhuanaithe tógála i dtithíocht agus in infrastruchtúr bóithre na nÚdarás Áitiúil, agus an rud céanna a éascú sa Chontae trí bheartas agus tacaíochtaí.

Sprioc Straitéiseach 3: Comhshaol Nádúrtha agus Bonneagar Glas

Cuspóir 3.1: An comhshaol nádúrtha a chosaint agus a bhainistiú chun tacú le bithéagsúlacht, dobharcheantair uisce, stóráil carbóin agus fuarú uirbeach; agus réitigh nádúr-bhunaithe i bhforbairt a chur chun cinn.

Sprioc Straitéiseach 4: Pobail: Acmhainneacht agus Athrú

Cuspóir 4.1: Chun tacú le pobail agus iad a chumasú chun oiriúnú do thionchair an athraithe aeráide agus gníomhaíocht áitiúil ar son na haeráide a éascú trí thionscnaimh oideachais agus feasachta, trí chláir folláine, chultúrtha agus chruthaitheachta, agus trí dheontais.

Sprioc Straitéiseach 5: Inbhuanaitheacht & Bainistíocht Acmhainní

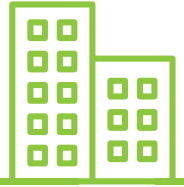
Cuspóir 5.1: Chun tacú le gnó áitiúla oiriúnú do thionchair an athraithe aeráide, úsáid fuinnimh agus astaíochtaí a laghdú agus cleachtais inbhuanaithe a ghlacadh trí dheontais, tacaíocht, oiliúint agus fhoghlaim chomhpháirteach.

Cuspóir 5.2: Cur chuige inbhuanaithe a ghlacadh i leith oibríochtaí agus seachadadh seirbhíse Chomhairle Contae Chill Chainnigh.

Rothaíocht a dhéanamh ar an gcuid idir Ros Mhic Thriúin agus an Gleann Mór den Ghlasbhealach Thoir Theas, Iúil 2023

5.4 Gníomhaíochtaí a Fhorbairt

Bhí na gníomhaíochtaí sa Phlean seo bunaithe ar an bplé a rinneadh ar chlár cuimsitheach rannpháirtíochta.

Ba í an Oifig um Ghníomh ar son na hAeráide a chomhordaigh an clár agus chuimsigh siad ceardlanna agus cruinnithe le comhaltaí an Choiste Stiúrtha um Ghníomh ar son na hAeráide, baill foirne ábhartha ó gach réimse seirbhíse san Údarás Áitiúil, agus na hIonadaithe Tofa. Chuir Coiste Beartais Straitéisigh 4 (Cosaint an Chomhshaoil, Aeráid agus Fuinneamh) ionchur ar fáil freisin, agus sa chéim chomhairliúcháin phoiblí réamhdhréachta den Phlean. Féach Cuid 1 le haghaidh tuilleadh sonraí.

Sainnithníodh 95 gníomh san iomlán sa Phlean seo (mar aon le ceithre gníomhaíocht breise a bhaineann go sonrach le CD Chathair Chill Chainnigh). Is féidir na gníomhaíochtaí a ghrúpáil i gceithre chatagóir leathana, mar seo a leanas:

- i. Bearta maolaithe chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú.
- ii. Bearta oiriúnaithe chun ullmhú don athrú aeráide, tacú le hathléimneacht agus comhbhuntaistí a uasmhéadú, amhail bithéagsúlacht fheabhsaithe, feabhsuithe sláinte, cruthú post glas agus tairbhí eacnamaíocha.
- iii. Bearta inbhuanaitheachta chun tacú le húsáid ábhar inbhuanaithe agus an geilleagar ciorclach.
- iv. Bearta ceannaireachta chun gníomhaíocht ar son na haeráide sa Chontae a spreagadh, a moladh agus tacú léi.

Tá na gníomhaíochtaí ailínithe le spriocanna an treochláir Rialtais Áitiúil do ghníomhaíocht ar son na haeráide, “Gníomhaíocht Éifeachtach ar son na hAeráide 2030 a Sheachadadh”.

Tá Beart Rianaithe/Táscaire Feidhmíochta Eochair ag gach gníomh chun monatóireacht agus tuairisciú trédhearcach a cheadú, agus aithníonn sé an phríomhrannóg i gComhairle Contae Chill Chainnigh atá freagrach as an ngníomh a chur i gcrích. Féach Cuid 5.5 thíos le haghaidh liosta iomlán na ngníomhartha. Tá na gníomhartha do Chríos Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh léirithe i gCuid 6.

Sonraíonn Cuid 7 den Phlean seo conas a dhéanfar na gníomhartha a chur i bhfeidhm, a mhonatóiriú agus a thuairisciú.

5.5 Gníomhartha Aeráide

Sprioc Straitéiseach 1: Rialachas agus Ceannaireacht

Uimhir.	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
1.1	Coiste Stiúrtha um Ghníomhú ar son na hAeráide a bhunú agus maoiniú a chur ar fáil, ar a mbeidh baill foirne sinsearacha ar fud na seirbhísí go léir, agus Oifig Ghníomhaithe Aeráide i gComhairle Contae Chill Chainnigh	Rialachas corparáideach láidir ar ghníomhaíocht aeráide a chinntiú laistigh de Chomhairle Contae Chill Chainnigh	Araon	<ul style="list-style-type: none"> * Líon cruinnithe an Choiste Stiúrtha um Ghníomhú Aeráide in aghaidh na bliana * Líon na mball foirne san Oifig Ghníomhaíochta Aeráide de réir threoir CBCC agus ORGA, lena n-áirítear Oifigeach Fuinnimh agus Oifigeach Réitigh Glas a cheapadh * Buiséad bliantúil chun tacú le clár oibre na hOifige um Ghníomhaíocht Aeráide 	Foireann Bhainistíochta Acmhainní Daonna	RCAC, RTRÁO, ORGA, CBCC	Athbhreithnithe go bliantúil	SFI13 SFI16 SFI17
1.2	Oiliúint , um ghníomhú ar son na haeráide, tógáil acmhainne agus comhroinnt eolais a sholáthar d'fhoireann na Comhairle agus d'Ionadaithe Tofa	Tacú le heolas aeráide ar fud Chomhairle Contae Chill Chainnigh	Araon	<ul style="list-style-type: none"> * Líon na n-imeachtaí oiliúna agus tógála acmhainne * Líon foirne oilte * Gníomhú ar son na hAeráide san áireamh in Oiliúint Ionadúcháin na foirne * Tinreamh na nIonadaithe Tofa 	Corparáideach (Acmhainní Daonna)	Gníomhú ar son na haeráide, ORGA, GNOSÚÁ (Grúpa Náisiúnta Oiliúna Seirbhísí na nÚdaráis Áitiúil), CBCC, GBRÁ, CRÁÉ	Bliantúil	SFI13 SFI16 SFI17
1.3	Straitéis Glasa Soláthair Poiblí (GSP) de chuid Chomhairle Contae Chill Chainnigh a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm	Treochlár le soláthar poiblí glás a sheachadadh i gComhairle Contae Chill Chainnigh	Araon	<ul style="list-style-type: none"> * Straitéis GSP forbartha agus glactha * Líon na mball foirne oilte sa GSP * Measúnacht SPG ar chonarthaí ÚA bronnta * Luach/Uimh. de chonarthaí GSP bronnta 	Airgeadas (Soláthar)	Foireann bhainistíochta, Gach Réimse Seirbhíse, OSR, ORGA, GBRÁ, Soláthraithe	2024 agus go bliantúil ina dhiaidh sin	SFI12 SFI13 SFI16
1.4	Cruthúnas aeráide Córais Airgeadais inmheánacha Chomhairle Contae Chill Chainnigh	A chinntiú go dtugtar aghaidh ar ghníomhaíocht aeráide i bpleanáil agus i gcórais airgeadais na Comhairle	Araon	<ul style="list-style-type: none"> * Córas costála forbartha chun costais airgeadais a bhain le himeachtaí suntasacha aeráide do Chomhairle Contae Chill Chainnigh a thairbhí * Tuairiscí airgeadais a ailíniú le tosaíochtaí straitéiseacha gníomhaíochta aeráide chun anailís chostais is tairbhe airgeadais ar thionscnaimh um ghníomhaíocht aeráide a mheasúnú 	Airgeadas	Gach Réimse Seirbhíse, GBRÁ	2024 agus go bliantúil ina dhiaidh sin	SFI12 SFI13 SFI16
1.5	Monatóireacht iniúchadh inmheánach ar bhainistíocht, tuairiscí agus seachadadh na spriocanna reachtúla a bhaineann le hathrú aeráide/gníomh aeráide laistigh de na Réimsí Seirbhíse ábhartha uile sa Chomhairle	Tacú le próisis rialachais, bainistíochta riosca agus rialaithe a bhaineann le hathrú aeráide atá éifeachtach agus éifeachtúil	Araon	<ul style="list-style-type: none"> * Tuarascáil iniúchta inmheánaigh críochnaithe * Idirchaidreamh a dhéanamh le Grúpa Iniúchta Inmheánaigh Réigiún an Deiscirt agus Líonra Iniúchta Inmheánaigh an Rialtais Áitiúil chun cur chuige comhsheasmhach a chinntiú ar fud na hearnála. 	Corparáideach (An tAonad Iniúchta Inmheánaigh)	Gach Réimse Seirbhíse	R4 2024 agus go bliantúil ina dhiaidh sin	SFI12 SFI13 SFI16
1.6	Monatóireacht, Tuairiscí agus Cumarsáid a dhéanamh ar sheachadadh gníomhartha agus spriocanna aeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh	Trédhearcacht agus cumarsáid maidir le spriocanna agus gníomhaíochtaí na Comhairle a bhaint amach	Araon	<ul style="list-style-type: none"> * Ardán tuairiscithe agus faireacháin aitheanta agus glactha * Gach monatóireacht agus tuairiscí bliantúil sainordaithe curtha i gcrích * Straitéis Chumarsáide forbartha agus glactha * Plean Forfheidhmithe Bliantúil curtha le chéile * Líon na dtuarascálacha inmheánacha don Chomhairle, do CBS (An Coiste um Beartaí Straitéiseacha), do Stiúrthóirí Bainistíochta, don Phríomhfeidhmeannach * Líon poist meán sóisialta/preaiseisíúnta/fiseáin/ raidió chuig líonraí pobail agus gnó 	Gníomhú ar son na hAeráide Corparáideach (Cumarsáid) Taisteal Gníomhach	TF, Gach Réimse Seirbhíse, na meáin áitiúla ÚFIÉ; CNM&I; GBRÁ; ORGA; Cúnant Méaraí an AE	2024-2029	SFI13 SFI16 SFI17

5.5 Gníomhartha Aeráide

Sprioc Straitéiseach 1: Rialachas agus Ceannaireacht

Uimhir	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
1.7	Clár deontas Aeráid-díonach Comhairle Contae Chill Chainnigh	Cinntiú go dtugtar aghaidh ar ghníomhaíocht aeráide agus inbhuanaitheacht i gclár mhaoinithe agus deontais	Araon	<ul style="list-style-type: none"> * Seicliosta um chosaint na haeráide agus inbhuanaitheachta a fhorbairt * Seicliosta agus treoír a scaipeadh * Líon na gclár a ndearnadh díonadh aeráide orthu * Leabhrán Deontais na Comhairle a nuashonrú chun aghaidh a thabhairt ar ghníomhú aeráide 	Gníomhú ar son na hAeráide Pobal Athbheochan ar Bhailte Páirceanna	Gach Réimse Seirbhíse	Seicliosta forbartha ag R1 2024, Go leanúnach	SFI12 SFI13 SFI16
1.8	Comhoibriú leis na páirtithe leasmhara náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla agus le comhpháirtithe ar sheachadadh gníomhaíochta aeráide	Seachadadh éifeachtach gníomhaíochta aeráide a uasmhéadú trí oibriú i gcomhpháirtíocht	Araon	<ul style="list-style-type: none"> * Líon na gcrúinnithe agus an dtionscnamh comhoibritheach le páirtithe leasmhara san earnáil phoiblí agus san earnáil príobháideach, lena n-áirítear údaráis áitiúla chomharsanachta 	Gníomhú ar son na hAeráide	ORGA, Ranna Rialtais, comhlachtaí poiblí, údaráis áitiúla, Tionól Réigiúnach an Deiscirt, páirtithe leasmhara áitiúla	2024-2029	SFI13 SFI16 SFI17
1.9	Scéimeanna cosanta tuilte a sheachadadh faoin gClár Measúnaithe agus Bainistíochta Baol Tuilte (CMBBT), agus Mionoibreacha Maolaithe Tuilte , ag ionchorprú réitigh bunaithe ar nádúr, nuair is féidir, agus aird chuí á thabhairt ar riachtanais chosanta comhshaoil a bhaineann le forbairt athléimneacht tuilte.	Freagairt do bhaol aeráide trí chosaint straitéiseach tuilte a sholáthar	Oiriúnú	<p>Scéimeanna Cosanta Tuilte (SCT) seachadta, lena n-áirítear:</p> <ul style="list-style-type: none"> * 5 chéim de SCT Ghráig na Manach & Bhaile Héil chun cinn * Seachadadh SCT píolótach ag Baile an Phoill & Achadh Úr * Faomhadh OOP í chun tús a chur le SCT Bhaile Mhic Andáin & Inis Tíog * Líon na n-iarratas Mionoibreacha Maolaithe Tuilte in aghaidh na bliana * Réitigh bunaithe ar an Dúlra a ionchorprú sna SCTanna nuair is cuí 	Oifig Chaipitil um Fhóirithint Tuilte	OOP Oifigí Ceantar Bardasach Comhairle Contae Cheatharlach	2024-2029	SFI13 SFI15
1.10	Córas feabhsaithe um Thuar agus Monatóireacht Tuilte a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm	Feabhas a chur ar réamhaisnéis agus rabhadh tuilte, agus sonraí a chomhordú ar imeachtaí tuilte, lena n-áirítear cur isteach, maolaithe agus costas	Oiriúnú	<ul style="list-style-type: none"> * Réamhaisnéis Tuile: Úsáid a bhaint as Map Alerter chun réamhrabhadh tuilte a sholáthar do phobail a bhfuil éifeacht orthu; * Aga freagartha * Monatóireacht Tuilte: Uirlis ilchritéar forbartha chun sonraí a bhailiú agus measúnú a dhéanamh ar dhamáiste ó thuilte (2025) * Líon teagmhais tuilte a taifeadadh in aghaidh na bliana * Táirgeadh tuarascáil achomair bhliantúil ar imeachtaí agus tionchair aeráide 	TF Airgeadas Caipitil um Fhaoiseamh Tuilte	Corparáideach (Cumarsáid) Met Éireann	2024 agus bliantúil ina dhiaidh sin	SFI13 SFI15
1.11	Athbhreithniú bliantúil ar Phrótacal Práinnfhreagartha Chomhairle Contae Chill Chainnigh d'imeachtaí aimsire crua, agus ar Chlár Riosca Chomhairle Contae Chill Chainnigh	Ullmhacht fheabhsaithe do ghuaiseacha aeráide	Oiriúnú	<ul style="list-style-type: none"> * Athbhreithniú Bliantúil ar Phrótacal Práinnfhreagartha * Athbhreithniú Bliantúil ar an gClár Riosca 	Corparáideach (Foireann Freagartha Éigeandála)	Oifigí Ceantar Bardasach	Bliantúil	SFI13 SFI15

5.5 Gníomhartha Aeráide

Sprioc Straitéiseach 1: Rialachas agus Ceannaireacht

Uimhir.	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
1.12	Sonraí bonnlíne tuilte a athbhreithniú agus a nuashonrú chun eolas a thabhairt do Dhearadh an Tionscadail um Fhóirithint Tuilte	Tacú le pleanáil agus ullmhacht do ghuaiseacha aeráide	Oiriúnú	Tuile (i) Tuile Bháistiúil - Athbhreithniú a dhéanamh ar Léarscáileanna Draenála reatha do cheantair uirbeacha agus ceantair a aithint le haghaidh nuashonrú/measúnuithe breise (ii) Tuile Abhann – Athbhreithniú a dhéanamh ar Léarscáileanna CMBBT agus réimsí a aithint le haghaidh nuashonrú/measúnuithe breise; (iii) Tuile Screamhuisse - Limistéir leochaileacha atá i mbaol Tuile Screamhuisse a aithint agus a mhapáil agus bearta monatóireachta a chur i bhfeidhm	Bóithre Pleanáil	Pleanáil, Bóithre, Oifig Chaipitil Tuilte, OOP, RCAC, Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann (SGÉ)	2024-2029	SFI13 SFI15
1.13	Athbhreithniú a dhéanamh ar Pholasaithe agus Nósanna Imeachta Sláinte agus Sábháilteachta na Comhairle chun tionchar an athraithe aeráide ar leas na foirne a chur san áireamh	Rioscaí Sláinte agus Sábháilteachta don fhoireann ó athrú aeráide a ioslaghú	Oiriúnú	* Athbhreithniú a dhéanamh ar bheartas & nósanna imeachta maidir le teocht oifige agus cáilíocht an aeir * Líon na dteagmhais a tuairiscíodh maidir le teocht oifige/caighdeán an aeir * Déan athbhreithniú ar bheartas & nósanna imeachta maidir le drochaimsir * Doiciméadaigh neastimpistí/eachtraí/ gortú de bharr drochaimsire atá intuairiscithe; * Monatóireacht a dhéanamh ar rioscaí & saincheisteanna maidir le speicis bhitheolaíocha neamhdhúchasacha a dhoiciméadú * Oiliúint agus feasacht a sholáthar ar imní faoin timpeallacht nó an aeráid sa chlár Sláinte agus Folláine	Sláinte agus Sábháilteacht	Bóithre, Seirbhís dóiteáin, Cosaint Shibhialta, Áiseanna, Gach Réimse Seirbhíse	2024 agus bliantúil ina dhiaidh sin	SFI3 SFI13
1.14	Piarmheasúnú ar bheartais phleanála maidir le gníomhaíocht aeráide	Cinntiú go dtacaíonn beartais phleanála leis an gcleachtas is fearr i nGníomh Aeráide	Araon	* Rinneadh piarmheasúnú	Pleanáil	Piaráí Pleanála/ Comhshaoil Tionól Réigiúnach an Deiscirt	2024	SFI13 SFI11
1.15	Dea-chleachtas maidir leis na haeráide agus an inbhuanaitheacht a ionchorprú i bhforbairtí Chomhairle Contae Chill Chainnigh	Ceannaireacht a léiriú i ndea-chleachtas maidir leis an aeráide agus an inbhuanaitheacht	Araon	* Seicliosta dea-chleachtas a fhorbairt * Líon na dtionscadal faoi réir an chleachtas is fearr	Pleanáil	Tithíocht, Bóithre, Comhshaoil, RTRÁO	2014-2027	SFI13
1.16	Athbhreithniú a dhéanamh ar Scéim Ranníocaíochta Forbartha Chomhairle Contae Chill Chainnigh chun measúnú a dhéanamh ar an bhféidearthacht a bhaineann le forbairt íosalcharbóin a dhreasú	Spreag forbairt íosalcharbóin	Oiriúnú	* Athbhreithniú a dhéanamh ar an scéim de réir frámaí ama reachtúla	Pleanáil	Airgeadas	2025	SFI12 SFI13
1.17	Beartas Aeráide agus Inbhuanaitheachta um Chosaint Shibhialta Chill Chainnigh a fhorbairt agus a chur chun cinn	Beartas chun astuithe, fuinneamh agus acmhainní a laghdú	Araon	* Glacadh le beartas maidir le hoifig, cabhlach agus oibríochtaí * Cumarsáid maidir leis an mbeartas agus na tionscnaimh ar tugadh fúthu	Cosaint Shibhialta	An Roinn Cosanta Oibríthe Deonacha Cosanta Sibhialta	R4 2024 agus go bliantúil ina dhiaidh sin	SFI13

5.5 Gníomhartha Aeráide

Sprioc Straitéiseach 1: Rialachas agus Ceannaireacht

Uimhir.	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
1.18	Clár Aeráide agus Inbhuanaitheachta de chuid Sheirbhís Dóiteáin agus Tarrthála Chill Chainnigh a chur i bhfeidhm agus a chur chun cinn	Clár chun astuithe, fuinneamh agus úsáid acmhainní a laghdú, agus chun cumarsáid a dhéanamh leis an bpobal maidir leis	Araon	* Córas Bainistíochta Comhshaoil a chur i bhfeidhm m.sh. ISO140001 * Líon an dtionscnamh chun astaíochtaí agus dramhaíl a laghdú, éifeachtacht fuinnimh agus inbhuanaitheacht a fheabhsú, agus tacú le bithéagsúlacht i bhfoirgnimh, i bhflít agus in oibríochtaí	Seirbhís Dóiteáin agus Tarrthála Chill Chainnigh	GFO, tógálaithe cóistí; Páirceanna, Bithéagsúlacht	2024-2029	SFI13
1.19	Freagairt do thosaíochtaí agus do chlár nua a thagann chun cinn thar shaolré Phlean Gníomhaíochta Aeráide an Údaráis Áitiúil, agus aird chuí á tabhairt ar íogaireachtaí comhshaoil, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, gabhdóirí daonna, agus an gá atá le cleachtais inbhuanaithe a chur chun cinn.	Bí réidh chun aghaidh a thabhairt ar thosaíochtaí aeráide náisiúnta agus áitiúla	Araon	* Clár nua seachadta	Aeráid	Gach Réimse Seirbhíse, ORGA, RCAC, RTRÁO	2024-2029	SFI13

5.5 Gníomhartha Aeráide

Sprioc Straitéiseach 2: Tógtha agus Iompar

Uimhir	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
2.1	Páirt a ghlacadh sa chlár náisiúnta, Clár Comhartha um Thaisteal níos Cliste agus Comhartha um Thaisteal níos Cliste i gComhairle Contae Chill Chainnigh	Astuithe ó thaisteal foirne chuig agus ón obair a laghdú	Maolú	* Leibhéal deimhnithe bainte amach ag an gComhairle; * Líon na ngnólachtaí a ghlacann leis an gclár		An tÚdarás Náisiúnta Iompair Gníomhú ar son na hAeráide	2024 agus bliantúil	SFI9 SFI11 SFI13
2.2	Athbhreithniú a dhéanamh ar shamhail taistil ghnó agus ar shocrúithe oibre na nÚdarás Áitiúil chun bogadh i dtreo na samhla Seachain-Athraigh-Feabhsaigh, astuithe a laghdú, úsáid fhuinnimh agus spás oifige a laghdú	Fuinneamh agus astuithe ó thaisteal gnó údarás áitiúil agus úsáid oifige a laghdú	Maolú	(1) SamhailTaistil Ghnó * Athbhreithniú críochnaithe * Cuir Rátaí Taistil agus Leorchothaitheach náisiúnta i bhfeidhm nuair atá siad ar fáil (2) Obair chumaisc & Sealaíocht deisce * Athbhreithniú a dhéanamh ar spás oifige / áiseanna agus slí bheatha * % den fhoireann a bhaineann leas as obair chumaisc * Triail sealaíocht deisce curtha i gcrích ag Airgeadas (R2 2024)	Airgeadas Corparáideach Acmhainní Daonna TF Bainistíocht Saoráide	Gach Réimse Seirbhíse, GBRÁ (An Ghníomhaireacht Bainistíochta Rialtais Áitiúil), RTRÁO	2024-2029	SFI9 SFI11 SFI13
2.3	Straitéis Réigiúnach Bonneagair FL a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm i gcomhar le húdarás áitiúla chomharsanachta. Tionchar agus rialú a mholadh agus a chur i bhfeidhm, de réir mar is cuí, chun a áirithiú go gcuireann forbairt den sórt sin comhleasa chun cinn maidir le gníomhaíocht ar son na haeráide agus nach sáraíonn sí na critéir ábhartha maidir le cosaint an chomhshaoil nó nach gcruthaíonn sí éifeachtaí diúltacha suntasacha ar an gcomhshaoil.	Bonneagar luchtaithe FL a sheachadadh sa réigiún	Maolú	* Straitéis Bhoneagair ullmhaithe de réir an bheartais náisiúnta, agus glactha * Plean Forfheidhmithe Bliantúil forbartha * Méadú ar líon na bpointí luchtaithe	Bóithre	Pleanáil, FANE (Feithiclí Astaíochta Nialasacha Éireann); An Roinn Iompair; Comhairle Contae Thiobraid Árann, Cheatharlach, Loch Garman & Phort Láirge	2024	SFI7 SFI9 SFI11 SFI13
2.4	Straitéis um Dhíchárbónú Cabhlach a fhorbairt do Chabhlaigh Chomhairle Contae Chill Chainnigh. A chinntiú go bhfuil an straitéis ar aon dul le príonsabail inbhuanaitheachta.	Astuithe i gcabhlaigh Chomhairle Contae Chill Chainnigh a laghdú	Maolú	* Straitéis forbartha agus glactha chun aghaidh a thabhairt ar na nithe seo a leanas: (i) Iniúchadh ar stoc feithiclí (ii) Oiliúint Éicea-Thiománaí d'fhoireann an cabhlach (% foireann cabhlach oilte) (iii) Athsholáthar breoslaí iontaise le breoslaí in-athnuaite/ bithbhreoslaí (% den chabhlaigh a úsáideann breoslaí malartacha m.sh. OGH (Ola glasaí hidreachóireáilte)) (iv) Feithiclí leictreacha a chur in ionad feithiclí díosail (% den chabhlaigh ar feithiclí leictreacha iad) (v) Suiteáil FV (fótavoltach) (vi) Soláthar breosla agus córais íocaíochta (vii) Roghnú bealaigh laghdú % ar astuithe GCT * Plean Forfheidhmithe Bliantúil	Bóithre (Bainisteoir Fhlít, Clós Innealra)	Gníomhú ar son na haeráide, Airgeadas, Acmhainní Daonna, Réimsí Seirbhíse le flít; An Roinn Iompair, FANE, ORGA	2024-2029	SFI7 SFI9 SFI11 SFI13

5.5 Gníomhartha Aeráide

Spríoc Straitéiseach 2: Tógtha agus Iompar

Uimhir.	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
2.5	Plean Soghluasteachta Uirbeach Inbhuanaithe Chathair Chill Chainnigh agus Pleananna Bainistíochta Soghluasteachta do bhailte eile le chontae a ghlacadh agus a chur i bhfeidhm	A chinntiú go mbeidh teacht ar Chathair Chill Chainnigh agus ar bhailte eile le roghanna soghluaisteachta inbhuanaithe do gach duine	Araon	* Plean Soghluasteachta Uirbeach Inbhuanaithe Chathair Chill Chainnigh (PSUI) a ghlacadh agus a chur i bhfeidhm chun aghaidh a thabhairt ar na nithe seo a leanas: (i) Comhtháthú úsáid talún agus pleanáil iompair; (ii) Aistriú chuig modhanna inbhuanaithe taistil a fheabhsaíonn caighdeán na beatha; (iii) Comhoibriú le páirtithe leasmhara; (iv) Réitigh iompair a sholáthar do gach duine; (v) Tacú le saol uirbeach agus bithéagsúlacht sa chathair. * Pleananna Bainistíochta Soghluasteachta nua agus reatha a ullmhú agus/nó a chur i bhfeidhm do bhailte ar nós Callainn, Baile Mhic Andáin, Gráig na Manach, Achadh Úr, Baile an Phoill agus Port an Chalaigh.	Bóithre, Taisteal Gníomhach Ceantair Bhardasacha	Pleanáil Aeráide	2024-2029	SFI7 SFI9 SFI11 SFI13
2.6	Pleanáil iompair agus talamhúsáide a chomhtháthú chun laghdú ar éileamh iompair a éascú	Éileamh iompair a laghdú agus roghanna iompair níos inbhuanaithe a sholáthar	Maolú	* kmanna de bhonneagar iompair inbhuanaithe a ionchorprú i bhforbairtí nua * Laghdú ar amanna turais, mar a thaifeadtar sa Phríomh-Oifig Staidrimh	Bóithre, Taisteal Gníomhach Ceantair Bhardasacha Pleanáil	Soláthraithe Iompair Phoiblí agus Phríobháideacha	2024-2029	SFI7 SFI9 SFI11 SFI13
2.7	Ath-leithdháileadh spás uirbeach i dtreo ghluaiseacht inbhuanaithe daoine, agus cruthú áite ag féachaint go cuí do dheiseanna chun réitigh atá bunaithe ar an dúlra agus íogaireachtaí comhshaoil a chur chun cinn, amhail an timpeallacht uisce glactha, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha, cáilíocht an aeir áitiúil, agus oidhreacht chultúrtha. Tosaíocht a thabhairt do bhóithre agus do shráideanna atá in úsáid faoi láthair nó ar dóigh go n-úsáidfídh seirbhísí bus poiblí iad. Oibriú i dtreo a chinntiú go bhforbrófar roghanna líonra idir roghanna taistil ghníomhaigh agus bealaí iompair poiblí.	Astuithe, truailliú aeir agus torainn a laghdú, agus an dúlra a ionchorprú i ndearadh spásanna poiblí	Araon	*Plean Réitigh bunaithe ar an Dúlra forbartha *Méadar spáis a athdháileadh chuig úsáidí inbhuanaithe *Líon na scéimeanna déanta áite a cuireadh isteach	Bóithre, Taisteal Gníomhach Pleanáil Cheantair Bhardasacha	Pobal, na Páirtithe Leasmhara	2024-2029	SFI7 SFI9 SFI11 SFI13
2.8	Spreag turais neamhspleacha do gach duine	Bealaí a dhéanamh níos sábháilte d'úsáideoirí leochaileacha	Araon	*Líon na nIníochtaí Insiúltachta a rinneadh *Líon na moltaí curtha i bhfeidhm	Bóithre, Taisteal Gníomhach,	Grúpa Rochtana Chill Chainnigh, Eagraíochtaí Míchumais, Comhairle na nDaoine Scothaosta	2024-2029	SFI11 SFI13
2.9	Feabhas a chur ar thréscaoilteacht chun tacú le taisteal gníomhach agus aird chúí á tabhairt ar íogaireachtaí comhshaoil amhail srianta agus gnéithe tráchta agus iompair, an timpeallacht uisce glactha, cáilíocht an aeir áitiúil, bithéagsúlacht, agus láithreáin Eorpacha.	Nascacht bealaí siúil agus rothaíochta a fheabhsú, agus rochtain ar sheirbhísí a fheabhsú dá réir	Araon	* Líon na scéimeanna thréscaoilteachta seachadta	Bóithre, Taisteal Gníomhach,	An tÚdarás Náisiúnta Iompair (NTA), Pobal	2024-2029	SFI11 SFI13

5.5 Gníomhartha Aeráide

Spríoc Straitéiseach 2: Tógtha agus Iompar

Jimhír	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
2.10	Oibriú leis an NTA chun roghanna iompair phoiblí agus nascacht leis an gceantar agus na réigiúin mháguaird a fheabhsú	Iompar poiblí feabhsaithe agus naisc leis an réigiún	Maolú	*Stadanna bus agus scáthlám bus sa bhreis a sholáthar sa chathair agus sa chontae	Bóithre, Taisteal Gníomhach,	NTA, An Roinn Iompair, Turasóireachta agus Spóirt (RITS), oibreoirí príobháideacha bus	2024-2029	SFI11 SFI13
2.11	Modhanna iompair a chomhtháthú agus aistriú chuig modhanna inbhuanaithe a chumasú trí bhainistíocht éifeachtach a dhéanamh ar éileamh páirceála agus forbairt ar mhoil pháirceála agus taistil/siúlóide agus ilmhódúil. Cinntiú go gcuirtear comshochair gníomhaíochta aeráide chun cinn leis an gcineál seo forbartha, lena n-áirítear SuDS agus réitigh atá bunaithe ar an dúlra, agus nach sáraíonn sí na critéir ábhartha maidir le cosaint an chomhshaoil nó nach gcruthaíonn sí éifeachtaí diúltacha suntasacha ar an gcomhshaoil.	Spreagadh a thabhairt d'aistriú chuig modhanna inbhuanaithe trí tharraingteacht, áisiúlacht agus éifeachtacht modhanna inbhuanaithe a mhéadú	Maolú	* Líon na mol ilmhódúil/páirceáil agus taisteal/dul chun cinn	Bóithre,	Pleanáil, Soláthraithe Seirbhísí Comhroinnte, Soláthraithe Iompair Phoiblí agus Phríobháidigh	2024-2029	SFI11 SFI13
2.12	Gréasán raonta rothar a fhorbairt do Chathair Chill Chainnigh agus do cheantair uirbeacha níos mó. Cinntiú go ndéantar an gréasán rothaíochta a phleanáil ar bhealach a thugann aird chuig ar íogaireachtaí comhshaoil mar an timpeallacht uisce glactha, cáilíocht an aeir áitiúil, bithéagsúlacht, láithreáin Eorpacha agus oidhreacht chultúrtha.	Rothaíocht a spreagadh trí bhonneagar rothaíochta sábháilte a chur i bhfeidhm	Araon	* Líon na dtionscadal rothaíochta seachadta	Bóithre, Taisteal Gníomhach,	An tÚdarás Náisiúnta Iompair (NTA), Pobal	2024-2029	SFI11 SFI13
2.13	An " Clár Bealaí Sábháilte chun na Scoile " a chur i bhfeidhm, ag féachaint go cuí d'íogaireachtaí timpeallachta amhail srianta agus gnéithe tráchta agus iompair, an timpeallacht uisce glactha, cáilíocht an aeir áitiúil, bithéagsúlacht, agus láithreáin Eorpacha.	Siúlóid agus rothaíocht chun na scoile a spreagadh, astuithe, truailliú aeir agus truailliú ó thorann a laghdú	Maolú	* Líon na scoileanna le Clár Bealaí Sábháilte chun na Scoileanna seachadta	Bóithre, Taisteal Gníomhach,	ÚNI, An (Údarás Náisiúnta Iompair) An Taisce, Scoileanna, Tuismitheoirí, Bord Bainistíochta	2024-2029	SFI11 SFI13
2.14	Cumarsáid a dhéanamh, feasacht a ardú agus rannpháirtíocht a spreagadh maidir le taisteal inbhuanaithe agus gníomhach	Níos mó daoine a spreagadh chun taisteal inbhuanaithe agus gníomhach a úsáid	Maolú	* Líon na bhfeachtas seachadta * Líon na n-ionad oibre atá páirteach sa Chlár/Marc Taistil Níos Cliste	Corparáideach, Bóithre, Taisteal Gníomhach, Gníomhú ar son na hAeráide, Cill Chainnigh Sláintiúil, OFÁ (Oifig Fiontair Áitiúil), Turasóireacht	Scoileanna, Ionaid Oibre Ionaid Mhiondíola agus Seirbhísí, Cinn Scribe, Conláistí, Clubanna Spóirt	2024-2029	SFI11 SFI13
2.15	Déan iniúchadh ar fhéidearthacht láithreacha nua Páirceáil agus Taistil ar Bhóithre Réigiúnacha agus Náisiúnta atá nasctha le Mótarbhealaí & iompar poiblí	Comhroinnt carranna agus nasc le hiompar poiblí a spreagadh agus a éascú, agus astuithe a laghdú	Maolú	* Staidéar féidearthachta críochnaithe	Bóithre (Dearadh Bóithre), Limistéir Bhardasacha	RITS, Bonneagar Iompair Éireann (BIÉ), NTA	2024-2029	SFI11 SFI13

5.5 Gníomhartha Aeráide

Spríoc Straitéiseach 2: Tógtha agus Iompar

Uimhir	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
2.16	Iniúchadh a dhéanamh ar fhéidearthacht teicneolaíochtaí nua isealcharbóin a úsáid chun bóithre réigiúnacha a atógáil; agus chun dramhaíl a laghdú trí ábhair a athúsáid	Astuithe agus dramhaíl ó thógáil agus ó chothabháil bóithre a laghdú	Maolú	* Measúnú féidearthachta a dhéanamh ar theicneolaíochtaí, modhanna agus ábhair nua, le haghaidh atógáil agus séalaithe bóithre; * Iniúchadh a dhéanamh ar dhramhaíl a tháirgtear i dtógáil agus i gcothabháil bóithre, agus féidearthachtaí maidir le húsáid ábhar	Bóithre, Timpeallacht	CCCC, RITS, NTA, BIÉ, IAT, GCC, Áiseanna Dramhaíola, Soláthraithe.	2024 - 2029	SFI9 SFI11 SFI13
2.17	Gníomhaíochtaí a shainaitheint agus a chur i bhfeidhm chun draenáil ar an ngréasán bóithre réigiúnacha agus áitiúla a fheabhsú, agus bonneagar atá i mbaol ó imeachtaí aeráide a shainaitheint, ag féachaint go cuí don ghá atá le réitigh atá bunaithe ar an dúlra agus Córais Inbhuanaithe Draenála a chur chun cinn, agus íogaireachtaí comhshaoil, lena n-áirítear cáilíocht uisce, bithéagsúlacht agus láithreáin Eorpacha.	An baol tuilte / tionchar an athraithe aeráide a laghdú trasna an ghréasáin bóithre	Oiriúnú	* Suirbhé a dhéanamh ar dhroichid agus ar bhonneagar atá i mbaol ó imeachtaí aeráide * Sainaitheint sraith gníomhartha indéanta lena n-áirítear Córais Draenála Uirbeach Inbhuanaithe, clár bhainistíochta lintéir srl * Gníomhartha aitheanta agus curtha i bhfeidhm	Bóithre, Ceantair Bhardasacha	RITS, BIÉ	2024 - 2029	SFI9 SFI11 SFI13 SFI14 SFI15
2.18	Beartas a fhorbairt chun úsáid fhuinnimh a laghdú i soilsiú poiblí ag trasrianta coisithe	Fuinneamh agus astuithe a laghdú	Maolú	* Beartas forbartha agus glactha (lena n-áirítear bearta amhail suiteáil painéil FV agus feisteas cliste solais) * % laghdú fuinnimh	Bóithre TÉFSP (Tionscadal Éifeachtúlachta Fuinnimh Soilsithe Poiblí)	NTA, BIÉ, RITS	2024 - 2029	SFI11 SFI13
Timpeallacht Thógtha								
2.19	Deimhniú córais bainistíochta fuinnimh ISO50001 Chomhairle Contae Chill Chainnigh Deimhniú córais bainistíochta fuinnimh ISO50001	Feabhsú leanúnach a chinntiú in éifeachtacht fuinnimh, in úsáid fuinnimh agus ar chaitheamh fuinnimh	Maolú	* Iniúchadh faireachais bhliantúil bainte amach; * Iniúchadh athdheimhnithe trí bliana bainte amach	Aeráid agus Áiseanna (CCCC)	GFO; ÚCNÉ	2024-2029	SFI7 SFI13 SFI16
2.20	Straitéis Bhainistíochta Foirgnimh/Áiseanna a fhorbairt d'fhoirgnimh agus d'áiseanna Chomhairle Contae Chill Chainnigh, agus aird chúil á tabhairt ar an ngá atá le bithéagsúlacht agus oidhreacht nádúrtha agus tógtha a chosaint go cuí.	Cur chuige comhordaithe maidir le foirgnimh na Comhairle a bhainistiú chun astuithe agus úsáid fuinnimh a laghdú	Araon	* Fardal na bhfoirgneamh agus na n-áiseanna go léir críochnaithe * Straitéis Bhainistíochta Foirgnimh/Áiseanna tugtha chun críche	Corparáideach, Bainistíocht Áiseanna,	Gach Réimse Seirbhíse a bhainistiú foirgnimh agus áiseanna	2025	SFI7 SFI13 SFI16
2.21	Clár monatóireachta ar fud na Comhairle a chur i bhfeidhm chun úsáid fuinnimh agus astuithe i sócmhainní uile Chomhairle Contae Chill Chainnigh a rianú agus a thuirisciú	Rianú agus tuairisciú ar fhuinneamh agus ar astuithe	Maolú	* Athbhreithniú agus nuashonrú a dhéanamh ar shonraí maidir le sócmhainní na Comhairle ar Energy Elephant (ardán faireacháin fuinnimh fhíorúil) * Oiliúint ar Energy Elephant a sholáthar do gach Réimse Seirbhíse atá freagrach as sócmhainní a bhainistiú * Tuarascálacha 6 mhí ar shonraí fuinnimh agus astuithe a scaipeadh * Suiteáil méadair chliste chun monatóireacht a dhéanamh ar fhoirgnimh ar leith mar is gá	Gníomhú ar son na hAeráide	Gach Réimse Seirbhíse	2024-2029	SFI7 SFI13 SFI16

5.5 Gníomhartha Aeráide

Spríoc Straitéiseach 2: Tógtha agus Iompar

Uimhir	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
2.22	Leanúint ar aghaidh leis an Tionscadal um Éifeachtacht Fuinnimh Soilsithe Poiblí (TÉFSP), a sheachadadh, agus an teicneolaíocht is fearr atá ar fáil á úsáid ag an am céanna chun éifeachtaí féideartha soilsithe ar an gcomhshaol a íoslaghú.	Soilse sráide poiblí a athfheistiú go soilse LED chun fuinneamh agus astuithe a laghdú	Maolú	* Athraigh soilse sráide go LED * Déan vatacht inbhilleáilte a thomhas le haghaidh soilsiú poiblí ag baint úsáide as an RTA (ráta tomhais aonaid) ar bhonn bliantúil * Barr feabhais a chur ar phróifíl "Íslioh & laghdaigh" thart ar 50% de na laindeir LED atá lasmuigh de scóip thionscadal Réigiún an Oirthir TÉFSP	Bóithre	Conraitheoir Oibreacha TÉFSP, Conraitheoir Cothabhála SP, RTA; BIÉ, Comhairlí Contae Cheatharlach, Chill Dara, Chill Chainnigh, Lú, na Mí, Uíbh Fhailí, Thiobraid Árann, na hIarmhí agus Chill Mhantáin	Athraigh na soilse go léir go LED R4 2025.	SFI7 SFI13 SFI16
2.23	Páirt a ghlacadh i mbonú agus tacaíocht a thabhairt d'Aonad Fuinnimh Réigiúnach an Oirdheiscirt de chuid na n-údarás áitiúil	Cabhrú le hacmhainneacht acmhainní agus maoiniú caipitil chun tionscadail chomhaontaithe éifeachtachta fuinnimh agus laghdú carbóin san earnáil phoiblí a shainaithint, a chur chun cinn agus a sheachadadh	Maolú	* Maoiniú faighte go bliantúil	Oifigeach Feidhmíochta Fuinnimh Gníomhú ar son na hAeráide	ORGA Chomhairle Cheatharlach, Thiobraid Árann, Phort Láirge & Loch Garman ÚFIÉ GFO	2024-2029	SFI7 SFI13 SFI16
2.24	Píblíne tionscadal a shainaithint agus a chur i bhfeidhm do shócmhainní údarás áitiúil chun cabhrú le spriocanna laghdaithe astuithe agus fuinnimh a bhaint amach	Liosta tosaíochta de thionscadail a ullmhú chun fuinneamh agus astuithe a laghdú	Maolú	* Clár Deiseanna ullmhaithe agus nuashonraithe go bliantúil * Méid an mhaoinithe a fhaightear go bliantúil * % Laghdú ar astaíochtaí bonnlíne agus ar úsáid fuinnimh	Corparáideach (Bainistíocht Saoráidí) Aeráid	ORGA GFO ÚFIÉ Gach Réimse Seirbhíse atá freagrach as sócmhainní	2024-2029	SFI7 SFI13 SFI16
2.25	Tabhairt faoi chlár laghdaithe fuinnimh, iarfheistithe, agus bearta in-athnuaite ar an láthair ar fhoirgnimh, saoráidí agus tithíocht shóisialta an Údarás Áitiúil, ag féachaint go cuí d'íogaireachtaí comhshaoil amhail gabhdóirí daonna áitiúla, speicis faoi chosaint, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus an gá atá le cosaint chuí agus déanmhais chosanta a chaomhnú.	Fuinneamh agus astuithe a laghdú	Maolú	* Iníuchtaí fuinnimh a dhéanamh, agus sonraí fuinnimh & astuithe fhoirgnimh agus áiseanna na Comhairle a thaifeadadh; * Léarscáilí CFG ar na sócmhainní foirgnimh go léir * Athbhreithnigh an ráta áitíochta foirgnimh go dtí an t-achar urláir	Oifigeach Fuinnimh, Corparáideach, Bóithre, Tithíocht	GFO, ÚFIÉ (Uirlis Bhearna go Sprioc), Energy Elephant	2024-2029	SFI7 SFI13 SFI16
2.26	Iníuchadh a dhéanamh ar fhéidearthacht córais téimh agus breoslaí malartacha faoi cheannas/ tacaíocht údarás áitiúil lena n-áirítear Téamh Ceantair, Geoiteirmeach agus Bithfhuinneamh.	Déan measúnú ar fhéidearthacht córais téimh mhalartacha nua	Maolú	* Staidéar féidearthachta críochnaithe	Pleanáil ar son na hAeráide	GFO ÚFIÉ RCAC	2024-2029	SFI7 SFI9 SFI11 SFI13
2.27	Beartas ar Bhainistíocht Riosca Tubaiste a fhorbairt agus Measúnú Riosca Aeráide a dhéanamh ar shócmhainní oidhreachta faoi úinéireacht údarás áitiúil	Sócmhainní oidhreachta atá i mbaol ó athrú aeráide a aithint agus a chosaint	Oiriúnú	* Fardal bunlíne píolótach sócmhainní críochnaithe (2025) * Measúnuithe Píolótach Riosca Aeráide ar shócmhainní críochnaithe (2027) * Líon na bPleananna Bainistíochta Tubaiste atá i bhfeidhm (2028)	Oidhreachta Caomhnú Ailtreachta Bithéagsúlacht	NMS (DHLGH), Architectural Conservation Office, Heritage Council	2024-2029	SFI11 SFI13

5.5 Gníomhartha Aeráide

Spríoc Straitéiseach 2: Tógtha agus Iompar

Uimhir	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
2.28	Tosaíocht a thabhairt, éascú agus feasacht a ardú faoin luach a bhaineann le carbón corpraithe a choinneáil i bhforbairtí	Cuir luach an charbóin chorpraithe in iúl	Maolú	* Cás-staidéar/eiseamláir forbartha (R4 2024)	Pleanáil, Caomhnú Ailtireachta, Tithíocht, Rannóga Athghiniúna Bailte	RTRÁO; Comhairle Oidhreachta Oifige Chaomhnaithe Ailtireachta, An Chomhairle Oidhreachta	2024-2029	SFI13 SFI16
2.29	Dea-chleachtas a chinntiú in iarfheistiú éifeachtúlacht fuinnimh foirgneamh traidisiúnta/oidhreachta agus aird chuí á tabhairt ar íogaireachtaí comhshaoil amhail gabhdóirí daonna áitiúla, speicis faoi chosaint, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus an gá atá le cosaint chuí a dhéanamh agus déanmhais chosanta a chaomhnú.	Foirgnimh oidhreachta a dhéanamh níos tíosaí ar fhuinneamh agus a gcarachtar agus a ngnéithe a chosaint	Araon	* Líon na gceisteanna agus/nó cruinnithe * Líon an n-iarfheistiú críochnaithe	Pleanáil (Caomhnú Ailtireachta & Rialú Foirgníochta)	Comhairle Oidhreachta RTRÁO	2024-2029	SFI11 SFI13
2.30	Forbairt inbhuanaithe agus dlúth a sheachadadh , agus aird chuí á tabhairt ar íogaireachtaí comhshaoil amhail gabhdóirí daonna áitiúla, speicis chosanta, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht.	Tógáil laistigh de bhailte a gus lonnaithe atá ann cheana féin ina bhfuil iompar, seirbhísí áitiúla agus poist	Araon	* % den fhorbairt a baineadh amach trí fhás dlúth	Pleanáil	Tithíocht	Bliantúil	SFI11 SFI13
2.31	Beartas pleanála a fhorbairt a thacaíonn le hathúsáid foirgneamh atá ann cheana féin agus aird chuí á tabhairt ar íogaireachtaí comhshaoil ar nós gabhdóirí daonna áitiúla, speicis faoi chosaint, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus an gá atá le struchtúir chosanta a chosaint agus a chaomhnú go cuí	Dramháil a laghdú agus carbón corpraithe a choinneáil i bhfoirgnimh atá ann cheana féin	Maolú	* Beartas glactha	Pleanáil	Oifigeach Tithe Folmha, Oifigeach Athbheochana an Bhaile	2024	SFI11 SFI13
2.32	Leanúint ar aghaidh ag cur le Clár na Láithreán Folamh agus Clár na Láithreán Tréigthe , agus aird chuí á tabhairt ar íogaireachtaí comhshaoil cosúil le gabhdóirí daonna áitiúla, speicis faoi chosaint, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus an gá atá le struchtúir chosanta a chosaint agus a chaomhnú go cuí.	Folúntais agus tréigthe a laghdú chun an úsáid is mó a bhaint as talamh agus réadmhaoín atá ann cheana féin	Araon	* Líon na láithreán agus na réadmhaoine a athfhorbraíodh/a úsáideadh * % laghdú ar rátaí folúntais agus tréigthe	Pleanáil Tithíochta	Oifigeach Tithe Folmha RTRÁO	2024 agus go bliantúil ina dhiaidh sin	SFI11 SFI13
2.33	Innéacs Feidhmíochta Tí (IFT) Caighdeán Óir a bhaint amach ar gach tithíocht shóisialta nua de chuid Chomhairle Contae Chill Chainnigh, agus aird chuí á tabhairt ar íogaireachtaí comhshaoil ar nós gabhdóirí daonna áitiúla, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus an gá atá le struchtúir chosanta a chosaint agus a chaomhnú go cuí de réir na n-ábhar	Ardchaighdeán deartha, tógála agus inbhuanaitheachta comhshaoil a bhaint amach i dtithíocht shóisialta	Maolú	* Foireann oile i gCaighdeán IFT (measúnú IFT, costáil saolré, anailís charbóin) * Tionscadal píolótach IFT déanta (2024) * Scéim Mhodúlach Tithíochta a Sheachadadh (2025) * % méadú ar úsáid láithreán athfhorbraíochta / lár an bhaile, agus athúsáid foirgneamh atá ann	Tithíocht (Caipitil)	-	2024-2029	SFI11 SFI13

5.5 Gníomhartha Aeráide

Spríoc Straitéiseach 2: Tógtha agus Iompar

Uimhir	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
2.34	"Clár um Choigeartú Méide" a sheachadadh do thionóntaí tithíochta údaráis áitiúil	Úsáid fuinnimh a laghdú trí úsáid na tithíochta sóisialta a bharrfheabhsú	Maolú	* "Clár um Choigeartú Méide" forbartha	Tithíocht (Iarratais & Leithdháiltí, Caipiteal)	Aoisbhá Éireann	2024-2029	SFI10 SFG13
2.35	Clár iarfheistithe a sheachadadh do Thithíocht Shóisialta Chomhairle Contae Chill Chainnigh, ag t abhairt aird chuí ar íogaireachtaí comhshaoil cosúil le gabhdóirí daonna áitiúla, speicis chosanta, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus an gá atá le struchtúir chosanta a chosaint agus a chaomhnú go cuí.	Úsáid fuinnimh a laghdú agus éifeachtacht fuinnimh a fheabhsú	Maolú	* Líon na dtithe arna n-iarfheistiú go dtí rátáil RFF B2 ar a laghad	Tithíocht (Caipitil agus Oibríochtaí)	RTRÁO		SFI10 SFI13
2.36	Tabhairt faoi chlár laghdaithe fuinnimh, iarfheistithe agus bearta in-athnuaite ar an láthair ar fhoirgnimh agus saoráidí Údaráis Áitiúil, ag féachaint go cuí d'íogaireachtaí comhshaoil amhail gabhdóirí daonna áitiúla, speicis faoi chosaint, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus an gá atá le struchtúir chosanta a chosaint agus a chaomhnú go cuí.	Úsáid fuinnimh a laghdú agus éifeachtacht fuinnimh a fheabhsú	Araon	* Líon na bhfoirgneamh arna n-iarfheistiú * Laghdú % ar úsáid fuinnimh * laghdú % ar astuithe	Corparáideach, (Bainistíocht Áiseanna)	ÚFIÉ GFO RTRÁO	2024-2029	SFI7 SFI13

5.5 Gníomhartha Aeráide

Sprioc Straitéiseach 3: Comhshaoil Nádúrtha agus Bonneagar Glas

Uimhir.	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
3.1	Straitéis agus Beartas Crann a ullmhú do Chathair Chill Chainnigh chun físhfadtearmach a sholáthar do bhainistíú crann poiblí agus bearta á nglacadh ag an am céanna chun úsáid speiceas dúchasach thar speicis neamhdhúchasacha a chur chun cinn agus aird chúil a thabhairt ar cháilíocht uisce agus ar shaincheisteanna cobhsaíochta ithreach agus an próiseas pleanála á idir lámhe.	Ceannbhrat crann a mhéadú chun tacú le fuarú uirbeach & stóráil carbóin	Araon	* Straitéis agus polasáí ullmhaithe agus glactha	Páirceanna	Bithéagsúlacht, Ceantar Bardasach Chathair Chill Chainnigh	2024	SFI13 SFI15
3.2	Cothaigh agus éascaigh cosaint crann, coilearnach agus fáлта sceach, plandáil agus bainistíocht ar thalamh poiblí agus príobháideach agus bearta á nglacadh ag an am céanna chun úsáid speiceas dúchasach a chur chun cinn thar speicis neamhdhúchasacha agus aird chúil a thabhairt ar cháilíocht uisce agus ar shaincheisteanna cobhsaíochta ithreach agus an próiseas pleanála á dhéanamh.	Tacú le fuarú uirbeach, stóráil carbóin, cáilíocht fheabhsaithe aeir, faoiseamh tuilte agus feabhsú bithéagsúlachta	Araon	* Banc talún na Comhairle a scrúdú le haghaidh suímh oiriúnacha * Suirbhé fáлта sceach contae a dhéanamh * Beartas Pleanála a athbhreithniú * Líon na gcrann a cuireadh ar fáil do phobail agus do theaghlaigh le linn Sheachtain Náisiúnta na gCrann * Athbhreithniú a dhéanamh ar an gcaoi a gcoimeádtar fáлта sceach reatha i dtograí forbartha, agus an treoir/beartas a neartú de réir mar is gá * Líon tionscnamh chun feasacht a ardú faoi luach fáлта sceach luach na bhfálta sceach	Páirceanna Pleanáil Bithéagsúlacht Timpeallacht	Coillte Comhairle Náisiúnta na gCrann Teagasc	2024-2029	SFI13 SFI15
3.3	Clár um Speicis Ionracha agus Straitéis Chóireála a fhorbairt do thalamh na Comhairle. Foireann inniúil éiceolaíochta a fhorbróidh an clár seo, agus tabharfaidh sí aird chúil ar an ngá atá ann leathadh speiceas ionrach a bhainistíú agus a chosc go hiomchúil.	Freagairt do leathadh méadaithe speiceas ionrach mar gheall ar athrú aeráide	Oiriúnú	* Clár glactha * Straitéis glactha	Páirceanna Oifigí Ceantar Bardasach	An tIonad Náisiúnta le Sonraí Bithéagsúlachta (INSB)	2026	SFI13 SFI14 SFI15
3.4	Clár Pailneora a sheachadadh chun gnáthóga pailneora a chosaint agus a fheabhsú ar thalamh atá faoi úinéireacht na Comhairle agus sa chontae níos leithne, agus bearta á nglacadh ag an am céanna chun úsáid speiceas plandaí dúchasacha a chur chun cinn thar speicis neamhdhúchasacha, de réir mar is cúil.	Tacaigh le bithéagsúlacht	Oiriúnú	* Conairí pailneora ionchasacha / limistéir saibhir speiceas sainaitheanta agus mapáilte (2024) * Straitéis um ghearradh féir do phailneoirí glactha agus curtha in iúl don fhoireann agus do chonraitheoirí (2025) * Forbraíodh agus seachadadh clár feasachta pailneoirí pobail (2023-2027) * Líon na scoileanna agus na bpobal rannpháirteach * Líon imeachtaí feasachta a reáchtáladh	Páirceanna Bithéagsúlacht	INSB Oifigí Ceantar Bardasach, Timpeallacht Scoileanna Glasa Fóram Bithéagsúlachta Chill Chainnigh, Conraitheoirí	2024-2028	SFI13 SFI15
3.5	Aithin agus úsáid roghanna neamhdhíobhála don chomhshaoil seachas úsáid luibhicíde ar thalamh na Comhairle.	Úsáid luibhicídí a laghdú	Araon	* Ranníocaíocht airgeadais bhliantúil don tionscadal taighde ar roghanna eile seachas luibhicídí i spás poiblí údaráis áitiúil faoi stiúir Chomhairle Contae Chill Dara * Treoir arna dtáirgeadh ag an tionscadal a scaipeadh ar an bhfoireann agus ar chonraitheoirí, agus treoir a chur i bhfeidhm (2025- ar aghaidh)	Páirceanna Bithéagsúlacht	Comhairle Contae Chill Dara, Ceantair Bhardasacha	2024-2029	SFI13 SFI14 SFI15

5.5 Gníomhartha Aeráide

Sprioc Straitéiseach 3: Comhshaol Nádúrtha agus Bonneagar Glas

Uimhir.	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
3.6	Talamh faoi úinéireacht an údaráis áitiúil a shainaitint, a mhapáil agus a úsáid le haghaidh feabhsú/athchóiriú gnáthóige agus réitigh dhúlra bhunaithe, agus bearta á nglacadh ag an am céanna chun úsáid speiceas plandaí/ainmhithe dúchasacha thar phlandaí/ainmhithe neamhdhúchasacha a chur chun cinn, de réir mar is cuí.	Feabhas a chur ar bithéagsúlacht	Araon	* Iniúchadh críochnaithe * Líon na súimh aitheanta * Bearta curtha i bhfeidhm m.sh. crainn curtha, Córais Draenála Inbhuanaithe (CDI) a úsáidtear	Páirceanna Bithéagsúlacht TF	SPNF Coillte, Ionad Náisiúnta le Sonraí Bithéagsúlachta	2024-2029	SFI13 SFI14 SFI15
3.7	Réitigh Dhúlra bhunaithe agus feabhsú na bithéagsúlachta a chur i bhfeidhm i bhforbairtí nua Chomhairle Contae Chill Chainnigh	Feabhas a chur ar bithéagsúlacht, agus feabhas a chur ar cháilíocht an aeir, scáthú/fuarú agus laghdú ar rith chun srutha ó thuilte	Araon	* Treoir forbartha * Forbraíodh beartas bithéagsúlachta d'éastáit tithíochta nua agus reatha Chomhairle Contae Chill Chainnigh * Líon na réiteach Dúlra, lena n-áirítear Córais Draenála Inbhuanaithe (CDI), agus bearta feabhsaithe bithéagsúlachta curtha i bhfeidhm	Pleanáil Páirceanna Tithíochta/Tionscadail Speisialta Oifigeach Athghiniúna Bhaile na gCeantar Bardasach	Údarás Mhaoiniúcháin, CUÚÁ, INSB Comhairle Oidhreacht	2024-2029	SFI13 SFI14 SFI15
3.8	Réitigh Dhúlra bhunaithe agus feabhsú na bithéagsúlachta a chur i bhfeidhm tríd an bpróiseas pleanála	Feabhas a chur ar bithéagsúlacht, agus feabhas a chur ar cháilíocht an aeir, scáthú/fuarú agus laghdú ar rith chun srutha ó thuilte	Araon	* Treoir forbartha * Líon na gceaduithe pleanála óna dteastaíonn réiteach Dúlra mar chuid den dearadh	Pleanáil Bithéagsúlacht Timpeallacht	CUÚÁ	2024-2029	SFI13 SFI14 SFI15
3.9	Eolas agus feasacht bithéagsúlachta a sholáthar ar thalamh na Comhairle, lena n-áirítear ag Páirc Thuaithe Dhún Mór	Feasacht ar bithéagsúlacht áitiúil a mhéadú	Araon	* Líon na mbeart/acmhainní atá i bhfeidhm	Páirceanna	Bithéagsúlacht INSB	2024	SFI13 SFI14 SFI15
3.10	Measúnú a dhéanamh ar fhéidearthacht na ndobharlaigh a aithint atá i mbaol mór teagmhais aeráide , agus atá i mbaol gan riachtanais Chreat-Treoir Uisce an AE a chomhlíonadh.	Dobharlaigh atá i mbaol a aithin	Oiriúnú	* Measúnú féidearthachta críochnaithe	Pleanáil, Timpeallacht	An Fóram Uisce/RTRÁO/GCC/ Gníomhú ar son na haeráide/ CUÚÁ/ Uisce Éireann/SGÉ	2025	SFI13 SFI14 SFI15
3.11	Measúnú a dhéanamh ar an ngá atá le treoir/polasáí pleanála maidir le tionchar na forbartha nua atá beartaithe do cheantair a bhfuil srían le soláthar uisce agus cáilíocht uisce iontu (m.sh. ó thriomach a bhaineann leis an aeráid, tarlú báistí foircneacha).	Dobharlaigh atá i mbaol a chosaint	Oiriúnú	* Measúnú críochnaithe	Pleanáil, Timpeallacht	An Fóram Uisce/RTRÁO/GCC/ Gníomhú ar son na haeráide/ CUÚÁ/ Uisce Éireann/SGÉ	2025	SFI13 SFI14

5.5 Gníomhartha Aeráide

Sprioc Straitéiseach 4: Pobail: Acmhainneacht agus Athrú

Uimhir.	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
4.1	An Ciste Pobail um Ghníomhú ar son na hAeráide a sheachadadh. Cinntiú go ndéantar tionscadail a fhaigheann tacaíocht ón ngníomh seo a sheachadadh ar bhealach a thugann aird chuí ar: * Gach fogaireacht chomhshaoil ábhartha (m.sh., oidhreacht, bithéagsúlacht, fogaireachtaí a bhaineann le láithreáin Eorpacha), agus; * Deiseanna chun chomhthairbhí gníomhaíochta aeráide a chur chun cinn, nuair is féidir (m.sh. agus úsáid a bhaint as réitigh atá bunaithe ar an dúlra nó córais draenála inbhuanaithe).	Maoiniú agus tacaíocht a sholáthar do phobail chun gníomhú go háitiúil ar son na haeráide	Araon	* Líon agus luach na dtionscadal maoinithe * Líon na bpobal tacaíthe	Gníomhú ar son na hAeráide	RCAC LRP Pobail Timpeallacht (OFC)	2024-2025	SFI10 SFI11 SFI12 SFI17
4.2	Tacú le pobail chun gníomhartha áitiúla aeráide agus inbhuanaitheachta a sheachadadh, agus scéimeanna deontais agus clár a chuir ar fáil, ar nós Pobail Fuinnimh Inmharthana, Bailte Slachtmhara, Clubanna Glasa CLG, Scoileanna Glasa agus Oidhreacht i Scoileanna, an tSeachtain Oidhreachta, Deontais Oidhreachta, Seachtain Náisiúnta na Bithéagsúlachta, Éire Chruthaitheach agus Cruinniú na nÓg	Tacú le gníomh pobail ar son na haeráide	Araon	* Líon na bpobal/scoileanna/clubanna rannpháirteacha * Líon an dtionscnamh seachadta * Líon na Máistirphleananna Fuinnimh arna dtáirgeadh ag PFI (Pobal an Fhuinnimh Inmharthana) agus arna maoiniú ag an gComhairle; * Líon agus luach na ndeontas oidhreachta a cuireadh ar fáil chun tacú le hathléimneacht agus oiriúnú aeráide faoi Chiste na Séadchomharthaí Pobail, faoin Scéim Infheistíochta san Oidhreacht Thógtha agus faoin Scéim um Struchtúir i mBaol srl.	Comhshaoil Pobail Oidhreacht Bithéagsúlacht Na healaíona Éire Ildánach Gníomhú ar son na hAeráide	Timpeallacht (OFC) GFO, ÚFIÉ, CLG, an Chomhairle Oidhreachta, RCAC, Ionad Oideachais Chill Chainnigh, LRP Éire Ildánach, Ionad Oibrithe Deonacha Chill Chainnigh, Anad Géarchéime na hUcráine	2024-2028	SFI10 SFI11 SFI12 SFI17
4.3	Oibriú le pobail chun suímh / limistéir / traidisiúin / cleachtais oidhreachta cultúrtha áitiúla a aithint, a mhapáil agus a thaifeadadh ar dócha go cailteanas/dosheachanta iad de bharr athrú aeráide	Tacú le pobail oidhreachta chultúrtha atá i mbaol mar gheall ar athrú aeráide a thaifeadadh	Oiriúnú	* Bunachar sonraí oidhreachta cultúrtha atá i mbaol cruthaithe (2024); * Stair béil agus taifeadadh faisnéise (m.sh. Tionscadal Stair Béil maidir le Baint Móna) críochnaithe, coimeáda agus scaipeadh (2025, agus gach bliain ina dhiaidh sin)	Oidhreacht	An Chomhairle Oidhreachta, An tSeirbhís Séadchomharthaí Náisiúnta, CFG, Éire Ildánach; Líonra Stair Bhéil na hÉireann; Forais rialaithe/grúpaí cleamhnaithe m.sh. Cumann an Lucht Bainte Móna	2024- 2028	SFI11 SFI13 SFI17
4.4	Tacú le feasacht agus athléimneacht aeráide tríd an gClár Éire Shláintiúil agus clár sláinte ábhartha eile.	Tacú le hathléimneacht aeráide agus taisteal gníomhach trí thionscadail sláinte agus folláine fhisiceach agus mheabhrach	Araon	* Gníomhartha feasachta aeráide a ionchorpraítear sa chlár (2024-2025); * Clár scileanna rothaíochta a chur i bhfeidhm i bpobail faoi mhíbhuntáiste (2023-2024) * Clár gníomhaíochta coirp a chur i bhfeidhm do dhaoine fásta breacaosta i Spásanna Glasa Poiblí Uirbeacha (2024) * Líon na rannpháirtithe * Aip forbartha * Líon rannpháirtithe i gclár	Éire Shláintiúil	Comhpháirtithe feidhmiúcháin, Pobal, Taisteal Gníomhach, Páirceanna, FSS Foireann Tionscadail UcanACT	2024-2025	SFI3 SFI11 SFI13 SFI17

5.5 Gníomhartha Aeráide

Sprioc Straitéiseach 4: Pobail: Acmhainneacht agus Athrú

Uimhir.	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Arna	SFI
4.5	Clár faisnéise agus feasachta ar fhuinneamh tí inbhuanaithe a sholáthar do thionóntaí údaráis áitiúil	Aghaidh a thabhairt ar bhochtaineacht bhreosla agus tacú le tionóntaí údaráis áitiúil oiriúnú do bhearta nua éifeachtachta fuinnimh ina dtithe	Araon	* Clár agus beartas maidir le hoibriú inbhuanaithe tithe údaráis áitiúil glactha agus seachadta do thionóntaí, lena n-áirítear suirbhéanna ar shástacht na dtionóntaí / aiseolas nuair is cuí	Tithíocht (Caipitil / Oibríochtaí / Bainistíocht Tionóntachta)	Pobal Timpeallacht (OFC)	2024 agus go leanúnach	SFI10 SFI11 SFI12 SFI17
4.6	Clár ealaíona a dhearadh agus a sheachadadh a thacaíonn le daoine óga, pobail agus ealaíontóirí freagairt go cruthaitheach agus go dearfach d'athrú aeráide	Tacú le litearthacht agus gníomhaíocht aeráide d'ealaíontóirí, daoine óga agus pobail	Araon	* Comhairliúchán le healaíontóirí críochnaithe * Clár d'ealaíontóirí, pobail, agus daoine óga deartha agus seachadta * Sonraí cainníochtúla & cáilíochtúla bailithe	Na healaíona	Haumea Ecovercity, Óige Osráí, Siopaí carthanachta áitiúla, an Chomhairle Ealaíona, Éire Ildánach	2024 agus go leanúnach	SFI13 SFI17
4.7	Dul i dteagmháil le pobail maidir le rioscaí a bhaineann le hathrú aeráide agus Cainteanna ar Shábháilteacht Dóiteán agus Clár Feasachta Dóiteán na mBunscoileanna a chuir ar fáil	Feasacht faoi rioscaí athraithe aeráide a ardú	Oiriúnú	* Líon na rannpháirtithe/% de dhaonra an chontae	Seirbhís Dóiteán	Bunscoileanna, Grúpaí Pobail	R4 2025	SFI13 SFI17
4.8	Clár oideachais agus feasachta a sheachadadh, tríd an tSeirbhís Leabharlainne , ar ghníomhú aeráide, inbhuanaitheacht, bithéagsúlacht agus an geilleagar ciorclach, trí cheardlanna, clinicí faisnéise, feisteáin eolaíochta saoránach, feisteáin fuinnimh baile, leabhair, acmhainní digiteacha, clár oideachais agus imeachtaí a sholáthar d'fhéilte/téamaí (m.sh. Seachtain na hEolaíochta, Seachtain na Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe srl)	Aghaidh a thabhairt ar litearthacht aeráide do chách, agus tacú leis an bpobal beart a dhéanamh ar an aeráid, inbhuanaitheacht, bithéagsúlacht agus an geilleagar ciorclach	Araon	Rianaigh iad seo a leanas trí Chóras Bainistíochta na Leabharlainne: * Líon ceardlann/seimineár/imeachtaí * Líon na rannpháirtithe * Ráta iasacht d'fheistí fuinnimh tí agus feisteáin eolaíochta saoránach	Seirbhís Leabharlainne	Timpeallacht (OFC), An Chomhairle Oidhreachta, Fondúireacht Eolaíochta Éireann, Ionad Rannpháirtíochta ETIM Calmast, pobail áitiúla agus eagraíochtaí comhshaoil	2024 agus go leanúnach	SFI4 SFI13
4.9	Cumhacht a thabhairt do phobail, tríd an tSeirbhís Leabharlainne, tomhaltas agus dramhaíl a laghdú agus iasachtaí leabhar, uirlisí agus earraí eile a éascú; ceardlanna deisiúcháin agus uasghrádaithe/athchúrsáil a óstáil; agus teicneolaíocht makerspace (printéir 3D agus meaisíní curadóireachta) a sholáthar chun earraí a athúsáid agus a úsáid ar bhealach eile.	Na huirlisí, an t-eolas agus an inspioráid a sholáthar don phobal chun tomhaltas a laghdú, agus chun earraí agus ábhair a athúsáid agus a úsáid ar bhealach eile	Araon	Rianaigh iad seo a leanas trí Chóras Bainistíochta na Leabharlainne * Líon na n-imeachtaí * Líon rannpháirtithe/grúpaí	Seirbhís Leabharlainne	Pobail	2024-2029	SFI4 SFI12 SFI13
4.10	Leanúint ar aghaidh ag comhoibriú le Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt chun tairseach/clár faisnéise baile ar líne a sholáthar	Foinse ilfhreastail faisnéise ar líne a sholáthar ar chomhairle agus ar dheontais fuinnimh tí	Maolú	* Tairseach fuinnimh tí ar fáil * Rian an rannpháirtíochta ar thairseach	Seirbhís Leabharlainne, Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt	Seirbhísí Leabharlainne Cheatharlach, Phort Láirge agus Loch Garman	2024	SFI12 SFI16
4.11	Tacaíocht agus comhoibriú leis an earnáil oideachais chun faisnéis, oiliúint agus clár oideachais a sholáthar ar ghníomhú áitiúil aeráide, agus chun taighde a dhéanamh	Feasacht níos fearr agus gníomhaíocht áitiúil a éascú sa phobal	Araon	* Líon na gcruinnithe * Líon tionscnamh	Timpeallacht Bithéagsúlacht Oidhreach Aeráid	BOOCC CCLCC IOCC Scoilleana SETU	2024-2029	SFI4 SFI13 SFI17

5.5 Gníomhartha Aeráide

Spríoc Straitéiseach 4: Pobail: Acmhainneacht agus Athrú

Uimhir.	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
4.12	Tacú le gníomhaíocht aeráide ar fheirmeacha trí bheartas agus trí chláir údaráis áitiúil	Tacú le feirmeoirí agus saothraithe spriocanna aeráide a bhaint amach agus athléimneacht aeráide a fhorbairt	Comhcheangailte	<ul style="list-style-type: none"> * Athbhreithniú ar bheartais agus ar thacaíochtaí pleanála * Seicliosta a fhorbairt d'íarratais phleanála bonneagair feirme chun tacú le héifeachtacht fuinnimh agus acmhainní * Cruinnithe le comhlachtaí ionadaíocha * Cuairteanna feirme déanta * Cur chun cinn bianna a tháirgtear go háitiúil agus/nó orgánach 	Pleanáil Timpeallacht OFÁ	Teagasc (Clár Comhartha) Coláiste Cill an Dátúnaigh FAÉ CSBUÉ Aeráid RTBM Bhord Bia	2024 agus go leanúnach	SFI13 SFI14 SFI15 SFI17
4.13	Faisnéis agus comhairle a sholáthar do phobail, gnólachtaí agus páirtithe leasmhara eile chun tacú le gníomhaíocht áitiúil ar son na haeráide, trí ghréasáin na Comhairle	Cuir comhairle agus eolas ar fáil	Comhcheangailte	* Líon na bpost cumarsáide/meán sóisialta srl	Aeráid Corparáideach (Cumarsáid) Leabharlanna Timpeallacht Aeráid LRP	RCAC Idirphlé Náisiúnta ar Ghníomhú ar son na hAeráide	2024-2029	SFI13 SFI16 SFI17

5.5 Gníomhartha Aeráide

Sprioc Straitéiseach 5: Inbhuanaitheacht agus Bainistíocht Acmhainní

Uimhir	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
5.1	Samhail Gnó Nuathionscanta Inbhuanaithe nua a fhorbairt agus a chomhtháthú leis an gclár suaitheanta OFÁ 'Tosaigh do Ghnó Féin'	Tacú le hinbhuanaitheacht i ngnó	Araon	* An samhail nua a thosaíonn san Earrach 2024 a rolladh amach chuig gach cúrsa oiliúna TDGF a sholáthraíonn OFÁ Chill Chainnigh - thart ar 8 in aghaidh na bliana.	OFÁ, Forbairt Gheilleagrach	CLCC	R2 2024 agus ag leanacht ar aghaidh ina dhiaidh sin	SFI9 SFI13
5.2	Comhairle, oiliúint/meantóireacht agus deontais a sholáthar maidir le haeráid agus éifeachtacht fuinnimh don earnáil ghnó	Feabhas a chur ar fheasacht ar chúrsaí glasa, sárchleachtas a thaispeáint, foghlaim chomhroinnte a spreagadh, agus deontais agus tacaíochtaí a chur chun cinn chun beart a dhéanamh	Maolú	* Seachadadh imeacht amháin in aghaidh na bliana * Trí Chás-staidéar a thaispeánann gnólachtaí de mhéideanna éagsúla curtha i gcrích * Líon na gceisteanna * Líon na gcomhráite	OFÁ, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht	GFO Comhlachas Tráchtála Chill Chainnigh	2024-2029	SFI9 SFI13
5.3	Imscrúdú a dhéanamh ar indéantacht agus ar chostas scéim dreasachta airgeadais , dírithe ar ghníomhaíocht aeráide a chur i bhfeidhm don earnáil ghnó, amhail scéim laghdaithe rátaí	Tacú le gnólachtaí áitiúla dul glas (m.sh. oiriúnú don athrú aeráide, fuinneamh agus astuithe a laghdú)	Araon	* Líon na ngnólachtaí rannpháirteacha * Líon FBManna a fhaigheann tacaíocht trí scéimeanna deontais	OFÁ Forbairt Gheilleagrach	Fiontraíocht Éireann, Comhlachas Tráchtála Chill Chainnigh	2024-2029	SFI9 SFI13
5.4	Sraith imeachtaí Taispeántais/Comhdhála Gnó a fhorbairt agus a sheachadadh, agus Cás-Staidéir dearfacha maidir le tionscnaimh dícharbónaithe/aeráide.	Gnólachtaí áitiúla a spreagadh chun gníomhartha a bhaineann le laghdú fuinnimh agus inbhuanaitheacht a dhéanamh	Araon	* Staidéar féidearthachta a dhéanamh	Airgeadas	OFÁ	2025	SFI9 SFI13
5.5	Tacú le gnólachtaí áitiúla agus le fiontair shóisialta chun deiseanna a bharrfheabhsú teicneolaíocht ghlas agus sa gheilleagar ciorclach/glas	Tacú le gnólachtaí áitiúla dul i dtairí ar athrú aeráide	Araon	* Líon na ngnólachtaí a dtacaítear leo	OFÁ, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht	Fiontraíocht Éireann, Comhlachas Tráchtála Chill Chainnigh	2024-2029	SDG9 SDG13
5.6	Déanfaidh 'Foireann Ghlas' CTR Turasóireacht Chill Chainnigh forbairt ar fheasacht inbhuanaitheachta agus tionscnaimh oiliúna i gcomhar le Fáilte Éireann, agus critéir um sholáthar glas	Turasóireacht Chill Chainnigh le feasacht inbhuanaitheachta agus oiliúint a fhorbairt dá chomhaltaí, agus comhpháirtithe gnó a spreagadh chun dul i ngleic le cleachtais ghnó inbhuanaithe	Araon	* Foireann Ghlas Turasóireachta Chill Chainnigh bunaithe * Clár oibre inbhuanaitheachta aontaithe agus gníomhartha aitheanta * Critéir soláthair glasa aitheanta	Turasóireacht	Turasóireacht Chill Chainnigh CTR, Foireann Inbhuanaitheachta Fáilte Éireann	2024	SFI9 SFI13

5.5 Gníomhartha Aeráide

Sprioc Straitéiseach 5: Inbhuanaitheacht agus Bainistíocht Acmhainní

Uimhir	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
5.7	Beartas um Bainistíocht Inbhuanaithe Imeachtaí agus treoirlínte ifeidhmíthe a ullmhú d'imeachtaí, d'fhéilte agus do chlár faoi stiúir Chomhairle Contae Chill Chainnigh	Cinntiú go reáchtáiltear imeachtaí na Comhairle ar bhealach inbhuanaithe	Maolú	* Treoir Bheartais agus Forfheidhmíthe forbartha agus glactha * "Banc" d'acmhainní poiblíochta fisiceacha roinnte a fhorbairt le húsáid ar fud na heagraíochta	Corparáideach	Gach Réimse Seirbhíse	2024	SDG9 SDG12 SDG13
5.8	Straitéis Dhigiteach a fhorbairt do Chontae Chill Chainnigh a bharrfheabhsú agus a chuireann réitigh digiteacha chun cinn	Spleáchas ar acmhainní fisiceacha agus ionchuir a laghdú, agus na km a thaistil	Araon	* Straitéis dhigiteach a fhorbairt don tréimhse 2024-2028 * Iniúchadh bonnlíne phiólótach a dhéanamh ar lorg digiteach na Comhairle chun bonn eolais a chur faoi bheartas bainistíochta sonraí	OFÁ, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht, TF, Aeráid	Gach Réimse Seirbhíse	Straitéis forbartha faoi R2 2024	SDG9 SDG12 SDG13
5.9	Leanúint ar aghaidh ag aistriú seirbhís poiblí chuig córais ar líne	Feabhas a chur ar éifeachtachtaí, úsáid acmhainní, agus na km a thaistealaítear	Maolú	* Tairseach ar líne le haghaidh timthriall Ceannach go hÍocaíocht (P2P) do sholáthraithe forbartha agus trialach (2025) * Aistriú chuig comhfhreagrú leictreonach le híocóirí rátaí, tionóntaí agus soláthraithe (2024) * Tuarascáil Bhliantúil	Corparáideach Airgeadas TF	GBRÁ Coiste TFC, bailiú Fiach, Gach Réimse Seirbhíse	2024-2025	SDG9 SDG12 SDG13
5.10	Tabhairt faoi chlár chun oibríochtaí inmheánacha ábhartha a aistriú chuig córais ar líne agus ag an am céanna ceanglais acmhainne do stóráil sonraí a laghdú	Feabhas a chur ar éifeachtachtaí, úsáid acmhainní, agus na km a thaistealaítear	Maolú	* Anailís déanta * % na gcruinnithe reachtúla a tionóladh ar líne * % na n-imeachtaí oiliúna a reáchtáladh ar líne * Athbhreithnigh ríomhshínithe úsáide, ceadú AMPO * % Laghdú ar an bpáipéar a ceannaíodh & costais phriontála * Tabhairt faoi thionscadail phiólótacha sna Seirbhísí Corparáideacha, Acmhainní Daonna chun aistriú chuig comhdú leictreonach doiciméada	Corparáideach, Ionadaithe Tofa, AD TF	CBRÁ (Coiste Bainistíochta an Rialtais Áitiúil) TFC Gach Réimse Seirbhíse	2024-2029	SDG9 SDG12 SDG13

5.5 Gníomhartha Aeráide

Sprioc Straitéiseach 5: Inbhuanaitheacht agus Bainistíocht Acmhainní

Uimhir.	Gníomh	Aidhm	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
5.11	Monatóireacht agus tuairisciú a dhéanamh ar cháilíocht an aeir	Iacú le caighdeán an aeir feabhsaithe trí shonraí a bhailiú agus a fhoilsiú, agus béim a leagan ar na naisc le hathrú aeráide agus sláinte an phobail	Araon	* Líon na monatóirí ar cháilíocht an aeir atá i bhfeidhm; * Suirbhé bonnlíne; * % na laethanta/na bliana inar sháraigh leibhéil cháilíocht an aeir rialacháin cháilíochta aeir an AE * Torthaí a fhoilsiú agus cumarsáid a dhéanamh	Timpeallacht Taisteal Gníomhach Aeráid	GCC	2024-2029	SDG11 SDG13
5.12	Glac le Clár Náisiúnta na bhFoirne Glasa laistigh de Chomhairle Contae Chill Chainnigh	Foirne Glasa agus seaimpíní comhshaoil a fhorbairt laistigh de gach Roinn chun aghaidh a thabhairt ar éifeachtacht acmhainní agus inbhuanaitheacht a chur chun cinn iAn áit oibre	Araon	* Líon rannpháirtithe na foirne * Líon na gclár oiliúna a seachadadh * Líon na mbeart a cuireadh chun feidhme * Tuarascáil Bhliantúil	Timpeallacht (OFC)	Gach Réimse Seirbhíse Institiúid Teicneolaíochta Phort Láirge GCC	2024 agus go bliantúil ina dhiaidh sin	SDG13 SDG16
5.13	Scairdeáin a sholáthar, a éascú agus a chur chun cinn le haghaidh uisce óil phoiblí i spásanna poiblí	Laghdaigh toirt na buidéal uisce plaisteacha	Maolú	* Líon na n-áiseanna uisce óil a soláthraíodh	Seirbhísí Uisce Páirceanna/Tionscadail Speisialta Oifige Ceantair Bhargasacha	Uisce Éireann	2024-2029	SDG6 SDG12 SDG13
5.14	Iniúchadh a dhéanamh ar an dramhaíl a tháirgeann oibríochtaí agus seirbhísí na Comhairle . Beartas bainistíochta dramhaíola na Comhairle nuashonraithe d'fhonn cosc, íoslaghdú agus athchúrsáil dramhaíola a chur chun cinn.	An dramhaíl a tháirgeann Comhairle Contae Chill Chainnigh a laghdú agus méid na dramhaíola a athchuirtear agus a athchúrsáiltear a mhéadú	Maolú	* Iniúchadh píolótach ar dhramhaíl * Athbhreithniú ar bheartas agus nósanna imeachta bainistíochta dramhaíola inmheánacha * Déan iniúchadh ar dheiseanna chun atearraíocht a bhaint	Timpeallacht Gníomhú ar son na hAeráide Áiseanna Ceantair Bhargasacha	GCC, RCAC, ORBD	2025, go bliantúil ina dhiaidh sin	SDG12 SDG13
5.15	Iniúchadh a dhéanamh ar an bhféidearthacht foinní eile fuinnimh a fhorbairt ag an seanláithreán líonta talún ag Dhún Mór . Smaoinigh ar shrianta agus riachtanais phleanála agus comhshaoil maidir le tionscadal den sórt sin ag an gcéim indéantachta.	Fiosraigh roghanna chun fuinneamh a ghiniúint ag seanláithreán líonta talún Dhún Mór	Maolú	* Staidéar féidearthachta a dhéanamh m.sh. indéantacht teas a bhaint as gás ag dó, an líonadh talún mar fhoirse fuinnimh, painéil FV srl	Timpeallacht (Láithreán Dhún Mór)	GFO; GCC, Conraitheoir Bladh CLG	Measúnú tosaigh R4 2024	SDG12 SDG13
5.16	Iniúchadh a dhéanamh ar an bhféidearthacht dramhaíl a bhailítear ag Ionad Fóntas Poiblí, agus láithreacha cuí eile, a athúsáid, a uaschúrsáil agus/nó a úsáid chun táirgí agus fiontair nua a ghiniúint , ag tabhairt aird mar is cuí ar don ghá le forálacha ábhartha an Acha um Bainistiú Dramhaíola a chomhlíonadh	Úsáidí nua a aimsiú don dramhaíl a bailíodh ag seanláithreán líonta talún Dhún Mór	Maolú	* Staidéar féidearthachta a dhéanamh m.sh. indéantacht an mhúiríneora bia cathrach agus deiseanna eile geilleagair chiorclaigh	Timpeallacht (Láithreán Dhún Mór) Aeráid	GCC ORBD CLCC OFÁ	2025	SDG12 SDG13

6 Cill Chainnigh
ag dul glas

Crios Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh

Íomhá le caoinchead Paul Lanigan

6.1

Cad is Crios Dícharbónaithe ann?

Is leaba tástála é Crios Dícharbónaithe (CD) chun bearta éagsúla dícharbónaithe agus gníomhaíochta aeráide a thriail ar leibhéal áitiúil agus pobail. Is réimse taispeántais é do chomhoibriú agus do chur chuige nuálach chun astaíochtaí a laghdú, ullmhú don athrú aeráide agus feabhas a chur ar bhithéagsúlacht. Cabhróidh CDanna le Cuspóirí Náisiúnta Aeráide a sheachadadh.

Ceanglaítear ar Údarás Áitiúla faoin bPlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide Náisiúnta 2019 (Gníomh 165), pleananna le haghaidh ceann amháin (CD) a shainaithint agus a fhorbairt laistigh dá limistéar riaracháin faoi seach. Agus ag oibre go dlúth le pobail, gnólachtaí, agus comhpháirtithe san earnáil phoiblí sa CD, spreagfaidh agus tacóidh an tÚdarás Áitiúil le réitigh chruthaitheacha ar athrú aeráide, trí thionscadail éagsúla taispeántóirí agus tógfaidh sé ar na torthaí agus úsáidfídh sé an fhoghlaim chun gníomhaíochtaí agus bearta a mhéadú ar fud an chontae.

Tabharfaidh na tionscadail seo aghaidh ar raon leathan téamaí lena n-áirítear taisteal, fuinneamh, foirgnimh, bonneagar, scileanna glasa, bochtaineacht breosla, sláinte agus folláine, an geilleagar ciorclach, úsáid talún agus comhbhuntaístí oiriúnú aeráide. Scrúdaíonn siad raon saincheisteanna áitiúla ar nós profaí aeráide, bonneagar glas agus gorm, laghdú ar éifeachtaí oileán teasa, feasacht saoránach, athruithe déimeagrafacha agus athrú iompraíochta.

Is iad príomhthréithe an CD an fhoghlaim agus an feabhsú leanúnach le himeacht ama, agus comhoibriú le páirtithe leasmhara.

Tá na spriocanna éigeantacha astaíochtaí agus laghduithe fuinnimh don CD mar an gcéanna leo siúd don chontae i gcoitinne.

Tá na gníomhaíochtaí atá beartaithe don CD bunaithe ar astaíochtaí agus ar shaintréithe aeráide limistéar CD.

6.2

Ról Chomhairle Contae Chill Chainnigh

Tá ról Chomhairle Contae Chill Chainnigh maidir leis an CD cosúil leis an ról atá ag an bPlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide. Ní mór do Chomhairle Contae Chill Chainnigh:

- i. A spriocanna astaíochtaí agus laghduithe fuinnimh féin de 51% agus 50% faoi seach a sheachadadh
- ii. Clár Deiseanna agus gníomhartha a aithint
- iii. Tacú le páirtithe leasmhara agus leis an bpobal laistigh den CD, iad a mholadh agus tionchar a imirt orthu chun laghduithe astaíochtaí agus éifeachtúlachtaí fuinnimh a bhaint amach

Is é cuspóir an CD ná torthaí a sheachadadh a bheidh in ann na spriocanna náisiúnta um laghdú astaíochtaí de 51% faoi 2030 agus glan-nialas a bhaint amach faoi dheireadh 2050. Níl Comhairle Contae Chill Chainnigh freagrach ach amháin as a spriocanna reachtúla féin maidir le hastaíochtaí agus laghdú fuinnimh a sheachadadh laistigh den CD, agus as tacú le hearnálacha eile a gcuid spriocanna a sheachadadh. Mar sin féin, is é an rud a dhéanann idirdhealú idir an CD agus Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide Chomhairle Contae Chill Chainnigh níos leithne ná an uaillmhian go mbeidh sé mar aidhm ag Comhairle Contae Chill Chainnigh barr feabhais a chur ar a spriocanna, agus tacú le hearnálacha eile an rud céanna a dhéanamh.

6.3 Conas a Roghnaíodh an CD

Roghnaíodh Cathair Chill Chainnigh mar an CD do Chontae Chill Chainnigh. Ag forbairt a saintréithe socheacnamaíocha agus comhshaoil, aithníodh go raibh bunús láidir sócmhainní agus seirbhísí atá ann cheana féin ag Cathair Chill Chainnigh, leis an bpoitéinseal chun raon leathan deiseanna dícharbónaithe a sholáthar, mar aon le líonra láidir páirtithe leasmhara chun comhoibriú leo.

Ba é fochoiste de Choiste Stiúrtha um Ghníomhú ar son na hAeráide de chuid Chomhairle Contae Chill Chainnigh a rinne tuairisciú don Fhoireann Bainistíochta Sinsearaí a rinne maoirsiú ar roghnú CD Chathair Chill Chainnigh. Ina theannta sin, tugadh aghaidh ar an CD ag gach cruinniú agus ceardlann a cuireadh ar fáil mar chuid d'ullmhú an Dréachtphlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide.

Rinneadh an roghnú de réir na gcritéar atá leagtha amach i dTreoirlínte Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil (larscríbhinn Theicniúil D. Criosanna Dícharbónaithe).

De réir na dTreoirlínte baineadh úsáid as dhá phríomhchritéar chun an CD a roghnú, seo mar a leanas:

1. Limistéar Spásúlachta an CD

Bhí ar an CD titim isteach i gceann de na trí chatagóir limistéir spásúlachta seo a leanas:

- i. Limistéir uirbeacha nó ceirtleáin ina bhfuil daonra nach lú ná 5,000 duine, nó
- ii. Ceantair thuaithe a bhfuil achar nach lú ná 4km² acu, nó
- iii. Suíomh/limistéir eile ar féidir leo dícharbónú a léiriú ar scála macasamhlaithe.

Tá Ceathrú nuafhorbartha na Mainistreach i gcoilár DZ Chathair Chill Chainnigh.

2. Deiseanna Féideartha a chuireann an CD i láthair

Bhí ar an CD raon leathan deiseanna féideartha gníomhaíochta aeráide a léiriú faoi na ceanteidil seo a leanas:

- Iompar
- Foirgnimh
- Spásanna glasa agus bonneagar glas
- Bonneagar comhlántach
- Luach talún agus comhshaoil
- Cáilíocht aeir
- Bainistíocht Dramhaíola
- Comhbhuntaistí ó bhearta oiriúnaithe, maolaithe agus bithéagsúlachta
- Tacaíochtaí pleanála agus beartais
- Gníomhachtú agus ullmhacht pobail

Rinneadh measúnú ar roinnt lonnaithe agus ceantair laistigh den Chontae de réir na gcritéar seo, agus measadh go raibh an cumas is mó ag Cathair Chill Chainnigh mar CD. Leagtar amach i bhFíor 6.1 thíos na saintréithe socheacnamaíocha agus comhshaoil ar leith atá ag Cathair Chill Chainnigh a d'aithin í a bheith in ann raon leathan deiseanna dícharbónaithe a sheachadadh.

6.3 Conas a Roghnaíodh an CD

Deiseanna Féideartha	Deiseanna Chathair Chill Chainnigh agus Tacaíochtaí Reatha
Iompar	<ul style="list-style-type: none"> - Aonad Taistil Ghníomhach Cheantar Bardasach Chill Chainnigh i gceantar CD - Clár tionscnamh taistil ghníomhach agus inbhuanaithe beartaithe - Plean Soghluaisteachta Uirbeach Inbhuanaithe Chathair Chill Chainnigh (SUMP) á ullmhú; - Bonneagar Iompair Poiblí, m.sh. Líonra Bus na Cathrach (KK1 & KK2), Stáisiún Iarnróid, Líonraí Poiblí & Príobháideacha Bus
Foirgnimh	<ul style="list-style-type: none"> - Líon mór foirgneamh san Earnáil Phoiblí lena n-áirítear: Comhairle Contae Chill Chainnigh, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, Oifig na nOibreacha Poiblí, Bord Oideachais agus Oiliúna Chill Chainnigh agus Cheatharlach, An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Oifig na bPaitinní, An Roinn Talmhaíochta, Teagasc, An Chomhairle Dearaidh agus Ceardaíochta, An Chomhairle Oidhreacht, Scoileanna, Na Coimisinéirí Ioncaim - Ceanglaítear ar an Earnáil Phoiblí ceannaireacht a thaispeáint agus stoc tógála a iarfhéistiú, ag baint úsáide as cláir mhaoinithe mar m.sh. Clár Pathfinder - Stoc mór (c.1200) de thithíocht Údaráis Áitiúil atá faoi réir clár iarfhéistithe
Spásanna Glasa / Bonneagar	<ul style="list-style-type: none"> - Líonra fairsing bonneagair ghlais lena n-áirítear: An Fheoir, An Bhréagagh, Abhainn an Phoic, Riasc na Páirce Nua, Páirc an Chaisleáin, Páirc Thuaithe Dhún Mór, Club Gailf - Tá 17% de CD zónmeasctha mar chaitheamh aimsire glas - Tuairisc agus léarscáileanna den bhonneagar glas agus de ghnáthóga sa CD atá ann cheana féin - Straitéis Crann Chathair Chill Chainnigh agus polasaí beartaithe
Bonneagar Comhlántach	<ul style="list-style-type: none"> - Leathanbhanda snáithín i bhfeidhm - Líonra atá ag fás de bhonneagar luchtaithe FL - Acmhainneacht do Théamh Dúiche agus Díleáiteoir anaeróbach
Luach Talún & Timpeallachta	<ul style="list-style-type: none"> - Líonra nádúrtha 2000 lena n-áirítear Limistéar faoi Chaomhnú Speisialta na Feoire agus Limistéar faoi Chosaint Speisialta
Cáilíocht aeir	<ul style="list-style-type: none"> - Clár monatóireachta cáilíochta aeir an GCC i bhfeidhm - Sainithníodh Cathair Chill Chainnigh a bheith ag sárú mholtaí aeir sábháilte na hEagraíochta Domhanda Sláinte
Bainistíocht Dramhaíola	<ul style="list-style-type: none"> - Láithreán Taitneamhachta Cathartha Dhún Mór agus seanlónadh talún suite laistigh den - Deiseanna chun sruthanna dramhaíola a atreorú/a athúsáid
Comhshochair	<ul style="list-style-type: none"> - Poitéinseal do cheapadh carbóin, fuarú uirbeach agus réitigh atá bunaithe ar nádúr - Páirc Bhithéagsúlachta Dhún Mór & Láithreán Áiseanna Cathartha - Tionscnaimh Éire Shláintiúil
Tacaíochtaí pleanála agus beartais	<ul style="list-style-type: none"> - Ailínithe le limistéar Phlean Forbartha Chathair Chill Chainnigh 2021-2027

Fíor 6.1: Tréithe socheacnamaíocha agus comhshaoil CD Chathair Chill Chainnigh.

6.4 Plean CD Chathair Chill Chainnigh

Cheap Comhairle Contae Chill Chainnigh KPMG chun tacú leis an gComhairle agus na sonraí á mbailiú maidir le húsáid fuinnimh agus astaíochtaí a tháirgtear sa cheantar, agus Plean a ullmhú don CD.

Bhí ceithre phríomhchéim i gceist leis an bpróiseas seo:

1. Fardal Astuithe Bunlíne an CD.
2. Athbhreithniú ar an gcleachtas is fearr ó Údaráis Áitiúla in Éirinn agus ar fud na hEorpa.
3. Comhairliúchán le príomhpháirtithe leasmhara lena n-áirítear foireann an Údaráis Áitiúil, Ionadaithe Tofa ó Cheantar Bardasach Chathair Chill Chainnigh, Comhlachas Tráchtála Chill Chainnigh, Turasóireacht Chill Chainnigh, an Líonra Rannpháirtíochta Poiblí, Comhpháirtíocht Leader Chontae Chill Chainnigh agus Pobal Fuinnimh Inmharthana Chathair Chill Chainnigh.
4. Plean CD a ullmhú.

Próifíl ar CD Chathair Chill Chainnigh

Tá DZ Chathair Chill Chainnigh thart ar 20km² i méid. Cuimsíonn sé Cathair Chill Chainnigh agus Páirc Tuaithe Dhún Mór agus ionad fónas poiblí 5km lastuaidh den Chathair. Féach Fíor 6.2. Áiríodh Páirc Tuaithe Dhún Mór san CD toisc go bhfuil sé faoi úinéireacht Chomhairle Contae Chill Chainnigh, agus go bhfuil poitéinseal suntasach ann chun bearta dícharbónaithe a thriail.

Fíor 6.2: Léarscáil de Chrios Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh.

6.4 Plean CD Chathair Chill Chainnigh

Is é daonra Chathair Chill Chainnigh ná 27,539 (bunaithe ar shonraí ón POS 2016). Tá sé ar an 8ú ionad fostaíochta is mó sa Stát le feidhmíocht láidir i ngnó talmhaíochta, airgeadas, seirbhísí poiblí agus turasóireacht/fáilteachas. Tá Cill Chainnigh ina óstach do phunann mór cuideachtaí seirbhísí airgeadais idirnáisiúnta agus tá gníomhaíocht láidir ann in earnálacha fáis Fintech, Regtech, Insurtech agus earnáil na n-íocaíochtaí domhanda amach anseo. Tá earnáil láidir tionscail chruthaitheacha ann mar aon le roinnt gníomhaireachtaí cruthaitheacha agus cultúrtha náisiúnta, agus clár féilte agus nithe cultúrtha a bhfuil cáil inmheánach orthu.

Trasnaíonn an Fheoir agus a craobh-aibhneacha an CD. Tá úsáid talún laistigh den Chathair criosaithe i limistéir chónaithe (thart ar 31%), limistéir mheasctha áineasa glasa (thart ar 17%), talamh talmhaíochta (thart ar 16%) agus 35% eile a chuimsíonn cúlchiste straitéiseach, tráchtála/tionsclaíoch/fiontar, seirbhísí/áiseanna pobail, úsáid mheasctha, forbairt ghinearálta, tionsclaíocht, fiontar agus fostaíocht; oifig, gnó/teicneolaíocht agus gaolmhar, agus ionad comharsanachta an Cheantair.

Is suíomh 6.8ha é Páirc Tuaithe Dhún Mór, atá á fhorbairt faoi láthair ag Comhairle Contae Chill Chainnigh. Áiríonn sé cosáin le haghaidh siúlóide, reathaíochta, rothaíochta agus treodóireachta. Ina theannta sin, ceadóidh an Pháirc feabhas a chur ar oidhreacht nádúrtha agus bithéagsúlacht, agus deiseanna oideachais. Tá tailte traenála CLG Chill Chainnigh suite in aice leis an bPáirc. Tá an Fheoir suite in aice leis an bPáirc. Ceanglóidh Bóthar Bleach an pháirc leis an gcathair. Tá an bealach seo san áireamh laistigh de theorainn CD agus beidh sé ina nasc idir an Pháirc agus an chathair mar go bhfuil sé níos fóirsteanach do thrácht rothaíochta agus coisithe ná an N77 soir ón bPáirc.

Tá raon leathan deiseanna féideartha ag an CD chun a lorg carbóin agus a spleáchas ar bhreosláí iontaise a dhícharbónú nó a laghdú.

D'fhéadfadh iad seo a bheith san áireamh mar shampla:

- **Turasóireacht inbhuanaithe a sheachadadh**
Ag tógáil ar cháil Chill Chainnigh mar cheann scríbe tábhachtach don turasóireacht náisiúnta agus inmheánach
- **An Earnáil Phoiblí chun fónamh mar eiseamláir**
Leas a bhaint as cuspóirí agus spriocanna gníomhaíochta ar son na haeráide na n-eagraíochtaí uile san earnáil poiblí
- **Taisteal Gníomhach agus Inbhuanaithe a Sheachadadh**
Forbairt a dhéanamh ar obair Fhoireann Taistil Gníomhach Chathair Chill Chainnigh, agus an Plean um Shoghluaisteacht Uirbeach Inbhuanaithe (SUMP), mar ullmhúchán
- **Bain sult as ár spásanna glasa**
Chun sócmhainní bithéagsúlachta agus spásanna glasa a úsáid agus a fheabhsú chun carbón a stóráil, le haghaidh fuarú uirbeach, agus chun tacú le sláinte agus folláine cónaitheoirí agus cuairteoirí
- **Feabhas a chur ar ár nDintiúir Glasa**
Forbairt a dhéanamh ar dhintiúir láidre inbhuanaitheachta gnólachtaí sa chathair
- **Réitigh Chruthaitheacha a chur chun cinn maidir le gníomhú ar son na haeráide agus Caomhnú Inbhuanaithe ar ár nOidhreacht Chultúrtha.** Réitigh nuálacha agus inbhuanaithe a iniúchadh leis na páirtithe leasmhara cruthaitheacha agus cultúrtha sa Chathair

Íomhá le caoinchead Paul Lanigan

1. Tá fáilteachas, turasóireacht agus oidhreacht ina bpríomhthiománaithe do gheilleagar Chathair Chill Chainnigh.

6.5 Achoimre ar Fhardal Astuithe Bunlíne CD

Is forbhreathnú é an Fardal Astaíochtaí Bunlíne (FAB) ar astaíochtaí gás ceaptha teasa iomlána an limistéir, de réir eanála, sa bhliain bhunlíne 2018. Ullmhaíodh an FAB de réir Threoirlínte Phlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide na nÚdarás Áitiúil (Iarscríbhinn D. Crios Dícharbónaithe). Is FAB Leibhéal 3 é, i.e. úsáideann sé tacair sonraí ar scála áitiúil chun astaíochtaí a shainaithint.

Cé nach bhfuil Comhairle Contae Chill Chainnigh freagrach ach as na hastaíochtaí a eascraíonn as a cuid gníomhaíochtaí díreacha féin, rinneadh measúnú freisin ar astaíochtaí ó na hearnálacha eile sa CD chun forbhreathnú agus comhthéacs úsáideach a sholáthar.

Seo a leanas na hearnálacha a ndearnadh measúnú ar astaíochtaí ina leith:

- Comhairle Contae Chill Chainnigh
- Earnáil Phoiblí
- Iompar
- Cónaithe
- Tráchtála & Tionscail
- Talmhaíocht
- Dramhaíl
- LULUCF

Fuarthas amach san fhardal gurbh é 169,878 tCO₂eq (tonaí de choibhéis dhé-ocsaíd charbóin) iomlán na n-astaíochtaí gás ceaptha teasa i CD Chathair Chill Chainnigh in 2018. Is ionann é sin agus 6.17 tonnaí in aghaidh an duine bunaithe ar shonraí daonáirimh 2016. In 2018, b'ionann astaíochtaí carbóin náisiúnta na hÉireann agus thart ar 12.6 tCO₂eq per capita. Cé go bhfuil astaíochtaí carbóin an DZ in aghaidh an duine níos ísle ná an choibhéis náisiúnta, tá Éire níos airde ná meán an AE de 8.2 tCO₂eq per capita.

Tháinig Comhairle Contae Chill Chainnigh 1% de na hastaíochtaí iomlána. B'ionann iompar agus 36% de na hastaíochtaí, agus Tráchtáil (24%) agus Cónaithe

(19%) ina dhiaidh sin. B'ionann an Earnáil Phoiblí agus an Talmhaíocht agus 6% agus 10% faoi seach.

Chomh maith leis, chun na hastaíochtaí ó gach earnáil a chainníochtú, cuidíonn na sonraí ó FAB le saintréithe, dúshláin agus deiseanna ar leith laistigh den CD maidir le gníomhaíocht ar son na haeráide agus laghdú astaíochtaí a shainaithint. Baineadh úsáid astu chun eolas a dhéanamh do na Clár Deiseanna agus Gníomhaíochtaí.

Fís agus Cuspóirí

Is í an Fhís do CD Chathair Chill Chainnigh ná go mbeidh Cill Chainnigh

“Cathair rathúil, ghlas agus shláintiúil do gach duine”

Tá sé Chuspóir mar bhonn agus mar thaca ag an bhfís seo, mar a leanas:

1. Faoi 2030, Chun astaíochtaí carbóin a laghdú faoin gCuspóir Náisiúnta Aeráide 51% ar a laghad ag Comhairle Contae Chill Chainnigh.
2. Chun cónaitheoirí, an pobal agus an gnó a chumhachtú agus a thacú chun athruithe dearfacha a dhéanamh.
3. Na tairbhí níos leithne don tsochaí agus don gheilleagar a bhaineann le gníomhaíochtaí ar son na haeráide agus bithéagsúlachta a uasmhéadú.
4. Taisteal gníomhach agus inbhuanaithe a sholáthar agus a úsáid níos fearr.
5. Tosaíocht a thabhairt do réitigh atá bunaithe ar an dúlra agus d'athúsáid foirgneamh nuair is praiticiúil.
6. Gníomhú éifeachtach ar son na haeráide a nuáil, a léiriú agus a chur in iúl.

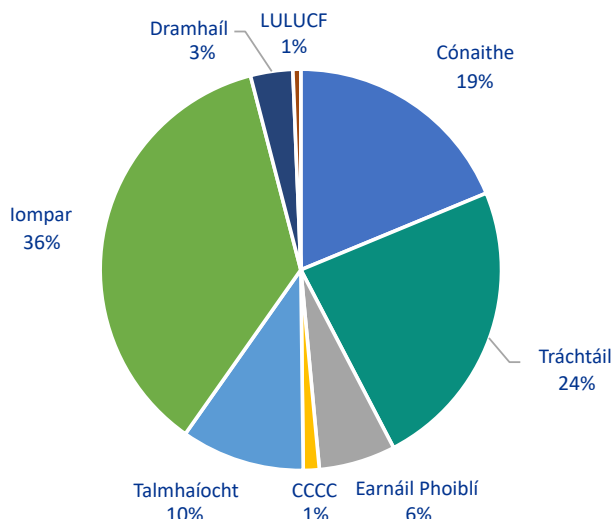
Clár Deiseanna

Is punann tionscadal, teicneolaíochtaí agus idirghabhálacha é an Clár Deiseanna lena n-áirítear bearta maolaithe, oiriúnaithe agus bithéagsúlachta, chun na spriocanna atá leagtha síos do laghduithe fuinnimh agus astaíochtaí ar fud an CD a sheachadadh.

Cuimsíonn an Clár Deiseanna (i) ‘clár teicniúil’, i.e. deiseanna atá cainníochtaithe i dtéarmaí laghdú astaíochtaí (e.g. iarfheistiú teaghaisí, leictriú feithiclí); agus (ii) deiseanna ‘cumasaithe’ (m.sh. athrú iompraíochta, feasacht, tógáil acmhainne) atá níos deacra a chainníochtú, ach a thacóidh le deiseanna ‘teicniúla’ a sheachadadh agus a bheidh ina bpríomhluamhán chun spriocanna laghdaithe astaíochtaí a bhaint amach.

I measc na ndeiseanna tá siad siúd a bhfuil freagracht dhíreach ar Chomhairle Contae Chill Chainnigh astu agus na deiseanna sin ar féidir le Comhairle Contae Chill Chainnigh tionchar a imirt orthu agus tacaíocht a thabhairt dóibh.

Iomlán na n-astuithe carbóin i limistéar CD

Fíor 6.3: Iomlán na n-astaíochtaí gáis ceaptha teasa i gceantar CD Chill Chainnigh de réir eanála. Foinse, KPMG.

6.5 Achoimre ar Fhardal Astuithe Bunlíne CD

Earnáil	2018 FAB (tCO ₂ e)	Spríocanna Laghdú Earnála 2030 (% de 2018 FAB)	Laghdú Earnála 2030 (tCO ₂ e)	Laghdú de dhíth chun Cuspóir Náisiúnta Aeráide 2030 (tCO ₂ e) a Bhaint Amach	Laghdú Earnála 2030, a shásamh bunaithe ar na Deiseanna seo a leanas
Cónaithe	31,869	-40%	-12,748	-18,165	Tá an laghdú seo bunaithe ar RFF de 60% de na haonaid chónaithe príobháideacha go léir a fheabhsú go B2 agus suiteáil FV Gréine ar 60% de na réadmhaoine go léir. Feabhsaítear éifeachtacht fuinnimh i dtithe mar gheall ar inliú.
Tráchtáil	40,068	-45%	-18,031	-24,051	Éifeachtacht fuinnimh foirgneamh a fheabhsú, FV gréine a shuiteáil agus breoslaí iontaise (gás agus ceirisín) a mhalartú le haghaidh breoslaí malartacha ísealcharbóin sa CD
Earnáil Phoiblí	10,492	-51%	-5,351	-6,298	
Bardasach	2,184	-51%	-1,114	-1,638	Déantar soláthar leictreachais do gach foirgneamh ÚÁ i CD a sholáthar trí fhoinsí in-athnuaite, lascadh breosla agus beart éifeachtachta fuinnimh chun astuithe a laghdú
Iompar	61,486	-50%	-30,743	-36,277	Laghdáíonn deiseanna taistil ghníomhaigh an t-iomlán km a thaistilítear i gcarr príobháideach sa CD faoi 20%. Tá leictreú 50% de charranna príobháideacha, LGVanna agus Iompar Poiblí ag feidhmiú ar bhreoslaí ísealcharbóin / leictreacha freisin. Úsáideann HVO 50% den lastas sa CD
Talmhaíocht	16,914	-25%	-4,229	-5,243	Roghanna éagsúlaithe d'fheirmeoirí chun astuithe beostoic a laghdú. Laghdóidh foinsí eile breosla d'innealra feirme (m.sh. HVO) astuithe a bhaineann le fuinneamh talmhaíochta.
Úsáid Talún, Athrú ar Úsáid Talún agus Foraoiseacht	1,082	No national target set	No national target set	-649	Is é an toradh a bhíonn ar chleachtas bhainistíochta talún níos fearr agus ar shláinte ithreach feabhsaithe ná talamh a ionsú dé-ocsaíd charbóin in ionad é a scaoileadh
Dramhaíl	5,783	-50%	-2,892	-2,295	Laghdáíonn rátaí feabhsaithe múirínithe agus athchúrsála astuithe dramhaíola
Iomlán	169,878	-44%	75,106	94,616	* Slánaítear na huimhreacha go dtí an tslánuimhir is gaire

Fíor 6.4: Clár Deiseanna do CD Chathair Chill Chainnigh. Foinse KPMG, 2023.

6.5 Achoimre ar Fhardal Astuithe Bunlíne CD

Is féidir na Deiseanna Cumasaithe a ghrúpáil faoi cheithre phríomhthéama:

- Brandáil
- Nuálaíocht
- Comhoibriú
- Rialachas

Earnáil	Deiseanna a Chumasú
Cónaithe	<ul style="list-style-type: none"> - Sa chás go bhfuil PFI bunaithe, cinntigh go n-uasmhéadaítear an deis seo chun laghdúithe astuithe a sheachadadh ar fud an CD - meacht seolta CD agus na meáin shóisialta a úsáid (deartha i gcomhar le grúpaí pobail) chun feasacht a ardú agus ton dearfach a shocrú le haghaidh gnímh - Bíodh aonaid tithíochta sóisialta piolótacha agat le tionóntaí ceannródaíocha chun na buntáistí a bhaineann le malartóirí teasa a thaispeáint agus abhcóidí áitiúla a chruthú dá n-úsáid - Feidhmíocht fuinnimh ceantair sa chathair a thagarmharcáil chun iomaíocht chairdiúil a chruthú agus gníomh aeráide a spreagadh
Tráchtáil	<ul style="list-style-type: none"> - Cairt Chathair Inbhuanaithe a fhorbairt le roghchlár roghanna gníomhaíochta agus rátála chun feabhsuithe thar am a aithint - Dea-obair a admháil trí scéim dámhachtainí d'eiseamláirí (gnó agus pobal) - Smaoinigh ar scéim lascaire rátaí cosúil le Port Láirge a ghlacadh, áit a bhfaigheann cuideachtaí a bhfuil plean dícharbónaithe i bhfeidhm acu lascaire ráta 8%.
Iompar	<ul style="list-style-type: none"> - Mol Faisnéise um Iompar Poiblí gréasánbhunaithe láraithe a fhorbairt chun aistriú modha ó iompar príobháideach go hiompar poiblí a chur chun cinn - Páirceáil rothair slán agus pointí cothabhála ag láithreacha éagsúla laistigh den chathair agus ag gach scoil. - Líonra bus leathnaithe le sintiús bliantúil íseal le haghaidh turais gan teorainn, agus páirceáil saor in aisce a sholáthar ag na háiseanna páirceála agus taistil - Dear léarscáil ardchaighdeán ar stíl 'Tube Londain' a thaispeánann achair siúlóide agus rothaíochta
Talmhaíocht	<ul style="list-style-type: none"> - Níos mó gairdíní pobail a chur ar fáil (le foraoisí inite a ligeann do gach teaghlach crann a chur) agus iniúchadh a dhéanamh ar an ngá atá le gairdíní pobail agus tuilleadh soláthar leithroinnte. - Smaoinigh ar Choill na Mílaoise nua, ina bhfuil crann curtha ina n-ainm ag gach teaghlach sa chathair. - Léirmhíniú méadaithe ar oidhreacht/nádúr trasna foraoisí agus páirceanna stairiúla - Cruthaigh líonra de pháirceanna uirbeacha atá nasctha le bealaí glasa fóillíochta
Dramhaíl	<ul style="list-style-type: none"> - Tabhair isteach leabharlann uirlisí DIY do phobail, nó deisigh caiféanna chun saolré fearas a leathnú. - Suíomh Gréasáin le soláthraithe bia laistigh de 10km, 20km & 50km de Chathair Chill Chainnigh - Cosc ar chupán caife aonúsáide agus níos mó ionad beir leat le brúiteoirí cannaí ar an láthair - Pointí athlánaithe uisce sa chathair
Ginearálta	<ul style="list-style-type: none"> - Nuachtlitr ráithiúil um ghníomh ar son na haeráide a fhoilsiú do phobail agus do ghnólachtaí a aibhsíonn dea-chleachtas, leideanna agus cleasa agus rochtain ar mhaoiniú - Grúpa Stiúrtha Inbhuanaitheachta Pobail agus Gnó a bhunú chun díriú ar ghníomhaíochtaí CD agus ar chur i bhfeidhm - SUMP, LACAP agus CD a ailíniú ar an bplean rialachais agus cumarsáide chun teachtaireachtaí comhsheasmhacha a áirithiú - Féile inbhuanaitheachta bhliantúil a bhunú - ag tógáil ar Fhéile na Rothar

Fíor 6.5: Deiseanna Cumasaithe do CD Chathair Chill Chainnigh. Foinse KPMG, 2023.

6.6 An Plean CD

Gníomhartha

Cuirfear na gníomhartha go léir i gCuid 5 den Phlean seo i bhfeidhm ar an CD. Ina theannta sin, forbraíodh gníomhartha nach mbaineann ach leis an CD, bunaithe ar an gClár Deiseanna. Féach Fíor 6.6 thíos.

Is é an chéad ghníomh ná Grúpa Oibre um Dhíchárbónú Chathair Chill Chainnigh a bhunú, ina mbeidh réimse páirtithe leasmhara lena n-áirítear Comhairle Contae Chill Chainnigh agus na hearnálacha gnó, pobail agus poiblí. Beidh comhoibriú le páirtithe leasmhara ríthábhachtach do rath an CD. Sainithneofar tuilleadh gníomhaíochtaí faoi R1 2024 i gcomhairle leis na páirtithe leasmhara.

Crios Dícharbónaithe								
Uimhir.	Gníomh	Aidhmim	Oiriúnú/ Maolú/ Araon	Beart Rianaithe/Príomhtháscaire Feidhmíochta (PTF)	Roinn Thosaigh	Páirtithe	Achar Ama	SFI
CD1	Grúpa Oibre um Dhíchárbónú Chathair Chill Chainnigh a bhunú	Comhordú a dhéanamh ar chur i bhfeidhm Phlean Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh (CD)	Araon	* Grúpa oibre bunaithe * Líon cruinnithe in aghaidh na bliana	Aeráid Foireann Bainistíochta Ceantar Bardasach Chathair Chill Chainnigh	Páirtithe Leasmhara (An Earnáil Phoiblí/ Comhlachtaí Leathstáit, Ranna Rialtais, Gnó, Oideachas, Pobal)	2024 agus go leanúnach	SFI13 SFI 16 SFI17
CD2	Tacaíocht a thabhairt do Phobail Fhuinnimh Inmharthana Chathair Chill Chainnigh (PFIanna) sa CD, agus aird chuí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil ar nós gabhdóirí daonna áitiúla, speicis chosanta, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus an gá atá le caomhnú na hoidhreacht tógtha.	Cur ar chumas pobail úsáid fhuinnimh a laghdú	Araon	* Cuireadh maoiniú idirlinne ar fáil do Mháistirphleananna Fuinnimh de réir an MT le ÚFIÉ * Cruinnithe le Meantóireachta GFO PFI chun tacú leis an gclár	Pobail Aeráide	ÚFIÉ Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt, Pobail	2024-2029	SFI11 SFI13 SFI16 SFI17
CD3	Ag tógáil ar thorthaí Fhardal Bunlíne Astuithe CD, agus ar rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara agus obair Físiúcháin Clár Deiseanna agus clár gníomhaíochtaí don CD a fhorbairt	Punann gníomhaíochtaí, tionscadal, teicneolaíochtaí agus idirghabhálacha chun an cuspóir náisiúnta aeráide a bhaint amach ar an leibhéal áitiúil trí ghníomhaíochtaí maolaithe, oiriúnaithe agus bithéagsúlachta	Araon	* Clár Deiseanna agus gníomhartha forbartha * Líon na ngníomhaíochtaí arna gcur chun feidhme, agus aird chuí á tabhairt ar iogaireachtaí comhshaoil	Gníomhú ar son na hAeráide	Ceantar Bardasach Chill Chainnigh, Gach Réimse Seirbhíse, Páirtithe Leasmhara	R1 2024	SFI13
CD4	Gníomhartha Plean Gníomhaíochta Aeráide na nÚdarás Áitiúil ábhartha a chur i bhfeidhm sa CD, ag féachaint go cuí d'iogaireachtaí comhshaoil mar ghabhdóirí daonna áitiúla, speicis chosanta, láithreáin Eorpacha agus bithéagsúlacht, agus an gá atá le caomhnú na hoidhreacht tógtha.	Gníomhartha ón ATP a sheachadadh laistigh den CD	Araon	* Líon na ngníomhartha curtha i bhfeidhm	Gach Réimse Seirbhíse	Páirtithe Leasmhara (An Earnáil Phoiblí/ Comhlachtaí Leathstáit, Ranna Rialtais, Gnó, Oideachas, Pobal)	2024-2029	SFI13

Fíor 6.6: Gníomhaíochtaí Chrios Dícharbónaithe Chathair Chill Chainnigh

7 Cill Chainnigh
ag dul glas

Cur i bhFeidhm agus Tuairisciú

7.1

Pleanáil le haghaidh Cur i bhFeidhm

Déanfaidh Comhairle Contae Chill Chainnigh Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide an Údaráis Áitiúil (2024-2029) a sheachadadh. Cé go n-éilíonn an Plean cur chuige iomlán ón gComhairle, tá úinéireacht an Phlean i gcomhpháirt ag na hIonadaithe Tofa agus Feidhmeannacht na Comhairle. Tá an Coiste Stiúrtha um Ghníomhú ar son na hAeráide freagrach as seachadadh agus cur i bhfeidhm an LACAP, le tacaíocht ón Oifig um Ghníomhú ar son na hAeráide. Féach Cuid 1 le haghaidh tuilleadh eolais ar an gCoiste Stiúrtha agus ar an bhFoireann um Ghníomhú ar son na hAeráide.

Déanfar Pleananna Bliantúla Forfheidhmithe a fhorbairt, ag tosú i R1 2024, chun tacú le seachadadh na gníomhaíochtaí atá san áireamh sa Phlean. Áireofar

sna Pleananna Forfheidhmithe sonraí faoin dul chun cinn atá déanta maidir le spriocanna éigeantacha éifeachtúlachta fuinnimh agus laghdúithe astaíochtaí Chomhairle Contae Chill Chainnigh ar fhoirgnimh, flít agus soilsiú poiblí a bhaint amach (féach Cuid 4 le haghaidh tuilleadh sonraí), chomh maith le dul chun cinn ar gach gníomh eile sa Phlean.

Braithfidh cur chun feidhme an Phlean seo ar acmhainní leordhóthanacha a aimsiú agus a leithdháileadh, lena n-áirítear tacaíocht airgeadais agus tacaíocht eile ón bhFeidhmeannach, agus ó na hIonadaithe Tofa.

Níl mórán foirgneamh stairiúla ar nós Oifig Cheantair Challainn, a tógadh sna 1840idí, an-éifeachtach ó thaobh fuinnimh de. Mar sin, tá iniúchtaí fuinnimh coimisiúnaithe ag Comhairle Contae Chill Chainnigh chun bearta a shainiú ar féidir a dhéanamh chun cailteanas teasa a laghdú, agus sláine an fhoirgnimh á urramú ag an am céanna.

7.2

Maoiniú agus Comhpháirtíochtaí

Chun an t-aistriú chuig sochaí atá neodrach ó thaobh na haeráide de a threorú agus a bhrú chun cinn, beidh rochtain ag Comhairle Contae Chill Chainnigh ar mhaoiniú leordhóthanach do thionscadail ghníomhaíochta ar son na haeráide chun spriocanna 2030 agus 2050 a bhaint amach e.g. Deontais Rialtais, Cistí Eorpacha, infheistíocht san earnáil phríobháideach agus cómhaoiniú pobail. Cé go bhféadfadh maoiniú nua spriocdhírthe ar ghníomhú ar son na haeráide a bheith ar fáil, táthar ag súil freisin go dtabharfaidh comhlachtaí maoinithe seanbhunaithe isteach nó go méadóidh siad an leibhéal maoinithe do thionscadail atá dírithe ar ghníomhaíocht ar son na haeráide ar nós an ÚFÍÉ agus chomh maith le Ranna Rialtais, lena n-áirítear an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide, an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta, agus an Roinn Iompair.

Níl sa **Chiste Pobail um Ghníomhú ar son na hAeráide**, a chuir an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide ar fáil, ach sampla amháin de scéim nua maoinithe spriocdhírthe atá deartha chun tacú le pobail ísealcharbóin agus iad a thógáil. Leithdháileadh €511,000 ar Chomhairle Contae Chill Chainnigh tríd an gciste seo, a riarfaidh an Oifig um Ghníomhú ar son na hAeráide, agus is féidir iarratais a dhéanamh ar thionscadail incháilithe pobail faoi na cúig théama:

- Fuinneamh Pobail
- Taisteal
- Bia agus dramhaíl
- Siopadóireacht agus athchúrsáil
- Gníomhú áitiúil aeráide agus comhshaoil

Leanfaidh Comhairle Contae Chill Chainnigh ar aghaidh ag tabhairt faoi dheiseanna maoinithe nua agus reatha ó chomhlachtaí Eorpacha agus náisiúnta araon, atá ailínithe lena cuspóirí maidir le gníomhú ar son na haeráide.

Oibreoidh Comhairle Contae Chill Chainnigh i gcomhar le chéile agus i gcomhpháirtíocht le réimse páirtithe leasmhara tábhachtacha chun tacú le seachadadh an Phlean seo. Áirítear ar na páirtithe leasmhara seo, ach níl siad teoranta dóibh seo a leanas – Údarás Áitiúla Cheatharlach, Laoise, Thiobraid Árann, Phort Láirge agus Loch Garman in aice láimhe, Oifig Réigiúnach Gníomhú ar son na hAeráide an Oirthir agus Lár na Tíre, Gníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt, an Grúpa Oilúna Náisiúnta um Sheirbhísí Údarás Áitiúil, Tionól Réigiúnach an Deiscirt, Gníomhaireacht Bainistíochta an Rialtais Áitiúil, Gníomhaireacht Bainistíochta Cathrach agus Contae, Lónra Rannpháirtíochta Poiblí, agus eagraíochtaí comhpháirtíochta eile.

Aithnítear an earnáil Tríú Leibhéal freisin mar fhoinsé thábhachtach saineolais taighde agus forbartha chun cabhrú le hÚdarás Áitiúla, agus chun réitigh nuálacha a chur i bhfeidhm chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú agus chun oiriúnú don athrú aeráide. Spreagfaidh agus éascóidh Comhairle Contae Chill Chainnigh comhoibriú leis an earnáil phríobháideach agus leis an earnáil Tríú Leibhéal nuair is féidir. Is féidir leis na comhpháirtíochtaí seo deiseanna comhoibríthe a chur ar fáil freisin maidir le tionscadail, foghlaim chomhroinnte, tacaíocht theicniúil agus gjaráil deiseanna maoinithe le linn ghníomhaíochtaí sa Phlean a chur i bhfeidhm.

7.3

Dul Chun Cinn ar Ghníomhú ar son na hAeráide a Rianú

Tá raon meicníochtaí reatha ann chun monatóireacht agus tuairisciú a dhéanamh ar ghníomhú ar son na haeráide ag na húdaráis Áitiúla. Ina measc seo tá;

Meicníochtaí agus Struchtúir Tuairiscithe Inmheánacha

Déanfar Pleananna Bliantúla Forfheidhmithe um Ghníomhaíocht ar son na hAeráide a fhorbairt chun gníomhaíochtaí faoin bPlean seo a chur i gcrích, ag tosú i R1 2024. Déanfar an dul chun cinn maidir le cur chun feidhme a thuairisciú do raon coistí inmheánacha lena n-áirítear na nithe seo a leanas:

- i. Coiste Stiúrtha Chomhairle Contae Chill Chainnigh um Ghníomhú ar son na hAeráide. Tabhair faoi deara: Tá Foireann Fuinnimh Chomhairle Contae Chill Chainnigh, a tháinig roimh an gCoiste Stiúrtha, ionchorpraithe sa Choiste Stiúrtha um Ghníomhú ar son na hAeráide agus tá Fuinneamh mar mhír sheasta ar an gclár oibre.
- ii. An Coiste um Beartas Straitéiseach 4 (Cosaint an Chomhshaoil, Gníomhú ar son na hAeráide agus Fuinneamh)
- iii. Foireann Bhainistíochta Chomhairle Contae Chill Chainnigh
- iv. Ionadaithe Tofa trí chruinnithe iomlánacha na Comhairle
- v. Tuarascáil Mhíosúil an Phríomhfheidhmeannaigh. Tá Tuarascálacha an Phríomhfheidhmeannaigh ar fáil ar [shuíomh gréasáin na Comhairle](#).

ISO 50001

Bhain Comhairle Contae Chill Chainnigh creidiúnú ISO 50001 amach in 2021. Is Caighdeán Bainistíochta Fuinnimh é caighdeán ISO 50001 maidir le húsáid agus tomhaltas fuinnimh agus cuireann sé cur chuige córasach ar fáil d'eagraíochtaí chun feabhas leanúnach a bhaint amach i dtéarmaí feidhmíochta fuinnimh, éifeachtúlacht fuinnimh, úsáid fuinnimh agus tomhaltas.

Chun an deimhniú a choinneáil ní mór do Chomhairle Contae Chill Chainnigh Iniúchtaí Faireachais bliantúla a bheith acu, chomh maith le hIniúchadh Deimhnithe gach 3 bliana.

Energy Elephant

Is córas bainistíochta fuinnimh é an Energy Elephant a úsáideann Comhairle Contae Chill Chainnigh, le tacaíocht agus cúnaimh ó Ghníomhaireacht Fuinnimh an Oirdheiscirt, chun monatóireacht agus cúnaimh a thabhairt dúinn chun úsáid fuinnimh agus astaíochtaí inár stoc foirgneamh, ár bhflít agus ár soilse poiblí a thuiscint. Déantar é seo trí ár sonraí bille fuinnimh a thiontú ina léargais úsáideacha inar féidir linn ár n-ídiú fuinnimh, ár gcostais fuinnimh agus ár n-astaíochtaí carbóin arna dtáirgeadh ag gach sócmhainn ar leith faoinár sainchúram a rianú. Trí é sin a dhéanamh is féidir linn na hathruithe riachtanacha a oiriúnú agus a dhéanamh, e.g. iarfheistiú chun inbhuanaitheacht a fheabhsú, am a shábháil agus costais a laghdú.

Is uirlis bainistíochta fuinnimh é an Energy Elephant a úsáideann Comhairle Contae Chill Chainnigh chun monatóireacht agus rianú a dhéanamh ar úsáid fuinnimh agus astaíochtaí ar fud na Comhairle.

7.3 Dul Chun Cinn ar Athrú Aeráide a Rianú

Córas Monatóireachta agus Tuairiscithe (M&T) an ÚFIÉ

Leanfaidh Comhairle Contae Chill Chainnigh de bheith ag tuairisciú go bliantúil don chóras Monatóireachta agus Tuairiscithe (M&T) atá á bhainistiú ag Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (ÚFIÉ) maidir le bearta éifeachtúlachta fuinnimh agus laghdaithe astaíochtaí a sheachadadh ar bhonneagar agus ar shócmhainní na Comhairle. Tá na tuarascálacha bliantúla ar fáil, mar aon le tuarascálacha feidhmíochta fuinnimh uile na hearnála poiblí, ar [shuíomh gréasáin an ÚFIÉ](#).

Monatóireacht PTF ar Gníomhaireacht ar son na hAeráide an Rialtais Áitiúil

Leanfaidh Comhairle Contae Chill Chainnigh de bheith ag tuairisciú go bliantúil don Choimisiún Náisiúnta Maoirseachta agus Iniúchóireachta (NOAC) ar a feidhmíocht maidir le gníomhaíocht ar son na haeráide trí chlár Táscairí Feidhmíochta na nÚdarás Áitiúil. Tá na tuarascálacha bliantúla ar fáil ar [shuíomh gréasáin NOAC](#).

Ina theannta sin, leanfaidh an Chomhairle ar aghaidh ag tuairisciú go bliantúil don Gníomhaireacht Bainistíochta Rialtais Áitiúil (GBRÁ) agus ORGA ar raon téamaí aeráide lena n-áirítear:

- Acmhainní Gníomhaíochta ar son na hAeráide;
- Oiliúint um Gníomhú ar son na hAeráide d'fhoireann na nÚdarás Áitiúil agus do chomhaltaí tofa;
- Gníomhaíochta seachadta;
- Tacaíocht fiontraíochta i réimse na gníomhaíochta aeráide;
- Éifeachtúlacht fuinnimh;
- Laghduithe astaíochta;
- Bearta taistil ghníomhacha; agus
- Freagairt aimsire cruá.

Plean Náisiúnta um Gníomhú ar son na hAeráide

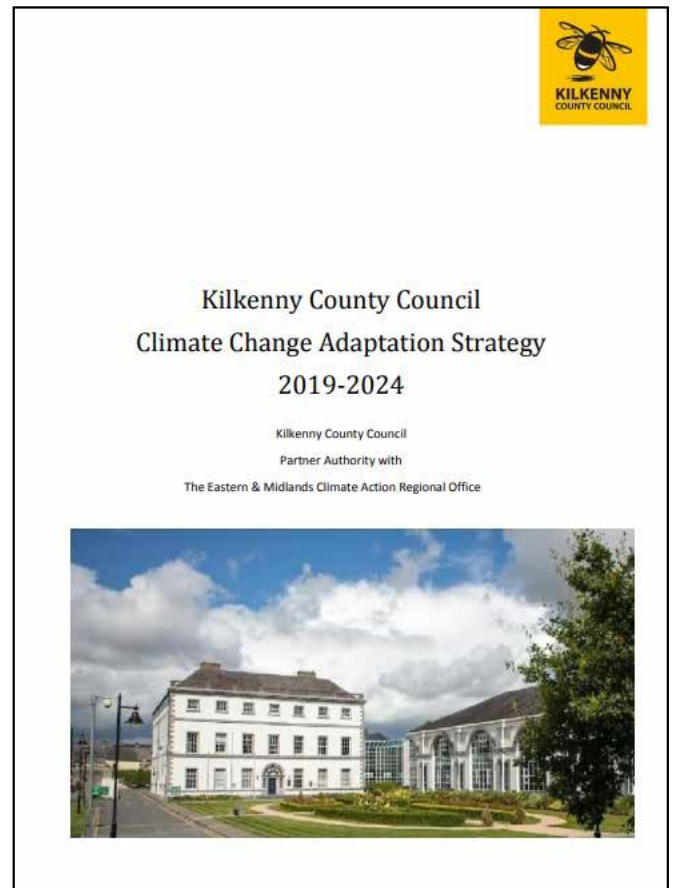
Tugann Comhairle Contae Chill Chainnigh, i gcomhréir le cuid 3(w) de [Chairt um Gníomhú ar son na hAeráide de chuid an Údarás Áitiúil \(2019\)](#), tuairisc don Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide ar dhul chun cinn maidir le gníomhú ar son na haeráide ag an leibhéal áitiúil mar chuid de sheachadadh an chuspóra náisiúnta aeráide. Tá uirlis nua á forbairt agus á comhordú ag ORGA chun tuairiscí a dhéanamh ar Phleananna Gníomhaíochta ar son na hAeráide nua na nÚdarás Áitiúil, agus tá treoir le heisiúint chuig Údarás Áitiúla in am trátha.

Cúnant Méaraí an AE

Tá Comhairle Contae Chill Chainnigh ina sínitheoir ar chlár Chúnant na Méaraí an Aontais Eorpaigh um Aeráid agus Fuinneamh, agus mar sin tá sí tiomanta do Phlean um Fhuinneamh Inbhuanaithe agus Gníomhú ar son na hAeráide (SECAP) a chur i gcrích agus monatóireacht a dhéanamh air. Tugann an Plean seo aghaidh agus tacaítear le riachtanais SECAP Chúnant na Méaraí agus eiseofar monatóireacht ar an bPlean seo chuig Cúnant na Méaraí.

Straitéis Oiriúnaithe na nÚdarás Áitiúil

Ó glacadh le Straitéis Oiriúnaithe Chomhairle Contae Chill Chainnigh (2019-2024) tá tuairisc bhliantúil ag an gComhairle don ORGA maidir le gníomhaíochtaí a chur i gcrích. Cuireadh an tuarascáil mhonatóireachta deiridh le haghaidh straitéise faoi bhráid ORGA ar an 5 Deireadh Fómhair 2023. Cuirfear an Plean Gníomhaíochta ar son na hAeráide seo, a chuimsíonn bearta maolaithe chomh maith le bearta oiriúnaithe, in ionad na straitéise oiriúnaithe.

Cumarsáid agus Tuairisciú don Phobal

Mar a leagtar amach thuas, cuireann an Chomhairle sonraí agus tuarascálacha faoi bhráid raon leathan meicníochtaí agus eagraíochtaí tuairiscithe gach bliain. Cuirtear an chuid is mó de na sonraí seo ar fáil don phobal trí shuíomhanna gréasáin an chomhlachta chomhordaithe. Mar sin féin, aithníonn Comhairle Contae Chill Chainnigh an gá atá ann, agus an luach a bhaineann leis, dul i dteagmháil níos dlúithe leis an bpobal agus le páirtithe leasmhara maidir leis an dul chun cinn atá déanta againn maidir lenár spriocanna gníomhaíochta ar son na haeráide a bhaint amach, mar chuid dár ról ceannaireachta aeráide. Dá bhrí sin, déanfaidh an Chomhairle, mar ghníomh de chuid an Phlean seo, córas oiriúnach tuairiscithe agus monatóireachta atá os comhair an phobail a shainiú agus a ghlacadh chun é sin a bhaint amach.

Cill Chainnigh ag dul glas

www.kilkennycoco.ie